

LASTENKODISSA ASUVIEN NUORTEN IHMISSUHTEET - LÄHEISYYTTÄ TURVALLISELLA ETÄISYYDELLÄ

Ilona Akkila
Maisterintutkielma
Sosiaalityö
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian
laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2020

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Ilona Akkila	
Työn nimi Lastenkodissa asuvien nuorten ihmissuhteet - läheisyyttä turvallisella etäisyydellä	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Pro gradu-tutkielma
Aika Syksy 2020	Sivumäärä 103
<p>Tiivistelmä</p> <p>Pro gradu-tutkielmassani selvitän, miten lastenkotiin sijoitettujen nuorten ihmissuhteita on tutkittu sekä suomalaisessa että kansainvälisessä tutkimuksessa. Lisäksi tutkin, millaisina nämä ihmissuhteet tutkimuksen valossa näyttävät ja mitkä suhteet näyttäytyvät keskeisinä. Aihe on tärkeä, sillä ihmissuhteilla on suuri vaikutus ihmisen elämään. Etenkin lastenkodissa asuvien nuorten kohdalla aihe on merkittävä, koska heidän läheissuhteensa muuttuvat sijoituksen seurauksena, ja lastenkodissa asuvilla nuorilla on tutkitusti enemmän haasteita ihmissuhteissaan ja myöhemmällä elämänpolullaan. Tästä syystä on tärkeä saada lisää koostettua tietoa lastenkodissa asuvien nuorten ihmissuhteista, joita on tutkittu etenkin Suomessa vain vähän. Tutkimukseni teoreettinen viitekehys paikantuu perhe- ja lähisuhteiden tutkimukseen.</p> <p>Tutkielmani menetelmä on systemaattinen kirjallisuuskatsaus, jossa on myös integratiivisia piirteitä. Olen pyrkinyt tuottamaan mahdollisimman kattavan ja moninaisen katsauksen nuorten ihmissuhteisiin selkeillä ja avoimilla kriteereillä. Tutkielmani tarjoaa koostetun katsauksen viime vuosina tehdystä lastenkotien ihmissuhteiden tutkimuksesta sisältäen 36 eri maissa tehtyä empiiristä tutkimusta.</p> <p>Tutkielmani keskeinen löydös on lastenkodin ohjaajien ja nuorten välisen suhteen keskeisyys. Myös vertaissuhteet, eli lastenkodissa asuvien nuorten keskinäiset suhteet esiintyivät aineistossa tärkeinä. Molempiin edellä mainittuihin suhteisiin liittyy institutionaalisia jännitteitä, jotka aiheuttavat suhteisiin etäisyyttä. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että ohjaaja-nuori työskentelysuhteella pyritään luomaan läheinen, terapeuttilinen, joskus jopa kiintymyssuhde. Perhesuhteiden marginaalisuus aineistossa yllätti, koska lainsäädäntö ja käytännön sosiaalityö painottavat etenkin suhdetta vanhempiin paljon. Aineisto ei kuvannut perhesuhteiden laatua, mutta tutkimukset osoittivat, että terapeuttilinen yhteistyö nuoren ja perheen kanssa on eduksi nuoren kuntoutumiselle ja kotiutumistavoitteelle. Sosiaalityöntekijän ja nuoren välisiä suhteita käsitteleviä tutkimuksia ei aineistossa ollut.</p> <p>Tutkimustulosten pohjalta tulini siihen tulokseen, että avoimempi ja moninaisempi perhe- ja ihmissuhdekäsitys voisi olla eduksi lastenkodin nuorten ihmissuhteista puhuttaessa sekä lastenkoti- että sosiaalityössä, vaikka käsityksen jalkauttaminen teoriasta käytäntöön voi olla haastavaa.</p>	
Asiasanat: lastenkoti, ihmissuhteet, nuoret, perhetutkimus	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

LASTENKODISSA ASUVIEN NUORTEN IHMISSUHTEET - LÄHEISYYTTÄ TURVALLISELLA ETÄISYYDELLÄ

1	JOHDANTO.....	1
2	LASTENKOTIEN ASEMA JA TEHTÄVÄ LASTENSUOJELUN PALVELUJÄRJESTELMÄSSÄ	5
2.1	Historia: pakkovallosta oikeudellistumiseen	5
2.2	Lastenkodit palvelujärjestelmän ja sijaishuollon marginaalissa	11
2.1	Lastenkotien hahmottomaton tehtävä	14
3	SUHTEIDEN LAINSÄÄDÄNNÖLLISIÄ, TOOREETTISIA JA KÄSITTEELLISIÄ PAIKANNUKSIA	18
3.1	Suhteiden määrittelyä lainsäädännössä	18
3.2	Suhteiden kiinnittyminen perhetutkimukseen	20
3.2.1	Vaikutusvaltaisia perhetutkimuksen teorioita	21
3.2.2	Biologisten suhteiden ja ydinperheen kyseenalaistaminen?	24
3.3	Suhteiden institutionaaliset piirteet	26
4	TUTKIMUSKYSYMYKSET	30
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	32
5.1	Kirjallisuuskatsauksesta menetelmänä	32
5.2	Aineiston valinta ja kuvailu.....	34
5.3	Eettisyys ja tutkijapositio	39
6	TULOKSET: SUHTEIDEN LAATU JA KESKEISYYS.....	41
6.1.	Nuorten ja työntekijöiden väliset suhteet.....	41
6.2	Nuorten vertaissuhteet.....	50
6.3	Perhe- ja sisaruussuhteet	53
7	LASTENKOTIEN VARAUKSELLISET JA RISTIRIITAISET IHMISSUHTEET .	56
8	TUTKIMUSTULOSTEN SUHDE TOOREETTISIIN JÄSENYYKSIIN	60
9	POHDINTA: MONINAISEMPI IHMISSUHDE- JA PERHEKÄSITYS.....	63
	LÄHTEET	66
	AINEISTOLÄHTEET.....	66
	KIRJALLISUUS.....	70

LITTEET.....	77
--------------	----

1 JOHDANTO

Tämän Pro gradu-tutkielman aiheena ovat lastensuojelun laitoshoidon ihmissuhteet. Olen kiinnostunut siitä, miten lastenkodissa asuvien nuorten ihmissuhteet laitoksen toisiin nuoriin, ohjaajiin sekä perheeseen ja mahdollisiin muihin läheisiin ymmärretään. Ymmärryksen lisääminen aiheen tiimoilta on tärkeää, koska laitossijoitus on järeä julkinen puuttuminen nuoren tärkeimpiin ihmissuhteisiin ja paikkasidonaisuuteen, joilla on mittavia vaikutuksia myös pitkälle myöhempään elämään.

Ihmissuhteiden laatu vaikuttaa tutkitusti nuoren kehitykseen sekä hänen kykynsä muodostaa ihmissuhteita myös aikuisena ja yleiseen tyytyväisyyteen sekä onnellisuuteen (Richmond & Stocker 2006; Howe 1995). Kodin ulkopuolelle sijoitetuilla nuorilla on todettu enemmän vaikeuksia muodostaa ja ylläpitää lähisuhteita, kuten perhe- ja ystävyysuhteita, kuin kotona asuvilla nuorilla (Duppong Hurley, Trout, Wheaton, Buddenberg, Howard & Weigel 2013; Coll, Powell, Thobro & Haas 2010). Parhaimmillaan nämä suhteet voisivat tukea nuorten kehitystä ja auttaa nuoria vaikeissa elämäntilanteissa. Lastenkodissa asuvilla nuorilla on myös usein kokemuksia henkisestä tai fyysisestä kaltoinkohtelusta (Pottick, Warner & Yoder 2005), ja nämä kokemukset nakertavat kykyä luottaa muihin ihmisiin. Sijoitetuilla nuorilla voi olla myös suurempi riski ennenaikaiseen kuolemaan, ajautua rikollisuuteen (Manninen 2013; Vinnerljung & Sallnäs 2008), teiniraskauteen ja alhaiseen koulutustasoon (Vinnerljung & Sallnäs 2008; Kestilä, Väisänen, Paananen, Heino & Gissler 2012), päihte-

den väärinkäyttöön (Manninen 2013) sekä somaattisiin (Toivonen, Salohekkilä, Puustelli & Arja Häggman-Laitila 2020; Kestilä ym. 2012) ja psyykkisiin sairauksiin sairastumiseen (Toivonen ym. 2020; Manninen 2013; Kestilä ym. 2012; Vinnerljung & Sallnäs 2008) kuin muilla nuorilla. Näiden haasteiden ja riskien vuoksi on tärkeää tarkastella sijoitettujen, tässä tutkielmassa lastenkodissa asuvien, nuorten ihmissuhteita lähemmin.

Kiinnostukseni juuri lastensuojelun laitoshoidon ihmissuhteita kohtaan juontaa omista kokemuksistani sijaishuollon laitoshoidon sosiaalityöntekijänä. Olen pohtinut tapaa, jolla nuorten ihmissuhteista puhuttiin lastenkotikontekstissa. Sosiaalityön näkökulmasta puheessa korostui suhde vanhempiin huolimatta suhteen laadusta. Muut ihmissuhteet tuntuivat jäävän taustalle. Suhteesta lastenkodin omaohjaajaan puhuttiin vain pinnallisella tasolla. Kotiutusta tavoitteena pidettiin jatkuvasti esillä, vaikkei se jokaisen nuoren kohdalla ollut realistista. Oli myös nuoria, joilla ei ollut kotia mihin palata. Lastenkodin ohjaajien (ja joskus sijoituspaikkojenkin) vaihtuessa osa nuorista vaikutti jäävän ikään kuin ”välitilaan” ilman läheisiä ihmissuhteita ja paikkaa, jota kutsua kodiksi.

Lastensuojelun laitoshoido on ollut pitkään vähemmälle tutkimukselle jäänyt aihe lastensuojelussa muun muassa vähäisen rahoituksen takia (Känkänen & Pösö 2008; Timonen-Kallio, Yliruka & Närhi 2017). Viime vuosina akateeminen tutkimus on kuitenkin virinnyt sekä kotimaassa että ulkomailla (Timonen-Kallio ym. 2017; Eronen & Laakso 2016; Kendrick 2013). Lastenkodeista on kirjoitettu ja keskusteltu paljon myös mediassa: mm. nuorten huonoista ja hyvistä kokemuksista sekä laitosten puutteista ja laiminlyönneistä (esim. Helsingin Sanomat 8.9.2019; Helsingin Sanomat 3.12.2018) ja lastenkodissa asuneet nuoret ovat myös tuoneet itse näkemyksiään julki kokemusasiantuntijoiden ja palveluiden kehittäjien roolissa (ks. esim. Osallisuuden aika ry:n osallisuudenaika.fi -verkkosivut).

Lastenkodilla tarkoitan tässä tutkimuksessa lastensuojelulaitoksia, jotka on lastensuojelulaissa määritelty lastenkodiksi, koulukodiksi tai niihin rinnastettaviksi lastensuojelulaitoksiksi (Lastensuojelulaki 2007/417, 57 §). Lastenkodit eroavat lastensuojelun perhehoidosta (sijaisperheet) ja ammatillisista perhekodeista siten, että paikalla ei ole niin sanottuina vanhempina toimivaa pariskuntaa vaan laitoksen ohjaajia, joilla on useita nuoria vastuullaan. Lastenkoteja erottaa muista sijaishuollon muodoista myös se, että niissä on laajemmat mahdollisuudet puuttua perusoikeuksiin esimerkiksi rajoittamalla nuoren liikkumista tai suorittamalla nuoren kiinnipito (emt., 61 §, 64–67 §). Lastenkodissa nimetään nuorelle yleensä yksi tai useampi vastuutyöntekijä, joka on päävastuussa nuoren asioista. Työntekijää kutsutaan omaohjaajaksi tai omahoitajaksi, yleisemmällä tasolla ohjaajiksi. Sijoitetulla nuorella on myös hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä kunnan sosiaalitoimesta.

Suomessa lastensuojelulaitoksiin sijoitetut nuoret ovat lähtökohtaisesti murros- ja teini-ikäisiä, eli nuoruusikäisiä. Nuoruusikä on ihmiselämässä erityinen ajanjakso, jolloin siirrytään lapsuudesta kohti aikuisuutta (esim. Nurmi, Ahonen, Lyytinen H., Lyytinen P., Pulkkinen & Ruoppila 2015). Siksi käytän lapsen sijasta ilmaisua nuori tässä tutkimuksessa, vaikka kyse onkin juridisesti lapsista (alle 18-vuotiaista). Ihmissuhteella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa läheistä vuorovaikutussuhdetta kahden tai useamman henkilön välillä.

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, miten nuorten ihmissuhteita lastenkotikonktextissa on tutkittu ja millaisina nämä ihmissuhteet tutkimuksen valossa näyttävät. Tutkimukseni paikantuu lastensuojeluun ja perhe- ja lähisuhteiden tutkimukseen. Tutkimusintressini rajautuu tarkemmin lastensuojelun sijaishuoltoon, eli tilanteeseen jossa nuori on sijoitettu kodin ulkopuolelle joko perheen kokonaistilanteesta tai nuoren omasta oireilusta johtuen. Perhetutkimuksen teoriat osoittautuivat tutkimusprosessin aikana keskeiseksi lähisuhteita jäsentäväksi viitekehyyksiksi.

Tutkimuksen menetelmänä on systemaattisen kirjallisuuskatsaus, jossa on myös integroivan katsauksen piirteitä (ks. esim. Salminen 2011, 8). Aineistona käytän viimeaikaista (v. 2005–2020) suomalaista tutkimuskirjallisuutta sekä kansainvälisiä vertaisarvioituja tutkimusartikkeleita.

Tutkimusaiheeni on yhteiskunnallisesti merkittävä kahdesta syystä. Ensinnäkään aihetta ei ole tutkittu paljoa ja siitä olisi tärkeää saada tutkittua tietoa laitoshoidon kehittämistä varten, jotta lastenkodissa asuvien nuorten ihmissuhteita voitaisiin tukea paremmin ja heillä olisi näin ollen myös paremmat lähtökohdat aikuisuuteen. Toisekseen kyse on erittäin haavoittuvassa asemassa olevista lapsista ja nuorista, joiden elämäntilanteet ja arki jäävät paljolti laitosten ovien ja viranomaisten vaitiolovelvollisuuden taakse. Tästä syystä on tärkeää, että tietoa laitoksissa eletystä elämästä tuotetaan julkisesti saatavilla olevaa tutkittua tietoa. Tutkimustieto ja mahdollinen siitä seuraava julkinen keskustelu voivat myös vähentää laitossijoituksen leimavuutta.

Aloitan tutkimukseni paikantamalla suomalaisten lastenkotien tehtävää ja asemaa lastensuojelun palvelujärjestelmässä ennen ja nyt luvussa kaksi. Luvussa kolme avaan ihmissuhteen käsitettä laajemmin lastensuojelulainsäädännön näkökulmasta ja tarkastelen ihmissuhteita koskevia teoreettisia keskusteluja erityisesti perhetutkimuksen alalta. Sen jälkeen esittelen tarkemmat tutkimuskysymykset luvussa neljä ja motiivoinnille näille kysymyksille. Luvussa viisi kerron tutkimusprosessista ja sen toteutuksesta. Kuudennessa luvussa esittelen tutkimustulokset jaotellen ne tutkimuksissa esille tulleisiin nuorten ihmissuhteisiin. Luvussa seitsemän esittelen johtopäätökseni suhteiden laatua koskien ja luvussa kahdeksan yhdistän tulokset teoreettiseen pohdintaan. Tutkielman viimeisessä luvussa yhdeksän esittelen johtopäätökset ja pohdin tani lastenkotien tutkimuksen ja käytäntöjen kehittämiseksi ihmissuhteiden näkökulmasta.

2 LASTENKOTIEN ASEMA JA TEHTÄVÄ LASTENSUOJELUN PALVELUJÄRJESTELMÄSSÄ

Seuraavaksi taustoitin tutkimusta esittelemällä lastenkotien asemaa ja tehtävää palvelujärjestelmässä ennen ja nyt. Historiaa esittelevässä alaluvussa 2.1 olen hyödynnyt etenkin Timo Harrikarin (2019) hiljattain ilmestynyttä kattavaa teosta lastensuojelun historiasta.

2.1 Historia: pakkovallasta oikeudellistumiseen

Lastenkoteja on ollut olemassa jo muutaman vuosisadan ajan Suomessa ja ne voidaan nähdä lastensuojelun vanhimpana ilmenemismuotona. Lastenkodit ovat säilyttäneet asemansa suomalaisessa palvelujärjestelmässä 1700-luvulta alkaen kriittistä ja ennaltaehkäisyyrkimyksistä huolimatta.

Lastenkodeilla pyrittiin 1700- ja 1800-luvulla lähinnä hillitsemään irtolaisuutta ja kerjäämistä ohjaamalla vanhempien laiminlyömät lapset ja nuoret töihin (Harrikari 2019, 61; Hämäläinen 2012, 10). Erillisiä lastenkoteja ei tosin ollut, vaan lapset ja nuoret sijoitettiin samoihin kirkon ylläpitämiin ”köyhäinhoitolaitoksiin” kuin aikuiset jotka olivat sosiaalihuollon tarpeessa (Annola 2020, 21). Seurakunnat olivat vastuussa lasten sijoittamisesta ja hoidosta (Pulma 1994, 43).

Suomessa perustettiin tiettävästi ensimmäinen lastenkoti Ruotsin vallan aikaan Suomenlinnaan 1700-luvulla sitä varten, että kadulla kerjäävistä ja irtolaislapsista voitaisiin tehdä yhteiskuntakelpoisia, tuottavia yksilöitä mm. laittamalla heidän ”käsi-työläisoppiin”. Ensimmäinen lastenkotiasetus annettiin 1750-luvulla. (Harrikari 2019 61, 63.) Venäjän vallan alla 1800-luvun alussa Suomeen perustettiin ”köyhille ja turvattomille lapsille” tarkoitettu Kylliälän kasvatuslaitos. (Pulma 1994, 63-64; Harrikari 2019, 76.) Henkilökuntana oli opettajia, palvelusväkeä, lääkäri sekä pappi. Murrosiässä nuoren tulisi mennä töihin. Perheellä ja suvulla oli päävastuu lasten ja nuorten huollosta, eikä lastenkoteja vastaaviin laitoksiin sijoittaminen ollut ensisijainen toimenpide. (Harrikari 2019, 76, 78.)

Seurakunnan vastuulla olevia ”pahatapaisten poikien laitoksia” perustettiin 1800-luvun puolivälissä (Harrikari 2019, 80). Lastensuojeluvastuu alkoi vähitellen siirtyä kirkon vastuulta kunnille, mutta suojelua määritti edelleen kristillinen ideologia. Lastenkoteja pitivät yllä lähinnä hyväntekeväisyysjärjestöt ja valtio. Vankeinhoiton alaisiin kasvatuskoteihin sijoitettiin muun muassa rikoksia tehneitä nuoria. Kasvatuskotien tavoitteena oli, että nuori sovittaisi tekonsa ja oppisi ammatin. Eristäminen ja ruumiillinen rankaisu olivat yleisiä kasvatuskodeissa, eikä niillä pyritty korvaamaan lasten koteja. Lastenkoteja vastaavia laitoksia olivat 1800-luvun lopussa myös orpokodit. (emt. 83, 91, 97-98, 106, 109.)

Näkemyks lasten suojelun ja kasvatuksen tärkeydestä yhteiskunnallisena kysymyksenä yleistyi 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa ja 1900-luvun alussa (Harrikari 2019, 123; Satka 1994, 273). Rankaisevuudesta haluttiin eroon ja vastuu siirtää valtiolle (Harrikari 2019, 126). Kasvatuskodit lopetettiin vuonna 1918 ja niistä tehtiin suojelukasvatustilaitoksia, joihin voitiin sijoittaa lapsia kasvatuksellisista syistä tai rikollisuudesta johtuen. Kunnat perustivat lastenkoteja hyväntekeväisyysjärjestöjen ja valtion laitosten rinnalle. Lastensuojelun hallintoa ja lainsäädäntöä alettiin kehittää. (emt. 133, 135, 172.)

Uusi lastensuojelulaki (1936) tuli voimaan 1937. Laissa painottui perheen sisäisiin asioihin puuttuminen ja kasvatuksellinen ote (Salenius, Malinen & Markkola 2020, 197) ja lastensuojelutyö tapahtui käytännössä kontrolloimalla ja valvomalla lapsia ja perheitä (Moilanen & Kiili 2020, 227). Sijoitettujen lasten yhteydenpitoa perheeseensä ei korostettu samalla tavalla lainsäädännössä kuten tänä päivänä (Hämäläinen 2012, 11). Lastenkoteihin sijoitettavia lapsia ja nuoria jaoteltiin eri laitoksiin perustuen mm. lasten ikä- ja kehitystasoon, ”pahatapaisuuteen” (eli rikollisuuteen) ja ”sairasmielisyyteen” (jolla tuolloin tarkoitettiin psykopatiaa), tavoitteena sijoittaa samalla problematiikalla varustetut lapset samaan laitokseen (Harrikari 2019, 175, 183). Sijoituksen perimmäinen syy oli lapsen psyykessä tai vanhempien kasvatustasoon laiminlyönnissä.

Lastensuojeluun liittyvä pakottava valta alkoi hiljalleen muuttua enemmän lasten ja perheiden oikeuksia huomioivaksi hyvinvointijärjestelmäksi toisen maailmansodan jälkeen. Hyvinvointivaltiota alettiin rakentaa ja sitä myötä myös lastensuojelun laitoskäytäntöjä. Lapsen oikeuksia, psyykkistä hyvinvointia, lasten kanssa tehtävää työtä, kodinomaisuutta ja lasten näkemistä yksilöinä alettiin painottaa enemmän lasten kotikontekstissa (Harrikari 2019, 172). Henkilökuntaa koulutettiin, rangaistustoimenpiteitä rajattiin ja lastenkotien toimintaa haluttiin yhtenäistää sekä valvoa. Lastenkotien kehittämisessä vahvistui ajatus, että lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle eroon läheisistään aiheutti lapsille turvattomuuden tunnetta. (emt. 173, 175.)

1950- ja 60-luvuilla lastensuojelutyö ”huoltotyönä” vakiintui professiona. Työssä painottui lapsen näkeminen yksilönä johon kasvuympäristö vaikuttaa (Harrikari 2019, 179, 181, 183). Lastensuojelussa alettiin puhua sopeutumattomista nuorista entisen pahatapaisuuden sijaan (Pulma 1987, 224). Sopeutumattomuudeksi tulkittiin esimerkiksi koulunkäymättömyys, asiaton kuljeksiminen ja rikollinen käytös. Käytöksen korjaamiseksi alettiin soveltaa suojelu- ja parantamiskasvatusoppia (nykyisin ”erityis-

pedagogiikka”) sekä ryhmädynamiikkaa selittävää sosiaalipsykologiaa. Käytöshäiriöiden juuria alettiin nähdä myös yksilön psykologian ulkopuolella, kuten vuorovaikutuksessa ja ympäristössä. (Harrikari 2019, 178, 192, 193.)

Puhe lasten hoidon laiminlyönnistä alkoi 1950- ja 60-luvuilla korvaantua John Bowlbyn (1988, 1982) kehittämään kiintymyssuhdeteoriaan perustuvalla häiriintyneisyyden käsitteellä, joka linkittyi myös nuorisorikollisuuden teorioihin (Harrikari 2019, 179, 192). Teoriassa äidin puutteellinen huolenpito lapsesta voi aiheuttaa lapselle psyykkistä epätasapainoisuutta, tunne-elämän epävakautta ja vaikeuksia solmia ihmissuhteita pitkälle aikuiselämään. Suhdetta vanhempiin (etenkin äitiin) pidetään olennaisena lapsen kehittymiselle terveeksi ja tasapainoiseksi yksilöksi ja aikuiseksi. (Bowlby 1988, 1982.) Lastenkotisijoituksen tavoitteena oli tehdä lapsista yhteiskuntakelpoisia ja kitkeä pois epäsosiaaliset taipumukset, jotta lapsi voisi palata kotiin perheensä luo (Harrikari 2019, 183). Kiintymyssuhdeteoriaan nojaten lapsia ei haluttu erottaa vanhemmistaan (Hämäläinen 2012, 11) ja suhteen ylläpidon tärkeyttä painotettiin olosuhteista huolimatta (Harrikari 2019, 183). Nuoria saatettiin 1950-luvulla edelleen rangaista fyysisellä kurittamisella. Lastenkotien kasvatustapojen, sijoitusten pitkiä kestoja ja lastenkodin nuoria laitostavaa ja leimaavaa vaikutusta kritisoitiinkin paljon. Laitosten nähtiin käytännössä vahvistavan nuorten sopeutumattomuutta sen korjaamisen sijaan. (emt. 184, 196.)

Kasvatuksellisuus ja hoidollisuus nousivat lastenkodin eetokseksi 1960-luvulla ja laitosten viihtyisyys ja turvallisuus nousivat vahvemmin agendalle (Harrikari 2019, 193, 203). Perhehoitoa alettiin enenevässä määrin pitää ensisijaisena sijoitusmuotona suhteessa laitoshoitoon (Salenius ym. 2020, 211). Lastensuojelussa alkoivat näkyä vahvemmin oikeudelliset kysymykset sekä ihmis- ja yhteiskuntatieteelliset näkemykset (Harrikari 2019, 199). Lastensuojelu muodostui uudistetun sosiaalihuollon erityispalveluksi osaksi laajempaa palvelujärjestelmää. Ennaltaehkäisevät palvelut olivat ensisijaisia palveluita perheille. (emt. 202, 206–207.)

Turvattomuuden tunteen nähtiin olevan edelleen lasten käyttäytymisongelmien ja "häiriintyneisyyden" taustalla (Harrikari 2019, 202, 203). Sitä ajateltiin voitavan korjata jatkuvilla ja positiivisilla ihmissuhteilla ja laitoksen tarjoamalla yhteisöllä. Lastenkoteihin lanseerattiin omahoitajasuhteet, joiden tavoitteena oli psykoterapiasta tuttu tunteensiirto eli transferenssi. Hoidon tavoitteena oli korjata "häiriintyneisyyttä". Yhteydenpidon turvaaminen ja tuen antaminen nuoren perheelle, pysyvät ihmissuhteet sekä itsenäistymisen tukeminen olivat keskeisiä periaatteita lastenkotisijoituksessa. (emt., 21, 193, 203.) "Asiakkuus" sekä palvelu- ja asiakaslähtöisyys alkoivat korostua lastensuojelussa 1960- ja 1970-luvuilla vanhan ylhäältä päin määräävän "pakkovallan" tilalle (Harrikari 2019, 193; Juhila 2006). Perheenjäsenten keskinäiset ja yksittäiset suhteet tulivat tarkastelun alaiseksi perheen kokonaisuuden sijaan ja lapsen oikeudet ja etu alkoivat vakiintua käsitteinä. Lapsesta tuli itsenäinen oikeussubjekti. (Harrikari 2019, 218, 240.) Alettiin yhä laajemmin ymmärtää, että lapsi voi tarvita suojelua myös omalta perheeltään (Hämäläinen 2012, 11).

Vuosikymmenien pyrkimyksistä huolimatta vuoden 1936 lastensuojelulakia saatiin uudistettua vasta vuonna 1983 (Harrikari 2019, 229). 1980-luvulla haluttiin luopua vanhan lainsäädännön rankaisevasta ja lasten oirehdintaa patologisoivasta määrittelystä ja ruumiillinen kuritus kriminalisoitiin (emt., 224, 234). Vuoden 1983 lastensuojelulaki painotti lasten elämän haasteisiin vastaamista ja lasten oikeuksia ja etua (Salenius ym. 2020, 197). Ylhäältä päin perheiden ongelmiin puuttumisen sijaan perheille haluttiin tarjota tukea ja apua (Harrikari 2019, 224; Salenius ym. 2020, 197). Lastensuojelun hoito- ja kasvatussuunnitelmien avulla pyrittiin takaamaan lapselle turvallisten ihmissuhteiden jatkumo (Harrikari 2019, 226). Lastensuojelulakiin lisättiin siellä nykyäänkin olevat säädökset koskien toimitiloja, henkilöntarkastuksia ja rajoitustoimenpiteitä. Julkisessa ja tieteellisessä keskustelussa yleistyi puhe nuorten syrjäytymisestä 1980-luvun lopulla. Lastensuojelutarvetta perusteltiin edelleen mm. häiriintyneisyydellä ja sopeutumattomuudella, mutta sopeutumattomuuden termi vaihtui hiljalleen epäsosiaalisuuteen. (emt. 231, 236, 240.)

Yhteiskunnallinen keskustelu lasten nuorten lisääntyneistä päihteilystä, rikollisuudesta, mielenterveysongelmista ja häiritsevästä käytöksestä 1990-luvun puolivälissä yleistyi (emt. 244; Pekkarinen 2010). Turvallisuuskysymykset ja rikosten ehkäisy liitettiin keskusteluun nuorisoon liittyvistä riskeistä (Harrikari 2019, 246; Pekkarinen 2010; Harrikari 2008). Lastensuojelun resurssien riittämättömyys sai osakseen kritiikkiä ja huostaanottomäärät lisääntyivät 1990-luvulla. Lastensuojelun laitoshoidon oli kallista, joten ”varhaista puuttumista” ongelmiin alettiin painottaa eri puolella julkisia palveluita. Lastensuojelupalveluiden taloudellista tehokkuutta alettiin mitata tarkemmin. (Harrikari 2019, 246, 247.)

Vuonna 2000 voimaan tullut perustuslaki sisälsi myös lastensuojeluun liittyviä säädöksiä koskien yksilön ja perheiden oikeuksia (Harrikari 2019, 251). Perustuslain mukaiset muutokset tehtiin lastensuojelulakiin v. 2003 ja hallintolakiin v. 2004 (emt. 255). Kiinnostus lapsuutensa lastensuojelutoimien piirissä elävien ihmisten elämään virisi yhteiskuntatieteissä 1990- ja 2000-luvun vaihteessa. Ihmisoikeuksien painottaminen, lastensuojelulain uudistaminen ja uusi perustuslaki johtivat 2000-luvulta alkaen osaltaan johtaneet lastensuojelun oikeudellistumiseen, jolloin lastensuojelukysymykset nähtiin lähinnä juridisina kysymyksinä. (emt. 252.) Jo 1990-luvulta vallinnut keskustelu lapsista ja perheistä riskien ja turvallisuuden näkökulmista (”turvallistaminen”) jatkui oikeudellistumisen rinnalla. Huollon, hoivan ja suojelun sijaan alettiin käyttää enenevässä määrin lasten turvaamiseen ja suojaamiseen linkittyviä käsitteitä. (emt. 257; Pekkarinen 2010, 19.) Sijaishuoltopaikaksi oli vakiintunut myös ammatillisia perhekoteja ja niitä muistuttavia yksiköitä, jotka sijoituivat lastenkotien ja perhehoidon (arkikielessä sijaisperheen) välimaastoon. (Harrikari 2019, 259, 264.)

Vuonna 2006 lastenkotien rajoitustoimenpiteitä koskevat asetukset siirrettiin lastensuojelulakiin ja niitä koskevaa kirjaamista ja suunnitelmallisuutta tarkennettiin. Lainsäädännön muutosten myötä myös lastenkodissa asuvien perus- ja ihmisoikeudet vahvistuivat eikä rajoitustoimenpiteitä saisi enää käyttää rangaistuksena, vaan ne

pitäisi perustella tarkoin. Yhteydenpito läheisiin ihmisiin ja näiden kontaktien rajoittamisperusteet, liikkumisen rajoittaminen ja eristäminen, ”aineiden ja esineiden haltuunotto”, henkilön, omaisuuden tai lähetysten tarkistaminen ja fyysinen kiinni pitäminen määriteltiin lastensuojelulakiin. (Harrikari 2019, 255, 256, 270.)

2.2 Lastenkodit palvelujärjestelmän ja sijaishuollon marginaalissa

Lastensuojelun piirissä olevien lasten ja nuorten määrän kasvu on jatkanut melko tasaisesti 1990-luvulta vuoteen 2019 asti (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Lastensuojelun tilastoraportti 28/2020; Harrikari 2019, 259; Pösö & Huhtanen 2017, 29) ennaltaehkäisevyyden painottamisesta huolimatta. Viranomaissäätely ja -valvonta on tänä aikana lisääntynyt ja lastensuojelukysymykset nähdään edelleen ensisijaisesti juridisina kysymyksinä (Harrikari 2019, 303).

Nykyisellään Suomen lastensuojelujärjestelmä luetaan yleensä pohjoismaisiin palveluorientoituneisiin järjestelmiin, jota määrittää ongelmien ennaltaehkäisy ja tuki, erilaisten palveluiden ja kuntoutuksen tarjoaminen perheille, matala puuttumiskynnys perheiden yksityisyyteen sekä väliaikaiset interventiot ja pyrkimys perheen yhdistämiseen sijaishuoltotilanteissa (Burns, Pösö & Skivenes 2017a; Burns, Pösö & Skivenes 2017b; Pösö & Huhtanen 2017, 20). Lastensuojelun avohuollon palveluihin kuuluu erilaisia perheille järjestettäviä tukimuotoja, kuten suunnitelmallinen asiakastyö lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa, perhetyö ja -kuntoutus, taloudelliset tukimuodot, sekä muiden tukimuotojen ollessa tehottomia lapsen tai nuoren kii-reellinen sijoitus ja huostaanotto (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelun käsikirja, 2020). Palveluorientoituneen järjestelmän vastakohtana voidaan nähdä riskiorientoitunut järjestelmä, jossa puuttumisen kynnys on korkea ja fokus on vakavissa riskeissä ennaltaehkäisyn sijaan. Sijoittaminen johtaa todennäköisemmin perheen-

jäsenten pysyvään eroon tai lapsen adoptioon kuin palveluorientoituneessa järjestelmässä. Muun muassa Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian lastensuojelujärjestelmät luetaan yleensä riskiorientoituneiksi järjestelmiksi. (Burns, Pösö & Skivenes 2017b.)

Vuonna 2019 Suomessa oli 18 928 kodin ulkopuolelle sijoitettua lasta ja nuorta, joista noin 40 % oli sijoitettuna laitoshoitoon (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Lastensuojelun tilastoraportti 28/2020). Sijaishuollolla tarkoitetaan tilannetta, jossa lapsi tai nuori otetaan huostaan, sijoitetaan kiireellisesti tai lastensuojelulain 83 §:n mukaisella väliaikaisella määräyksellä sijoitetaan kodin ulkopuolelle, jolloin myös hoito- ja kasvatusvastuu siirtyy vanhemmilta sijaishuoltopaikalle. Sijaishuollossa ollessaan lapsella on myös hänen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. (Enroos 2016; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelun käsikirja, 2020.) Lapsi on sijaishuollossa ollessaan sijoitettuna joko lastensuojelulaitokseen eli lastenkotiin, ammatilliseen perhekotiin tai perheeseen (Lastensuojelulaki 2007/417, luku 10; Enroos 2016, 225). Sijoituspaikka voi olla myös lähiverkostossa (Pösö & Huhtanen 2017, 19). Lastenkoti voi olla valtion, kunnan, kuntayhtymän, järjestön tai yrityksen ylläpitämä (Enroos 2016, 226). Sijoitus kodin ulkopuolelle on viimesijainen ratkaisu tilanteessa, jossa lastensuojelun avohuollon palvelut ja tukitoimet eivät ole riittävästi auttaneet (Pösö & Huhtanen 2017, 19).

Sijaishuoltoa ei ole tarkoitettu lähtökohtaisesti pysyväksi ratkaisuksi, vaan taustalla on aina pyrkimys perheen jälleen yhdistämiseen ja siihen että huostaanoton syyt poistuisivat ja/tai vanhemmat kuntoutuisivat niin, että voisivat elää perheenä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelun käsikirja, 2020; Pösö & Huhtanen 2017, 20). Perhehoito on ollut ensisijainen sijoituspaikka suhteessa laitoshoitoon vuoden 2012 lakimuutoksesta lähtien (Eronen & Laakso 2016, 12; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelun käsikirja, 2020; Enroos 2016, 226). Tätä on perusteltu kustannuskysymyksillä (Salenius ym. 2020, 211; Enroos 2016, 227) sekä näkemyksellä, että lapselle muodostuu perheessä helpommin pysyviä ihmissuhteita (Enroos 2016, 227). Mi-

käli lapsen tilanne on niin haastava, ettei perhehoito sovellu hoitomuodoksi ja tarvitaan moniammatillista osaamista, lastenkoti katsotaan soveltuvaksi sijoituspaikaksi (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelun käsikirja, 2020). Tilanteen haastavuuteen liittyy usein nuoren ongelmakäyttäytymistä, päihteiden käyttöä tai itsetuhoista käytöstä (Timonen-Kallio ym. 2017). Laitoshoitoa käytetään myös väliaikaisena ratkaisuna, kun sijoituksen keston ei tarvitse olla pitkä. Lastenkodin palveluntuottaja on yhä yleisimmin yksityinen yritys (Enroos 2016, 227), mikä kielii palveluiden markkinaistumisesta (Hoikkala & Lavikainen 2015, 5) ja herättää kysymyksiä julkisen tehtävän toteutumisesta ja valvonnasta.

Suomalaisessa lastensuojelujärjestelmässä nykyisellään voidaan nähdä myös uusliberalistisia riskiorientoituneita piirteitä, koska lastensuojelu on käytännössä luisumassa yhä enemmän erityispalveluksi, jonka piiriin on vaikea päästä (ks. esim. Burns, Pösö & Skivenes 2017b, 226). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vastuu perheiden, lasten ja nuorten vaikeuksista siirtyy enenevässä määrin julkiselta sektorilta perheille ja yksilöille itselleen. Yhdistettynä ennaltaehkäisevään painotukseen, tämä tarkoittaa sitä, että sijaishuoltoon sijoittamiseen on korkea kynnyks, ja etenkin kynnyks viimesijaiseen laitoshoitoon on todella korkea. Laitoshoidon marginaalisuus ja viimesijaisuus saattavat johtaa siihen, että yhdessä lastenkodissa on samanaikaisesti hoidossa erittäin vaikeahoitoisia nuoria, joiden tilanteet ovat voineet kriisiytyä pahasti jo pitkälti ennen sijoittamista.

Lastenkotien viimeaikaisessa tutkimuksessa voi kuitenkin huomata tendenssin, että lastensuojelun laitoshoidon nähtäisiin itsessään hyvänä ja tarkoituksenmukaisena hoitomuotona osalle nuorista, ja sen paikkaa palvelujärjestelmässä myös puolustetaan (mm. Kendrick 2013; Eronen & Laakso 2016).

2.1 Lastenkotien hahmottomaton tehtävä

Sijaishuolto voidaan nähdä lapsen tai nuoren ”julkisena kotina”, jossa vastataan hänen perushuollon, hoidon ja kasvatuksen tarpeeseen. Sijaishuoltopaikat toteuttavat julkista suojelutehtävää, jossa lapsen tai nuoren elämästä tulee osa institutionaalista toimintaa. (Enroos 2016, 224, 229; Cameron, Reimer & Smith 2016.) Osa lapsista asuu lastenkodissa koko lapsuutensa (Pösö & Huhtanen 2017, 20), jolloin lastenkoti voi olla lapselle ainoa mahdollisuus kokea kodinomainen ympäristö luotettavine aikuisineen (Kendrick 2013). Laitoshoidon tehtävän tärkeydestä huolimatta käytäntöjen pohjalla näkyy kuitenkin kovin hajanainen teoreettinen tietoperusta ja vaikuttaa siltä, että lastensuojelulaitoksen ydintehtävästä ei ole vallitsevaa, selkeää näkemystä. Myös lastenkotityön pätevyysvaatimukset on määritelty lainsäädäntöön melko laveasti (Lastensuojelulaki 417/2007, § 60). Tämä on johtanut siihen, että työssä on kovin eri taustaisia ja eri koulutuksia omaavia ohjaajia, jotka toimivat tilanteissa eri periaatteista käsin (Timonen-Kallio ym. 2017).

Lastensuojelulaitosten menetelmiä kartoittaneet Tuija Eronen ja Riitta Laakso (2016, 16) kirjoittavat, että on epäselvää ”...millaiseen ihmiskäsitykseen, lapsikäsitykseen tai tutkimukselliseen tietoon erilaiset hoitomuodot perustuvat tai mitä näihin sisältyvät kuntouttavat tai kasvatukselliset elementit ovat tai voisivat olla.” Lastenkoteihin liittyvän käsitteistön ja teorian hajanaisuutta ja sekavuutta on kuvattu myös aiemmissa tutkimuksissa (Hoikkala & Lavikainen 2015; Eronen 2012; Laakso 2009). Myös sijaishuollon tehtävää on hahmoteltu kovin eri tavoin eri yhteyksissä. Sitä on kuvattu mm. lasten ja nuorten suojeluna huonolta kohtelulta, hoitona, kuntoutuksena tai koulunkäynnin takaamisena (Hoikkala & Lavikainen 2015, 4-5) esimerkiksi kasvatuksellisesta ideologiasta, hoivatyöstä tai sosiaalityöstä käsin (Laakso 2009, 53). Tutkimuskirjallisuudessa lastenkotityötä on teoretisoitu mm. goffmanilaisena ihmisten välisinä kohtaamiskäytäntöinä ja näyttämöinä, foucaultlaisena yksilöön kohdistettavana hallinnointina ja vallankäyttönä, hierarkkisenä kontrollina sekä laitoksissa asuvien lasten osallisuutena ja

voimaannuttamisena tai lastenkodin arjesta käsin (Laakso 2009, 52–53; Törrönen 1999).

Kun yhdistää edellä mainitun hajanaisen tietoperustan ja moninaisen ammattikunnan, lastenkotityö näyttäytyy erittäin vaativana. Lastenkotityö on Suomessa aiemmin nähty vanhemmuutta korvaavana ja aiempia kokemuksia korjaavana sekä kasvatuksellisenä työnä (Harrikari 2019; Salenius ym. 2020, 197; Laakso 2009, 41). Viime vuosikymmeninä lastenkotityötä on tulkittu enemmän hoidon, kasvatuksen sekä terapeuttisen työn näkökulmasta (Laakso 2009, 40). Myös kansainvälisessä keskustelussa on jo jonkin aikaa korostunut terapeuttisuus ja hoidollisuus (emt., 41).

Eronen ja Laakso (2016) ovat laatineet kirjallisuuskatsauksen vuosina 2010-2016 julkaistuista englanninkielisistä vertaisarvioituista tutkimusartikkeleista koskien lastensuojelulaitosten kasvatus- ja kuntoutusmenetelmiä. Heidän mukaansa viimeaikaisessa tutkimuksessa painottuu ennaltaehkäiseviin palveluihin panostus sekä laitosten hoito- ja kasvatusmenetelmien kehittäminen ja vertailu. Eronen ja Laakso ehdottavat katsauksensa pohjalta, että Suomessa tulisi panostaa enemmän tiiviisti nuorille suunnattuun tuettuun perhehoitoon, pienentää laitosten kokoa ja lisätä työntekijämäärää, panostaa terapeuttiseen työskentelyyn sekä siihen, että laitoksen käytössä olisi erityistyöntekijöitä, sekä vahvistaa ja uudistaa Suomessa vallalla ollutta sosiaalipedagogista teoriapohjaa. Eronen ja Laakson mukaan laitoshoidossa tulisi myös ottaa paremmin huomioon lapsen koko elinympäristö, ihmissuhteet ja yhteiskunta (ns. ekologinen lähestymistapa). Terapeuttisella työskentelyllä Eronen ja Laakso tarkoittavat proaktiivista (vs. reaktiivinen) työskentelyotetta, jolla pyritään siihen, että nuorten yksilölliset tarpeet ja tunteet tunnustetaan.

Terapeuttinen lastenkotityö lähtee siitä, että sijoitetuilla nuorilla on yleensä traumatausta. Terapeuttisessa työssä tavoitellaan nuoren yksilöllisten

elämäntilanteiden ja kokemusten tunnistamista ja näiden kokemusten käsittelyä, ja sitä kautta muutosta nuoren elämässä. Lastenkodin tulee olla turvallinen paikka ja ohjaajien turvallisia aikuisia nuorelle ja yhteistyö lastenkodin ja nuoren perheen välillä on suotavaa. Lastenkoti ei saa olla irrallinen yksikkö, vaan nuorilla säilyy linkki sen ulkopuoleiseen ”yhteisöön”, kuten kouluun ja muihin palveluihin. Terapeuttisessa orientaatioissa painotetaan yhteistä arkea, oppimista ja ihmissuhteita. Sosiaalipedagoginen, kasvatuksellinen, lastenkotityö painottaa puolestaan lastenkotia arkisena, elinikäisen oppimisen, yhteisönä ja pyrkii voimaannuttamaan nuoria muutokseen ja toimijuuteen myös lastenkodin ulkopuolella. Ohjaajien ja nuorten jaettu arki luo puitteet pedagogiselle, kasvatukselliselle, suhteelle. Tavoitteena ei ole kiintymyssuhde, vaan auttaa nuorta kasvamaan ja tiedostamaan asioita. Lastenkoti toimii oppivana yhteisönä, jolla on kuntoutuksellisia, hoidollisia ja kasvatuksellisia tavoitteita. (Timonen-Kallio 2017, 16-18; Eronen & Laakso 2016, 18-19, 22.) Tällä kasvatuksellisella lastenkotityöllä on pitkät perinteet Suomessa ja Euroopan mantereella (Harrikari 2019; Eronen & Laakso 2016, 22).

Lastensuojelun laitoshoidtoa on kyllä kehitetty ja sen tehtävää pohdittu sekä Suomessa että ulkomailla tieteellisessä tutkimuksessa (ks. esim. Eronen & Laakso 2016, 16; Cameron ym. 2016; Känkänen & Pösö 2008), mutta vaikuttaa siltä, että nämä pyrkimykset eivät ole siirtyneet käytäntöihin Suomessa. Olisiko kenties niin, että lastensuojelukysymysten oikeudellistuminen ja suomalaisen lastensuojelun tietopohjan juurtuminen lainsäädäntöön estää muutostyön juurtumisen käytäntöön? Kulkevatko käytännön juridinen tietopohja sekä teoreettinen kehittämiseen pohjautuva tietopohja rinnakkain, mutta toisistaan erillään? En pysty tämän tutkielman puitteissa vastaamaan näihin kysymyksiin, mutta minusta vaikuttaa siltä, että käytäntö ja teoria eivät lastenkodeissa kohtaa.

Kehittämispyrkimyksistä huolimatta lastenkotikentän palveluiden tuottajien moninaisuus (kuten aiemmin mainitsin, suuri osa palveluntuottajista on yksityisiä yrityksiä, joiden lisäksi lastenkoteja omistavat kunnat, valtio sekä järjestöt),

ammattikunnan lavea ja eriävä koulutus ja työtehtävän epäselvyys (kasvattaminen, hoito, kuntoutus, terapeutisuus, yhteisöllisyys) tekevät lastenkodeista edelleen kovin vaikeasti hahmotettavan kokonaisuuden. Lastenkodin ydintehtävä vaikuttaa kovin hahmottumattomalta ja moninaiselta. Tämä näkyy myös omassa kirjallisuuskatsauksessani koskien lastenkodin ihmissuhteita, etenkin nuorten ja lastenkodin ohjaajien välisissä suhteissa, joista kerron tarkemmin luvussa kuusi.

Lastenkotien nykyisellään hahmottumattomalta vaikuttava tehtävä yhdessä tutkimukseni aiheen, lastenkodin ihmissuhteiden, kanssa saa pohtimaan, millaiset teorit, käsitteet ja lainsäädäntö vaikuttavat lastenkodin ja siellä vallitsevien ihmissuhteiden taustalla? Käsittelen näitä kysymyksiä seuraavassa luvussa.

3 SUHTEIDEN LAINSÄÄDÄNNÖLLISIÄ, TEOREETTISIA JA KÄSITTEELLISIÄ PAIKANNUKSIA

Ihmissuhteella tarkoitetaan kahden tai useamman ihmisen välillä vallitsevaa vuorovaikutussuhdetta. Ihmissuhteet, etenkin niiden laatu, ovat sosiaalityön keskeisiä tutkimuksen kohteita (Niemelä 2016; Juhila 2006, Howe 1995, 2). Esittelen tässä luvussa, miten lähisuhteita määritellään lastensuojelua koskevassa lainsäädännössä, miten niitä on käsitteellistetty perhe- ja lähisuhteiden tutkimuksessa (jonka teorit osoittautuivat keskeisiksi tutkimukselleni) sekä institutionaalista näkökulmasta. Lainsäädäntö sekä tässä luvussa esiteltävät teoreettiset ja käsitteelliset viitekehykset ovat olennaisia lastenkodin ihmissuhteiden kannalta, koska vaikuttavat käytäntöjen ja lastenkotien kehittämistyön taustalla.

3.1 Suhteiden määrittelyä lainsäädännössä

Lastensuojelulaissa (2007/417) ja lapsen huoltoa ja tapaamista koskevassa laissa (1983/361) painotetaan vahvasti vanhempien roolia lapsen ensisijaisina huoltajana ja hyvinvoinnin turvaajina sekä yhteydenpitoa vanhempiin. Yhteydenpidon tärkeys myös muihin lapselle tärkeisiin ihmisiin todetaan, mutta ikään kuin sivuhuomautuksena.

Lastensuojelulaissa lukee, että vanhemmilla tai huoltajilla on ”ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista” ja heidän on turvattava lapsen ”tasapainoinen kehitys ja

hyvinvointi” kuten lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta säädetyssä laissa todetaan (Lastensuojelulaki 2007/417, 2 §). Lastensuojelulain luvussa 10, missä määritellään ihmissuhteita ja yhteydenpitoa lapsen ollessa sijaishuollossa, todetaan, että lapsen ollessa sijoitettuna hänelle on ”turvattava hänen kehityksensä kannalta tärkeät, jatkuvat ja turvalliset ihmissuhteet” ja hänellä ”on oikeus tavata vanhempiaan, sisarusiaan ja muita hänelle läheisiä henkilöitä vastaanottamalla vieraita tai vierailemalla sijaishuoltoapaikan ulkopuolella sekä pitää heihin muuten yhteyttä (...)”. Luvussa todetaan myös, että ”Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja lapsen sijaishuoltoapaikan on tuettava ja edistettävä lapsen ja hänen vanhempiensa sekä lapsen ja muiden hänelle läheisten henkilöiden yhteydenpitoa.” (emt., 2 §, 54 §).

Myös lapsen huoltoa ja tapaamista koskevassa laissa korostuu vanhempien ja lapsen välisen suhteen ensisijainen asema suhteessa muihin ihmissuhteisiin: ”Huollon tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiensa välillä.”, vaikka myöhemmin mainitaan että ”Myös muita lapselle tärkeitä ihmissuhteita on vaalittava.” (1983/361).

Lastensuojelulain ensimmäisessä luvussa todetaan myös, että viranomaisten on tuettava lapsen vanhempia tai huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja että sijoitetun lapsen kohdalla on huomioitava perheenyhdistämisen mahdollisuus (2007/417, 4 §.). Laki siis velvoittaa viranomaisia ja lastenkodin työntekijöitä työskentelemään lähtökohtaisesti sitä kohdin, että lapsen ja vanhempien välinen yhteys ja ihmissuhde säilyvät ja että lapsi palaisi asumaan kotiin.

Kun on kyse alaikäisestä lapsesta tai nuoresta, kysymys kasvatusta- ja huoltovastuusta korostuu. Tämä vastuu on lainsäädännön mukaan ensisijaisesti vanhemmilla. Voi olla, että tämän juridisen vastuun vuoksi suhde vanhempiin korostuu myös lastenkotien käytännöissä. Suhde vanhempiin ja sisaruksiin ovat ainoat yksilöidyt ihmissuhteet, mitä edellä mainituissa laeissa mainitaan. Sukulaiset mainitaan molemmissa laeissa vain kerran. Koska suhde vanhempiin esiintyy niin paljon lainsäädännössä,

voi olla, että muut ihmissuhteet jäävät tästä syystä varjoon myös lastenkotien käytännöissä. Suhteista lastenkodin henkilökuntaan ei laissa ole mainintaa, paitsi kuvaus vaadittavan henkilöstön määrästä ja koulutuksesta (Lastensuojelulaki 2007/417, 60 §). Sosiaalityöntekijä mainitaan lapsen asioista vastaavana, lapsen edun turvaajana ja päätöksiä tekevänä henkilönä, jonka on tavattava lasta ”riittävän usein” ja hoidettava lapsen asioita ”yhteistyössä” lastenkodin ja vanhempien kanssa. (emt., 13 §, 24 §, 29 § & 52 §)

Mielenkiintoista on myös, että lastensuojelulaissa ei määritellä sitä, miltä lastenkodin tulee fyysisesti näyttää tai tunnelmaltaan viestiä, vaan lain määräykset koskevat henkilöstön ja lasten määrää ja siinä todetaan laveasti, että tilojen tulee olla ”riittävät ja asianmukaiset” (2007/417, 58 §). Kyseessä on kuitenkin lasten julkinen koti. Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) lastensuojelun käsikirjan lastensuojelulaitoksia koskevassa luvussa todetaan, että lastenkodin ”Tavoitteena on tilava, viihtyisä, kodinomainen ja turvallinen tila”. (Terveys- ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelun käsikirja, 2020.) Mikään ei siis velvoita tekemään lastenkodista kodin kaltaista lapsille ja nuorille. Lastenkoti tilana ja lasten sen aikaisena kotina voi siis käytännössä olla kaikkea laitospäiväkodin ja kodinomaisen turvasataman väliltä.

3.2 Suhteiden kiinnittyminen perhetutkimukseen

Oman tutkimukseni kannalta perhetutkimuksen teoriat ja niistä käytävä keskustelu osoittautuivat keskeisiksi teoreettisiksi ja käsitteellisiksi viitekehyksiksi. Perhetutkimuksessa on tarkasteltu lähisuhteita jo vuosikymmenien ajan. Aluksi tutkimus on keskittynyt lapsen ensisijaisiin hoivaajiin, mutta se on laajentunut siitä koskemaan myös kodin ulkopuolisia ei-biologisia ihmissuhteita sekä niitä suhteita, jotka koetaan henkilökohtaisesti tärkeäksi. Nykyperhetutkimus ei siis koske vain perinteisen ydinperheen jäseniä vaan perhe on enemmänkin empiirinen lähisuhteisiin kohdentuva kysymys.

Kuten sanottua, perhetutkimus sekä vallalla olevat käsitykset perheistä ja yksilön kehityksestä vaikuttavat lastenkotien käytäntöjen taustalla. Ne vaikuttavat hoitoon ja ihmissuhteisiin lastenkodissa sekä sen ulkopuolella. Perhetutkimuksen lisäksi laitoshoidon ovat muovanneet kunkin ajan näkemykset lastenkodin tehtävistä, joita käsittelin luvussa kaksi.

Perhetutkimus on laaja tutkimuskenttä, joka linkittyy muun muassa lasten kasvatukseen, sosiaalipolitiikkaan sekä seksuaalisuhteisiin. Perhetutkimusta tehdään eri tieteenaloilla, eikä vain sosiaalityön, sosiologian tai yhteiskuntapolitiikan näkökulmasta (Ribbens McCarthy ja Edwards 2011.) Perhetutkimus on olennaista lastenkotia koskevassa tutkimuksessa, koska se on kenties lähisuhteiden tutkimuksen laajin ja pitkäaikaisin traditio, jonka normit ja periaatteet vaikuttavat siihen, miten ihmisten lähisuhteista yleensä ajatellaan. Tätä kautta ne vaikuttavat myös lainsäädäntöön, hallintoon ja instituutioihin: siihen miten ne toisintavat ja rajaavat lähisuhteita ja institutionalisoituvat ammattilaisten käyttämään kieleen (Jallinoja, Hurme ja Jokinen 2014; Kendrick 2013; Ribbens McCarthy & Edwards 2011). Seuraavaksi esittelen perhetutkimuksen vaikutusvaltaisten teorioiden kehitystä 1950-luvulta tähän päivään, ja pohdin niiden vaikutusta ihmissuhteisiin lastenkotikontekstissa.

3.2.1 Vaikutusvaltaisia perhetutkimuksen teorioita

Riitta Jallinojan, Helena Hurmeen ja Kimmo Jokisen (2014) mukaan perhetutkimuksen suuntaukset voidaan jakaa kahteen eri tyyppiin: univeraaliin perheeseen ja moninasiin perheisiin painottuvat näkemykset. Jallinoja ym. mukaan etenkin 1950-luvulla kehitetyissä perheteorioissa korostui ns. universaali eli yleispätevä biologisia sukulaisuussuhteita painottava näkemys ydinperheestä luonnollisena normina ja yhteisönä johon yksilö joutuu sopeutumaan. Perhemallien nähtiin olevan universaaleja eli yleispäteviä joka puolella maailmaa ja ihmiset nähtiin melko passiivisina tietynlaisen yhteisön roolien toteuttajina. Jallinoja ym. (emt.) mukaan 1970-luvulta alkaen

perhesuhteet alettiin nähdä moninaisempina ja muuttuvampina, myös kulttuurisesti määrittävinä yhteisöinä. Varhaisemmasta perhetutkimuksesta vielä nykypäivänä vaikutusvaltaisia suuntauksia ovat muun muassa teoria universaalista ydinperheestä (esim. Parsons 1937, 1951), erilaiset ihmisen kehitysvaiheteoriat (esim. Erikson 1950; Brofenbrenner 1977) ja kiintymyssuhdeteoria (Bowlby 1988, 1982) (ks. esim. Jallinoja ym. 2014; Ribbens McCarthy ja Edwards 2011.)

Talcott Parsonsin (1937, 1951) 1950-luvulla kehittämä malli universaalista ydinperheestä selittää perheen käyttäytymistä ja toisaalta normittaa sitä. Ydinperheen tehtävänä oli sopeuttaa ja sosiaalistaa lapsi yhteiskuntaan sekä taata tällä tavalla osaltaan yhteiskunnan vakaus (Jallinoja 2014, 21). Vanhemmat ovat päättäjiä ja kasvattajia suhteessa lapseen, naisella ja miehellä on selkeät patriarkaaliset roolit, joista lapsen tulee mallintaa (emt. 23, 25–28). Lapsi sosiaalistuu vaiheittain. Aluksi lapselle muodostuu turvallisuuden tunne äidin ja lapsen ”symbioottisessa” suhteessa. Tämän jälkeen lapsi tutustuu muihin perheenjäseniin, sitten ikätovereihin. Isän rooli on keskeinen, kun lapsi altistuu perheen ulkopuolisille suhteille kodin ulkopuolella. Nämä vaiheet käydään kriisien ja onnistumisten kautta läpi kohti laajempia sosiaalisia ympyröitä, ja onnistumisten myötä lapsi kehittyy tasapainoiseksi aikuiseksi. (emt. 26.) Jallinojan mukaan nämä hetero- ja ydinperhenormatiiviseksi kritisoidun ”teorian periaatteet” näkyvät edelleen tämän päivän tutkimuksen, sosiaalityön ja perheiden kanssa tehtävän työn taustalla (emt. 34).

Kiintymyssuhdeteoria on ollut ja on yhä vaikutusvaltainen teoria suhteessa siihen, mitä lapsen turvallisen kasvun ja kehityksen nähdään toimivan. Alun perin John Bowlbyn (1988, 1982) 1960-luvun lopulla kehittämä kiintymyssuhdeteoriassa tulkittiin, että lapsen ensimmäinen hoivaaja (yleensä äiti) on korvaamaton, eikä samanlaista kiintymystä voida siirtää toiseen ihmiseen. Teorian mukaan tyydyttävä emotionaalinen tunneside lapsen ja huolta pitävän aikuisen välillä nähdään edellytyksenä terveelle kehitykselle aikuisuuteen asti (Bowlby 1988, 1982; Ribbens McCarthy & Ed-

wards 2011). Kiintymyssuhteesta puhutaan, kun henkilöiden välillä katsotaan vallitsevan tunnesiteitä (*affective bond*, esim. Bowlby 1988, 1982). Vastavuoroisesti huonot lähisuhteet tai läheisten ihmissuhteiden puutteen on todettu aiheuttavan lapsilla mm. kehityshäiriöitä ja aikuisilla mm. sosiaalisia ongelmia (Howe 1995). Nykyään kiintymyssuhteesta puhuttaessa keskeistä on alkuperäisen kiintymyssuhteen turvallisuus. Mikäli suhde on ollut turvallinen, lapsi uskaltaa tutkia itsenäisesti maailmaa ja kestää jonkinasteista eroa hoivaajastaan. Lapsen turvallisuudentunteen takaa tarkkaavainen, herkästi reagoiva, kannustava ja hellä huolenpito. (Ribbens McCarthy & Edwards 2011.)

Ihmisen kehitysvaiheita ovat mallintaneet muun muassa 1950-luvulla Erik H. Erikson (1950) ja Urie Brofenbrenner (1977) (Korhonen ja Perho 2014). Sigmund Freudin psykoseksuaalisesta kehitysvaihetoriasta ammentava Erikson katsoo omassa kehitysvaihetoriassaan, että kaikki ihmiset käyvät syntymästä kuolemaan kronologisesti läpi tietyt kehitysvaiheet, joita kriiseiksikin kutsutaan. Vaiheita läpi käydessään yksilö sopeutuu kohtaamiinsa psyykkisiin, biologisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin haasteisiin ja muodostaa identiteettinsä. Kuten Parsonsinkin mallissa, Eriksonin mukaan kriiseistä selviäminen ja onnistumiset kannattelevat yksilöä ja kriisiin jääminen ja epäonnistumisen kokemukset heikentävät häntä. Näissä kriiseissä korostuvat aikuisten keinot vastata kehittyvän lapsen tarpeisiin sekä aikuisten kyky olla johdonmukaisia ja ennakoitavia. (Korhonen & Perho 2014, 38 – 39.)

Parsonsia ja Eriksonia dynaamisemmän mallin kehitysvaiheista kehitti Brofenbrenner (1977). Brofenbrenner kuvaa yksilön elämään vaikuttavia ympäristötekijöitä ilmaisulla ”yksilön ekologia”. Ympäristötekijöitä ovat esimerkiksi vanhempien tukiverkosto, paikallisyhteisö, koulu, ystävät, työkaverit ja ympäristössä tapahtuvat muutokset sekä ilmenevät ideologiat ja rakenteet yksilön elämän aikana (Jokinen 2014, 60, 64). Dynaamisen mallista tekee se, että yksilö ja ympäristö nähdään vuorovaikutuksessa keskenään, eikä yksisuuntaisena ja lineaarisena vaikutussuhteena kuten Parsonsin ja Eriksonin mallissa.

Kehitysvaiheteoriat ovat universaalia ydinperheen mallia armollisempia tapoja jäsentää yksilön ihmissuhteita, sillä ne katsovat yksilön kehittyvän kriisien kautta ja tunnistavat myös muita lasta ja nuorta kannattelevia ihmissuhteita biologisten vanhempien ja lapsen välisen suhteen lisäksi, eivätkä painota lapsen varhaisvuosia enustena loppuelämän sujuvuudelle. Edellä mainitut teoriat painottavat kuitenkin kaikki myös biologisten vanhempien asemaa suhteessa yksilöön, kuten lastenkoteja koskeva lainsäädäntökin.

3.2.2 Biologisten suhteiden ja ydinperheen kyseenalaistaminen?

Perheiden moninaisuutta ja muuttuvuutta alettiin peräänkuuluttaa 1970-luvulta alkaen ja niitä alettiin tutkia sosiaalisina ja kulttuurisina ilmiöinä deterministisen luonnontieteistä mallia ottavan näkökulman sijaan. Yksilön toimijuutta ja valinnan mahdollisuutta painotettiin perheen muodostuksessa. Ajatusta ydinperheen universaalista paremmuudesta sekä biologisista vanhemmista ainoina oikeina kiintymyssuhteen kohteina alettiin kritisoida. Myös perheen käsitettä alettiin kyseenalaistaa ja perhettä tuotiin esille yhä enemmän ristiriitaisena, monimuotoisena ja muuttuvana ilmiönä. 1950- ja 60-lukujen positivistinen ja luonnontieteitä jäljittelevä perhetutkimus nähtiin normittavana ja kompleksisia suhteita sekä yksilöiden toimijuutta vähättelevänä. (ks. esim. Jallinoja ym. 2014.)

Esimerkiksi konstruktionistisissa teorioissa tutkittiin perheen tuottamista merkitysten ja kielen avulla (Forsberg 2014) ja konfiguraationaalisessa perhetutkimuksessa ja institutionaalisessa etnografiassa alettiin tutkia ihmisten välisiä verkostoja, jotka voivat perustua biologialle, ystävyydelle tai institutionaaliselle yhteydelle (Castrén 2014). Näiden verkostojen nähtiin myös muodostavan omanlaisiaan ”hallinnan koneistoja” ja ”diskursseja”, joilla myös tuotetaan ja uusinnetaan perhettä koskevaa yhteiskunnallista normistoa (ks. esim. Kuronen 2014, 88, 91-93). Perhe- ja lähisuhteiden

valinnaisuus ja neuvoteltavuus, erilaiset elämänpolut ja perheiden arjen tutkimus alkoivat näkyä muun muassa niin kutsutun Manchesterin koulukunnan näkemyksissä (Jokinen 2014) ja sateenkaariperheiden tutkimuksessa (ks. esim. Weeks, Donovan & Heaphy 2001). Näkemys vahvistui, että ”lapsuus ja aikuisuus eivät enää rakennu yksiselitteisesti ydinperheen varaan” (Jokinen 2014, 172).

1970-luvulta alkaen tulleiden tutkimussuuntausten myötä perhettä ei haluttu enää määritellä ennalta ja sen kokoonpanon nähtiin muuttuvan ajan myötä yhteisvai-
kutuksessa yhteiskunnallisten diskurssien, yksilöiden toiminnan ja vallalla olevien ideologioiden myötä. Viime vuosikymmeninä on painotettu enemmän kulttuuria perheen muodostuksessa sekä perheiden moninaisuutta ja yksilön toimijuutta perheen muodostamisessa. Jallinojan ym. (2014, 10–11) mukaan nykytutkimuksessa saatetaan perhesuhteiden sijaan puhua läheissuhteista, joilla tarkoitetaan itselle tärkeäksi koettuja suhteita. 1970-luvun alusta muodostetut ihmissuhteet moninaisena ja muuttuvana näkevät perhetutkimuksen suuntauksat antavat jo enemmän työkaluja lastenko-
tien ihmissuhteiden tarkastelulle.

Biologiset sukulaisuus- ja perhesuhteet sekä ydinperheen malli istuvat kuitenkin tiukassa. Jälkitekollisessa yhteiskunnassa nähdään vaikuttavan kaksi vastakkaista lapsuutta määrittävää trendiä: familialisaatio (*familialization*) ja demokratisoituminen (*democratization*). Familialisaatiolla tarkoitetaan lapsen riippuvuutta perheestään sekä perheen roolia lapsen asenteiden ja käytöksen muokkaajana. (Ribbens McCarthy & Edwards 2011). Familialistinen käänne perhetutkimuksessa 1990-luvun puolivälissä nostatti kiintymyssuhdeteorian julkiseen keskusteluun, jossa painotettiin vanhempien, tai pikemminkin äidin hoivan ja kotona olemisen tärkeyttä alle 3-vuotiaalle lapselle (Jallinoja 2014, 33; Hämäläinen 2012, 11). Tämä vastasi myös Parsonsien mallin ideaalia. Jallinojan mukaan Parsonsien kaiut kuuluvat edelleen huostaanottotilanteissa, joissa todetaan perheen olevan lapsen paras kasvupaikka (Jallinoja 2014, 33). Toinen vaikuttava, lapsuutta määrittelevä, trendi on demokratisoituminen (*democratization*) (Rib-

bens McCarthy ja Edwards 2011). Siinä nähdään, että lapsella tulisi olla perheen aikuisten kanssa yhdenvertainen päätäntävalta perheen asioihin. Tämä trendi voidaan nähdä myös lapsen osallisuutta ja oikeussubjektiutta korostavassa keskustelussa lastensuojelukontekstissa.

Joidenkin näkemysten mukaan länsimaissa biologiset sukulaisuussuhteet nähdään vallitsevasti ylivertaisina muilla tavoin muodostettuihin ihmissuhteisiin, vaikka tunnustusta myös ei-biologisille suhteille annetaan mm. sateenkaariyhteisöissä. Myös perhe ja koti nähdään parhaiten lapsuuteen soveltuvana tilana, kun taas niiden ulkopuoliset, institutionaaliset kontekstit nähdään riskeinä ja jopa uhkina lapsille sekä koko yhteiskunnalle. Lapset on totuttu näkemään passiivisina, perheestään riippuvaisina ja perheensä muokkaamina. Viime aikoina lapsuutta määrittävä demokratisoitumistrendi on johtanut siihen, että lapsia on alettu yhä enemmän pitää aktiivisina, aikuisten kanssa tasavertaisina toimijoina. (Ribbens McCarthy & Edwards 2011, viittaus institutioihin: Scott et al., 1998.)

Vaikka nyky-perhetutkimus tunnistaa lähisuhteiden moninaisuuden, muuttuvuuden ja myös ei-biologisten suhteiden olennaisuuden ja on kriittinen suhteessa siihen, miten perhettä tuotetaan puheella ja rakenteilla, on universalistisilla perhetutkimuksen teorioilla vielä vahva asema ihmissuhteiden määrittäjinä. Seuraavaksi pohdin, minkälaisia institutionaalisia piirteitä ihmissuhteet lastenkotikontekstissa voivat saada.

3.3 Suhteiden institutionaaliset piirteet

Ihmissuhteet ovat sosiaalityön keskeistä työskentelykenttää: sosiaalityössä tuetaan ihmisiä vaikeissa ihmissuhdetilanteissa ja yksilöitä ja perheitä parempien suhteiden ylläpitämiseksi ja luomiseksi (Niemelä 2016; Juhila 2006; Howe 1995, 2). Sosiaalityössä

on tutkittu perheiden suhteita (Howe 1995) sekä suhteita sosiaalityöntekijän ja asiakkaan/asiakkaiden välillä, oli kyseessä sitten aikuinen (esim. Jokinen 2016; Keskinen, Kääriäinen, Oravisto, Pitkänen & Tukiala 2012), lapsiperhe (Fagerström 2016), lapsi tai nuori (Winter 2010) tai yhteisö (Eräsaari 2016). Sosiaalityöntekijän ja asiakkaan suhteessa on aina institutionaalisia piirteitä. Sosiaalityöntekijä edustaa instituutiota ja käyttää julkista valtaa, jolla on merkitystä suhteen kannalta.

Sijaishuollon ihmissuhteita on tutkittu etenkin biologisten perhesuhteiden ylläpidon näkökulmasta (Kallinen 2019; Hämäläinen 2012; Andersson 2009 & 2005). Etnografiset tutkimukset (Laakso 2009; Törrönen 1999) sekä lastenkotikokemuksiin (Eronen 2012) fokusoituvat tutkimukset ovat myös avanneet näkökulmaa lastenkodin sisäisiin, sekä sieltä käsin ylläpidettäviin suhteisiin, vaiikkeivat suoranaisesti lastenkodin ihmissuhteita tutkimaan.

Edellä mainitut suhteiden institutionaaliset piirteet ovat näkyvissä myös lastenkodeissa henkilökunnan ja nuorten välillä (Kendrick 2013). Lastenkodissa lapset ovat julkisen vallan huostaanottamia ja kontrolloitavina ja työntekijöillä on valtaa kontrolloida ja rajoittaa nuoria. Laitoksia määrittää yhtäläiset ja tarkat säännöt ja käytännöt ja viranomaistoiminta. (Laakso 2009 17.) Julkinen valta myös sääntelee ja tarvittaessa rajoittaa sijaishuollossa olevan nuoren ihmissuhteita (Kallinen 2019). Institutionaalista puitteista ja rajoitteista sekä aikuisten ylivallassa huolimatta nuoret on nähty myös lastenkodeissa aktiivisina toimijoina ja neuvottelijoina suhteissaan (Laakso 2009, 149; Törrönen 1999, 128).

Lastenkotiin liittyviä institutionaalisia suhteita voidaan jäsentää muun muassa hoivan ja kontrollin sekä kodin (tai perheen) ja laitoksen käsiteparin, sekä näiden välisten ristiriitojen, kautta. Lastenkodissa tehdään hoivatyötä, jolla pyritään huolehtimaan nuorista ja vastaamaan heidän perustarpeisiinsa (Laakso 2009, 137). Sana hoiva (*care*) liitetään ammatilliseen rooliin ja työntekoon tai vanhemmuuteen. Hoiva asettaa lapset riippuvaisiksi hoivasta, suojelusta sekä heitä kohtaan harjoitetusta kontrollista.

Hoiva-ammatin harjoittamisessa on sisäänrakennettu ristiriita: se on fyysinen työ, mistä maksetaan, mutta toisaalta hoivaan liittyy ajatus henkilökohtaisesta sitoutumisesta, välittämisestä ja jopa rakkaudesta. Hoiva sanana on myös yhdensuuntainen ja sisältää valta-asetelman: hoivaaja voi myös käyttää hyväkseen ja laiminlyödä. (Ribbens McCarthy & Edwards 2011.) Laitoksen tarkat säännöt ja kontrolli ovat piirteitä, jotka nähdään yleensä ns. normaalin kodin ja perheen vastakohtana (Kendrick 2013, 77; Laakso 2009, 17), vaikka lastensuojelun laitoshoidolla pyritäänkin yleensä lisäämään nuorten ”normaalaa arkea” (Laakso 2009, 137). Myös laitoksen ja ”normaaliuden välille syntyy näin ollen ristiriita.

Lastenkodissa asuvien nuorten ja ohjaajien välillä voi vallita jännite, joka juontaa juurensa defensiivisten käytäntöjen ja ammatillisen etäisyyden ja nuorten ja lastenkotihenkilökunnan välisen positiivisen suhteen välillä (Brown ym. 2018; Kendrick 2013). Lastenkodin ohjaajat kantavat nuorista juridista vastuuta ja heiltä odotetaan ammattimaista ja tehokasta työtettä. Samanaikaisesti heidän tulisi luoda läheisiä, välittäviä ja kannattelevia suhteita nuoriin. Nämä ristiriitaiset odotukset luovat oletettavasti jännitteitä lastenkodin ihmissuhteisiin. Lastenkodin ohjaajat voivat paineen alla päätyä noudattamaan defensiivisiä käytäntöjä, millä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että varmistetaan oma selusta ammattimaisella etäännyttämisellä sen sijaan, että luotaisiin läheisiä suhteita nuoriin (Kendrick 2013).

Nuoren lastenkodissa muodostamat ihmissuhteet saattavat alkaa korvaamaan aiempia ihmissuhteita tai ne voivat aiheuttaa ristiriitoja laitoksen ja vanhan kotiympäristön suhteiden välille (Enroos 2016, 229). Tutkimuksissa on todettu, että jotkut nuoret määrittelevät lastenkodin kodiksi ja suhteet laitoksen henkilökuntaan ja muihin nuoriin jopa perheenkaltaisiksi suhteiksi. Tämä haastaa ajatusta lastenkodin suhteiden institutionaalisesta luonteesta. Sosiologisessa ja antropologisessa tutkimuksessa onkin kyseenalaistettu yhä enemmän biologisesti määräytyviä perhesuhteita ja painotettu sen sijaan yhteistä arkea, suhteiden kestävyyttä (*sustainability*) sekä perheen ”tekemistä” ja sanoittamista myös lasten ja nuorten itsensä toimesta. (Kendrick,

2013, 77, 78.) Andrew Kendrickin (emt.) mukaan viimeaikaisia kehityksiä perhetutkimuksessa tulisi hyödyntää myös siinä, miten ajattelemme lastensuojelun laitoshoidon ihmissuhteista. Hänen mukaansa edellä mainitut sosiologiset ja antropologiset kehitykset perheteoriassa ovat jo alkaneet jalkautua sosiaalityöhön (emt., 80).

1970-luvulta alkaen moninaistunut ja joustavampi perhekäsitys sekä viimeaikaiset kehityksen sosiologisessa ja antropologisessa perhesuhteiden tutkimuksessa antavat selkeästi avoimemman ja käyttökelpoisemman tavan tarkastella lastenkodin ihmissuhteita. Kendrickin (2013) ajatus siitä, että nuorten ihmissuhteita tarkasteltaisiin biologian sijaan enemmän suhteiden laatua, kestävyyttä ja nuorten antamia merkityksiä suhteille tarkoittaisi sitä, että avaisimme (ja kenties tuhoaisimme?) perinteiset käsitteet läheisistä ihmissuhteista. Tämä tarkoittaisi sitä, että lainsäädännöstä juontava nuori-vanhempi suhteen ensisijaisuus ja perhetutkimuksen perinteiset ajatukset kiintymyssuhteista ja kodista ensisijaisena ympäristönä jätettäisiin taka-alalle ja katsoisimme nuorten ihmissuhteita empiirisesti. Teorian tasolla tämä tuntuu mahdolliselta, mutta käytännössä vaikealta. Käytännön oikeudellistunut lastenkoti- ja sosiaalityö on kovin sidottua lainsäädäntöön, joka painottaa ydinperheen juridista asemaa, joka hautaa puolestaan muut potentiaalisesti nuorelle tärkeät ihmissuhteet alleen. Moninaista ja avointa perhekäsitystä on täten vaikea viedä teoriasta käytäntöön.

Motivaationi tälle tutkimukselle lähti juurikin edellä kuvattua pohdintaa koskien lastenkodin ihmissuhteiden määrittelyä. Seuraavassa luvussa esittelen tutkimuskysymykseni ja motivoinnin niille.

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tarkastelen Pro Gradussani, miten lastenkodissa asuvien nuorten ihmissuhteet laitoksen sisällä ja sen ulkopuolella ymmärretään suomalaisessa ja kansainvälisessä tutkimuskontekstissa. Kiinnostukseni ja motivaatio tälle tutkimustehtävälle lähti omista havainnoistani lastenkodissa asuvien nuorten ihmissuhteista sekä teoreettisen kirjallisuuden puutteesta ja hajanaisuudesta aihetta koskien. Sekä lainsäädännössä että käytännön työssä vaikutti siltä, että jotkut suhteet korostuivat ja toiset jäivät vähemmälle huomiolle. Myöskään laitoshoidon teoreettinen tietoperusta ei antanut vastausta sille, miten laitoshoidossa nuoren ihmissuhteet nähdään. Perhetutkimuksen suuntauksilla ja lastenkotien tehtävään ja menetelmiin liittyvällä kirjallisuudella vaikuttaa olevan moninaisia ja epäyhtenäisiä tavoitteita, millä puolestaan on erilaisia vaikutuksia nuoren ihmissuhteille. Halusin selvittää, miten nuorten ihmissuhteita määrittellään nykytutkimuksessa ja millaisia seurauksia tällä määrittelyllä nuorten ihmissuhteille on.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Miten lastenkodin nuorten ihmissuhteita tarkastellaan tutkimuksissa?
  - Keiden väliset ihmissuhteet nousevat tutkimuksissa keskeisiksi?
- 2) Millaisina lastenkodin nuorten ihmissuhteet tutkimuksen valossa näytävät?
  - Millaisia ihmissuhteet ovat laadultaan?

Jäsenmän toissijaisilla alakysymyksillä aineistoa ja käytän niitä Tulokset-luvun (luku 6.) analyysin välineenä (ks. taulukko 1). Vastaan kahteen ensisijaiseen tutkimuskysymykseen luvuissa seitsemän ja kahdeksan.

Olen ensinnäkin kiinnostunut siitä, miten nuorten ihmissuhteet hahmottuvat tutkimuskirjallisuuden kautta: mitä suhteita korostetaan, mitkä jäävät taustalle sekä min-käläiset normit tai viitekehykset suhteiden määrittelyn takana ovat? Toisekseen olen

kiinnostunut siitä, millaisina nuorten ihmissuhteet tutkimuksen valossa hahmottuvat? Onko heillä läheisiä vai etäisempiä suhteita, ja liittyykö suhteisiin haasteita tai ristiriitoja?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Seuraavaksi kerron, miksi valitsin systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tutkimusmenetelmäksi ja kuvailen tutkimusprosessin etenemistä sekä aineistoa. Luvun lopussa pohdin omaa tutkijapositioniani ja tutkimukseni eettisiä lähtökohtia.

5.1 Kirjallisuuskatsauksesta menetelmänä

Valitsin kirjallisuuskatsauksen Pro Gradu -tutkielman menetelmäksi, koska halusin kartoittaa lastenkoteihin liittyvää ihmissuhdetutkimusta laajemmin sekä kansainvälisessä että kotimaisessa tutkimuksessa. Ajattelin, että kirjallisuuskatsauksen keinoin voin tuottaa uutta, koostettua tietoa olemassa olevasta tutkimuksesta josta olisi hyötyä myös muille aiheesta kiinnostuneille, aihetta tutkiville tai käytännön lastenkotityötä tekeville.

Kirjallisuuskatsauksen voi tehdä monella tavalla, eikä menetelmien tieteellisyyden kriteereistä vallitse yksimielisyyttä akateemikkojen kesken. Valitsin Helen Aveyardin (2014) teoksen *Doing a literature review in health and social care - A practical guide* oppaaksi kirjallisuuskatsauksen tekemiseen, koska Aveyardin teos on erityisesti terveys- ja sosiaalihuollon tutkimukseen suunnattu opas, joka sisälsi yksityiskohtaisen ohjeen systemaattisen katsauksen suorittamiseen.

Kirjallisuuskatsauksen tyypeistä menetelmällisesti kevyimmästä päästä on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa käytetään löyhästi rajattuja tutkimuskysymyksiä ja aineistoa, eikä aineistoa välttämättä kerätä systemaattisella tavalla. Vaativin tapa tehdä katsaus on kvantitatiivinen meta-analyysi, jossa kootaan laaja aineisto tilastollisin menetelmin tehtyjä tutkimuksia, poimitaan niiden tutkimustulokset, yhdistetään ne yhdeksi tutkimukseksi ja tulkitaan niitä kvantitatiivisilla menetelmillä. Kuvailevan ja kvantitatiivisen kirjallisuuskatsauksen välimaastoon sijoittuvat integroiva kirjallisuuskatsaus, metasynteesi, metayhteenvedo sekä systemaattinen kirjallisuuskatsaus (Salminen 2011, 6–7, 14–15).

Pahimmillaan esimerkiksi kuvailevan katsauksen epäsystemaattisuus voi johtaa puolueelliseen analyysiin ja epäluotettaviin tuloksiin, tai siihen että valitaan tutkimusten joukosta ne, jotka vahvistavat omaa hypoteesia tai tehdään perusteettomia tulkin-toja pienen aineiston pohjalta (Aveyard 2014, 13–14). Valitsin tästä syystä menetelmäksi systemaattisen kirjallisuuskatsauksen taatakseni tutkielman tieteellisen laadun. Kirjallisuuskatsauksessani on myös integroivia piirteitä. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa kirjallisuuden etsintä, valinta ja arviointi tehdään läpinäkyvästi, niin että lukija ymmärtää kuinka tutkimus on tehty ja että tutkimus on tieteellisten kriteerien mukainen, eli toistettavissa ja todennettavissa. Tulokset esitellään niin, että katsaukseen sisällytettyä tutkimusta arvioidaan kriittisesti. Tutkimusten pohjalta luodaan oma synteesi, jonka pohjalta annetaan käytännön suosituksia. (Aveyard 2014, 15). Integroivaan kirjallisuuskatsaukseen voidaan sisällyttää eri menetelmiä sisältävää tutkimusaineistoa eri kirjoitetuissa muodoissa. Sen tavoitteena on mahdollisimman monisyinen ja joskus kriittinenkin kuvaus tutkittavasta ilmiöstä (Salminen 2011, 8).

Katsaukseni on systemaattinen siinä mielessä, että aineisto on kerätty systemaattisella tavalla, jonka voi toisintaa ja tehdä uudelleen samalla tavalla. Pyrin katsauksessa myös systemaattisesti ja kriittisesti arvioimaan katsaukseen valittujen artikkelei-

den tutkimustuloksia ja niiden painoarvoa omiin tutkimuskysymyksiini vastaamisessa. Minulla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta arvioida syvällisesti jokaisen tutkimuksen luotettavuutta ja validiteettia aika- ja resurssirajoituksista johtuen, mutta niiden painoarvoa olen arvioinut (ks. liite 1). Katson, että materiaalin tieteellinen laatu on jo kertaalleen varmistettu tutkimusten julkaisuprosessissa. Katsaus on integroiva siinä mielessä, että olen sisällyttänyt aineistoon myös manuaalisella haulla haettua aineistoa (ks. tarkemmin luku 5.2), koska olen halunnut luoda mahdollisimman monitahoisen ja kattavan kuvan tutkittavasta aiheesta ja tarkastella tutkimustuloksiani myös kriittisestä näkökulmasta.

Päädyin laatimaan systemaattisen kirjallisuuskatsauksen, koska tarkoitukseni ei ole vain kuvailla ja luetella tutkimustuloksia, vaan kurottaa analyttisemmälle tasolle ja sanoa jotain tehtyjen tutkimuksen pohjalta. Yhdistelemällä tutkimustuloksia, erittelemällä niiden yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, tuotan lopulta tutkimustuloksena synteessin, jolla pyrin kommentoimaan suomalaista lasten kotikäytäntöä ja ehdottamaan siihen parannuksia.

5.2 Aineiston valinta ja kuvailu

Aloittaessani gradun tekemistä olin ensisijaisesti kiinnostunut lastenkodeissa asuvien nuorten omista kokemuksista ja näkemyksistä koskien heidän ihmissuhteitaan. Tutustuessani lastenkodeista tehtyyn kansainväliseen tutkimukseen ja tehdesäni alustavia aineistohakuja huomasin, ettei aihetta ole juurikaan tutkittu. Vaikutti siltä, että viimeisen viidentoista vuoden aikana tehty kansainvälinen tutkimus kohdistuu lähinnä laitoshoidon kehittämiseen, hoitomenetelmiin ja niiden tuloksiin, laitoksessa olevien nuorten haasteisiin sekä laitosten turvallisuuteen. Vanhempien ja lasten kotien työntekijöiden kokemuksista ja näkemyksistä koskien laitoshoidoa löytyi myös jonkun verran tutkimusta.

Koska alkuperäisestä kiinnostuksen kohteestani löytyi vähän aineistoa, päätin laajentaa tutkimuskysymystäni koskemaan lastenkodeissa asuvien nuorten ihmissuhteita yleensä, sekä työntekijöiden suhdetta nuoriin tai nuoren läheisiin. Toisin sanoen, päätin selvittää, miten lastenkodin ihmissuhteita on viime aikoina tutkittu.

Taatakseni tutkimukseni tieteellisen laadun päätin sisällyttää katsaukseen vain vertaisarvioituja artikkeleita ja tutkimuksia. Lisäksi tutkimuksiin tuli olla pääsy Jyväskylän yliopiston kautta tai ne olivat avoimesti luettavissa. Tietokantojen valinnassa ja hakulausekkeiden muokkaamisessa minua auttoi Jyväskylän yliopiston informaatikko. Hakutermeinä kansainvälisille artikkeleille käytin englanninkielisiä vastineita sanoille lapsi/nuori, lastensuojelulaitos ja ihmissuhteet, sekä näiden synonyymejä (ks. tarkemmat hakutermit liite 1 lopussa). Hain aineistoa Social Services- ja Sociology Abstracts (ProQuest)-artikkeliviitetietokannoista. Tämän jälkeen tein täydentäviä hakuja JYDOK -tietokantaan ja Google Scholariin. Päädyin sisällyttämään aineistoon yhden Tuija Erosen väitöskirja-artikkeleista (2004), Riitta Laakson monografiaväitöskirjan ja Teresa Brownin, Karen Winterin ja Nicola Carrin (2018) työntekijöiden näkemyksiä suhdeperustaisesta työskentelystä koskevan artikkelin täydentävänä materiaalina. Perustelen Erosen (2004) artikkelin sisällyttämistä sillä, että se käsittelee lastenkodin ihmissuhteita subjektipositioiden kautta. Laakson väitöskirjassa ei lähtökohtaisesti tutkita ihmissuhteita, mutta lastenkotityön etnografisen tutkimuksen kautta suhteet nousevat tutkimuksen keskiöön. Perustelen Erosen ja Laakson tutkimusten sisällyttämistä aineistoon myös siksi, että ne ovat keskeisiä, suomalaista lastenkotitarkea koskevia tutkimuksia, eikä tätä tutkimusta ole tehty Suomessa paljon. Brown ym. (2018) artikkelin sisällytin, koska se oli tullut useasti vastaan tehdessäni alustavia hakuja aineistoon ja se sopi sisällöltään laatimiini sisäänottokriteereihin, jotka määrittelen seuraavaksi.

Aineestoon sisällytettiin tutkimuksia, jotka käsittelevät lastensuojelulaitoksissa asuvien nuorten ihmissuhteita tai laitoksen henkilökunnan suhdetta nuoriin tai nuor-

ten läheisiin. Sisällytin hakutermeihin käsitteen ”suhdeperusteinen” (englanniksi *relationship-based*), koska huomasin sitä käytettävän lastenkotien suhteita ja hoitomenetelmiä käsittelevissä tutkimuksissa (esim. Swan, Holt & Kirwan 2018; Van Loan, Gage & Cullen 2015). Sisällytin aineistoon v. 2005–2020 ilmestyneitä tutkimuksia, koska tarkoituksena on keskittyä viime aikaiseen tutkimukseen. Aikarajauksella rajasin aineistoa myös Pro Gradun kokoiselle tutkimukselle sopivaksi. Kyseisenä ajanjaksona julkaistut historialliset tutkimukset ja tutkimukset, joissa muistellaan aikuisuudesta käsin lastenkotisijoitusta, on jätetty aineiston ulkopuolelle. Poikkeuksellisesti olen sisällyttänyt aineistoon aikarajausta vanhemman, Erosen v. 2004 julkaistun artikkelin *Kiusatut, etsijät, tyytyväiset ja rikkaat – erilaista häpeästä selviytymistä lastensuojelun asiakkaiden omaelämäkerroissa* sillä perusteella, että kyseinen tutkimus sisältyy v. 2012 ilmestyneeseen väitöskirjaan. Vaikka tutkimukseen on osallistunut kaikenikäisiä aikuisia, osallistujina on myös alaikäisiä nuoria, joten päätin sisällyttää artikkelin aineistoon. Aineistoon on myös sisällytetty artikkeleita, jotka käsittelevät suhdeperusteisia tai terapeutteja laitoshoitomenetelmiä, jos laitokseen on sijoitettu nuoria lastensuojeluperusteiden.

Aineistoon otettiin mukaan vain Eurooppaan ja niin sanottuihin läntisiin maihin sijoittuvat artikkelit. Rajaus on tarkoituksenmukainen, koska institutionaaliset, kulttuuriset ja poliittiset lähtökohdat ovat rajauksen ulkopuolisissa maissa niin erilaiset, että niiden sisällyttäminen tutkimukseen voisi alentaa tutkimuksen selitysvoimaa. Tutkimuksen tarkoituksena on kuitenkin kommentoida kansainvälisten tulosten perusteella suomalaista laitoshoittoa ja tehdä siihen mahdollisia parannusehdotuksia.

Aineistoon ei lähtökohtaisesti sisällytetty puhtaasti terveydenhuollon (esim. päihde- tai mielenterveystyön) tai kriminaalihuollon laitoshoittoa koskevia artikkeleita, koska ne toimivat eri lainsäädännön pohjalta ja niiden olemassaolon tarkoitus on eri kuin lastenkotien (lastenkodin on tarkoitus korvata ja jopa korjata lapsen tai nuoren läheissuhteita ja kotia, jossa he ovat kasvaneet). Sisällytin rikollisille, käytös- tai mielenterveyden häiriöistä kärsiville nuorille suunnattuja laitoksia koskevat tutkimukset

aineistoon, jos kyseisiin laitoksiin voitiin sijoittaa myös lastensuojeluperustein. Myös perhehoito ja adoptio on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimukseen ei sisällytetty myöskään käytännön syistä artikkeleita, joihin ei ollut pääsyä Jyväskylän yliopiston kirjaston kautta tai avoimesti saatavilla internetistä.

Aineistoon on sisällytetty ainoastaan alkuperäiset tutkimukset, eikä niitä sekundaarisesti hyödyntäviä artikkeleita tai kirjallisuuskatsauksia ole valittu tutkimukseen, koska tämä tuottaisi vinoutuneita tutkimustuloksia (ks. esim. Aveyard 2014, 64). Koska kyseessä on vähemmälle tutkimukselle jäänyt aihe, aineistoon on sisällytetty tutkimuksia joissa käytetään kvantitatiivisia ja/tai kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä, joissa pohditaan lastenkoteja ihmissuhteiden näkökulmasta. Olen sisällyttänyt aineistoon pelkästään tutkimukset, joissa käsitellään suhteita empiirisen materiaalin kautta. Tästä syystä teoreettiset artikkelit on jätetty aineiston ulkopuolelle.

Aineistohaun ensimmäiseen vaiheeseen valikoitui 52 kansainvälistä tutkimusartikkelia (sisältäen yhden suomalaisen kontekstiin sijoittuvan artikkelin) ja kaksi suomalaista väitöskirjaa, joiden katsoin olevan relevantteja tutkimuskysymykseni kannalta. Luin tutkimukset ja tiivistin niiden sisällön taulukkoon (ks. liite 1). Kirjasin taulukkoon tutkimusten tutkimustyyppin, aiheen, -tulokset, -menetelmät ja tutkimusten painoarvon tutkimuskysymyksiäni kannalta. Tutkimuksen painoarvolla tarkoitan sitä, miten paljon tutkimuksella on annettavaa oman tutkimuskysymyksiäni vastaamiselle (mitä ja millä tavalla se kertoo ihmissuhteista) ja toisaalta mikä tutkimuksen näkökulma on (kertooko tutkimus erimerkiksi syvällisemmin ihmissuhteiden laadusta vai lastenkodin rakenteiden tai menetelmien vaikutuksesta ihmissuhteisiin). Laadulliset pienen otannan tutkimukset tai case-tutkimukset valaisivat lastenkotien ihmissuhteita syvällisemmin ja jopa yksilötasolla. Määrälliset, laajan otannan tutkimukset taas osoittivat tiettyjen tekijöiden olemassaolon vaikutusta ihmissuhteisiin yleisesti. Määrälliset tutkimukset eivät näin ollen vastanneet suoranaisesti kysymykseeni ”Millaisia suhteet ovat”, mutta tuottivat evidenssiä sille, mitä prosesseja ja vaikuttimia ihmissuhteiden taustalla on.

Tutkimuksia karsiutui aineiston ensimmäisessä käsittelyprosessissa lukiessani 16 tutkimusta, koska tarkemmin tarkasteltuna ne eivät käsitelleet ihmissuhteita, vaan jotain toista teemaa tai sijoittuivat laitoksiin, jotka olivat ensisijaisesti mielenterveyspäihde tai kriminaalihuollon laitoksia. Yksi artikkeli karsiutui pois siitä syystä, että se käsitteli pienten lasten orpokoteja Romaniassa ja Ukrainassa, eikä näin ollen sopinut sisääntokriteereihini. Jäljelle jäi 36 tutkimusta.

Kirjallisuuskatsauksen 36:sta tutkimuksesta valtaosa koski nuorten ja henkilökunnan välisiä suhteita. Vertaissuhteita koskevia tutkimuksia oli seuraavaksi eniten. Perhettä ja sisaruussuhteita käsitteleviä artikkeleita oli muutama. Tämä jako ei kuitenkaan ole jyrkkä, koska mukana oli useampi tutkimus, jossa käsiteltiin eri suhteita. Esimerkiksi vertaissuhteita käsittelevissä artikkeleissa saatetaan sivuta nuorten ja ohjaajien välisiä suhteita, ja tämä otetaan huomioon nuorten ja ohjaajien suhdetta käsittelevässä alaluvussa. Myös artikkeleista nousevat teemat limittyvät toisiinsa ja yhdessä artikkelissa voidaan käsitellä useampaa teemaa, joten aineisto ei teemoittakaan jakaudu puhtaasti kategorioihin. Aineistoon ei käyttämilläni hakutermeillä valikoitunut artikkeleita, jotka käsitelisivät nuoren ihmissuhteita kotiympäristössä, mistä hänet on alun perin sijoitettu laitokseen. Aineistoon ei myöskään sisältynyt artikkeleita, jotka käsitelisivät nuoren ja sosiaalityöntekijän välisiä suhteita.

Tutkimuksista 13 sijoittui Yhdysvaltoihin, neljä Portugaliin ja neljä Suomeen. Irlantiin, Australiaan ja Alankomaihin sijoittui joka maahan kolme artikkelia. Kanadan lastenkotikontekstista oli kaksi artikkelia. Espanjaan, Kroatiaan, Skotlantiin ja Norjaan sijoittui jokaiseen maahan yksi artikkeli. Eri maissa on eri lainsäädännöt ja käytännöt, ja lastenkodeilla voi myös olla erilainen asema ja tehtävä palvelujärjestelmässä kuin Suomessa (ks. luku 2). Tästä huolimatta uskon, että tarkastelemalla lastenkotien ihmissuhteita kansainvälisessä kontekstissa voin myös kommentoida suomalaista lastenkotikenttää.

Aineistoon valikoitui 16 määrällisin menetelmin ja 14 laadullisin menetelmin tehtyä tutkimusta, viisi tapaustutkimusta ja yksi tutkimus jossa käytettiin sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä. Määrällisin menetelmin tehtyjen tutkimusten hyvä puoli tässä yhteydessä on se, että niissä on yleensä iso otanta, jolla voidaan melko luotettavasti vastata rajattuun ja selkeään tutkimuskysymykseen. Niiden vastaus tutkimuskysymykseeni suhteiden laatuun liittyen on kuitenkin suppea, koska niissä pyritään usein joko hylkäämään tai vahvistamaan tietty hypoteesi, eikä suhteita tutkita ilmiönä laajemmin. Huomasin aineistoa läpi käydessä ja analysoidessani, että laadullinen tutkimus antaa monipuolisemman kuvan suhteista ja niiden laadusta.

Aineiston analyysi on kuvattu liitteessä 1, jossa taulukon kuudenteen sarakkeeseen on eritelty tutkimuskysymysten mukaiset kuvailut jokaisesta tutkimuksesta. Esitelen tulosluvussa tarkemmin taulukossa kuvaillun jaottelun perusteella, miten tutkimukset vastaavat tutkimuskysymyksiini.

5.3 Eettisyys ja tutkijapositio

Koska aineisto ei ole ns. primääriaineistoa eli suoraan tutkimukseen osallistuneilta kerättyä dataa, tutkimuslupaa tai osallistujiin kohdistuvaa eettistä harkintaa ei tarvinnut tehdä. Pyrin takaamaan tutkimuksen eettisyyden tekemään sen mahdollisimman läpinäkyvästi niin, että lukija pystyy seuraamaan, kuinka tutkimus on toteutettu ja miten tutkimuksessa esitettyihin lopputuloksiin on päädytty.

Omat kokemukseni sijaishuollon laitoshoidon sosiaalityöntekijänä vaikuttivat tutkimusaiheen valintaan. Laitoshoidon toteuttaminen näyttäytyi työssäni minulle kovinkin kirjavana. Yhtäältä laitoshoidossa pyrittiin ”normaaliin arkeen” ja ”hyvään hoitoon ja kasvatukseen” ja panostettiin omatyöntekijä-nuori suhteeseen. Toisaalta laitoshoidon toimintatavat, rakenteet ja toimijat tuottivat mielestäni käytäntöjä ja merkityksiä, joilla tehtiin laitoshoidosta jotain kätkeyttä, poikkeavaa,

kontrolloivaa ja myös lasten identiteettiä negatiivisesti määrittävää. Kiinnitin huomioni etenkin siihen, miten esimerkiksi kotia, vanhempia ja perhettä jatkuvasti määriteltiin työskennellessäni nuorten ja laitoshenkilökunnan kanssa nuoren luonnollisena kasvuympäristönä ja laitoksen ja siellä olevien suhteiden väliaikaisuutta, sekä myös laitoksen väliaikaisuutta asuinpaikkana korostettiin.

Työssäni näin, että laitoksissa asui joitakin nuoria, joiden vanhemmat olivat menehtyneet tai kykenemättömiä huolehtimaan lapsista. Kotiuttaminen saattoi olla myös jostain muusta syystä epätodennäköistä tai jopa mahdotonta. Luulen, että nuoret saattoivat tiedostaa tilanteen itsekin, mutta asiasta ei välttämättä puhuttu ääneen. Mielestäni etenkin näiden nuorten tilanteissa lainsäädäntö ja sitä kautta luodut käytännöt ja merkitykset aiheuttivat rakenteellista väkivaltaa nuoria kohtaan. Nuorilla on tarve ja oikeus kuulua ja kiinnittyä johonkin paikkaan ja ihmisiin. Painottamalla liikaa syntymäperhettä ja -kotia ja korostamalla laitoksen väliaikaisuutta saatettiin nuorelle luoda tunne, ettei hän kuulu mihinkään.

Tämä kirjallisuuskatsaus systemaattisena ja tieteellisenä menetelmänä tarjoaa laajemman ja kokonaisvaltaisemman näkymän lastenkodin nuorten ihmissuhteisiin, kuin mitä minulla oli sosiaalityöntekijänä mahdollista nähdä. Seuraavassa luvussa esittelen kirjallisuuskatsaukseni tulokset.

6 TULOKSET: SUHTEIDEN LAATU JA KESKEISYYS

Esittelen tässä luvussa tutkimustulokset jaotellen ne nuorten ja työntekijöiden väliseen suhteeseen, nuorten välisiin vertaissuhteisiin sekä perhe- ja sisarus-suhteisiin keskittyvään tutkimukseen. Vastaan tällä jäsennyksellä toissijaiseen tutkimuskysymykseeni ”keiden väliset ihmissuhteet nousevat tutkimuksissa keskeisiksi?” (tutkimuskysymys 1 alakysymys). Vastaan jokaisen jäsennyksen alle toiseen toissijaiseen tutkimuskysymykseeni koskien näiden ihmissuhteiden laatua (tutkimuskysymyksen 2 alakysymys). Laajempiin, ensisijaisiin tutkimuskysymyksiin (1) ”Miten lastenkodin nuorten ihmissuhteita tarkastellaan tutkimuksissa?” ja ” 2) Millaisina lastenkodin nuorten ihmissuhteet tutkimuksen valossa näyttävät?”) vastaan luvuissa seitsemän ja kahdeksan.

6.1. Nuorten ja työntekijöiden väliset suhteet

Suurin osa kirjallisuuskatsauksen aineistosta käsittelee nuorten ja laitoksen työntekijöiden välisiä suhteita. Näissä tutkimuksissa toistuu tämän suhteen tärkeys eri teemojen kautta. Lastenkotihoidossa käytettävä suhdeperusteisuus-hakutermi (*relationship based*) sisällyttäminen on saattanut vaikuttaa siihen, että lastenkodin työntekijöiden ja nuorten suhteita käsitteleviä tutkimuksia on niin paljon.

Nuorten ja työntekijöiden välistä suhdetta on tutkittu enimmäkseen nuorten, mutta myös työntekijöiden näkökulmasta. Työntekijät ovat useimmiten laitoksen työntekijöitä, eli ohjaajia, mutta tutkimuksissa on tutkittu myös suhdetta opettajiin (Harder ym. 2013), vapaaehtoiseihin mentoreihin (Martin ym. 2017) ja terveydenhuollon ammattilaisiin (Timmerman ym. 2017) sekä viranomaisiin (Willumsen & Skivenes 2005).

Suhteita on tarkasteltu liittyen suhteen laatuun ja läheisyyteen (Brown ym. 2018; Swan ym. 2018; Moore ym. 2018; Mota & Matos 2015; Harder ym. 2013; Laakso 2009; Robison ym. 2009; Hawkins-Rodgers 2007; Zegers ym. 2006; Törrönen 2006; Eronen 2004), lastenkodin työskentelymenetelmiin (Swan ym. 2018; Martin ym. 2017; Van Loan ym. 2015; Robison ym. 2009; Smith ym. 2008), työntekijöiden erilaisiin rooleihin ja tehtäviin (Timmerman ym. 2017; Ungar & Ikeda 2017¹; Mclean 2015; Harder ym. 2013; Steckley & Kendrick 2008; Richmond 2006; Duppong Hurley ym. 2013; Manso & Boyd 2008; Mann-Feder 2018; McLean 2015; Harder ym. 2013), turvallisuuteen (Moore ym. 2018; 2020; Sellers ym. 2020) nuorten resilienssin (suomeksi sinnikkyys tai kestävyys kohdatessa muutoksia tai vastoinkäymisiä) vahvistamiseen (Mota & Matos 2016, 2015) sekä viranomaiskäytäntöihin (Willumsen & Skivenes 2005).

Suhteen laatua ja läheisyyttä koskevissa tutkimuksissa on tarkasteltu suhdeperusteisen tai terapeuttisen työskentelymenetelmän hyötyjä nuoren kuntoutumiselle (Brown ym. 2018; Swan 2018; Robison ym. 2009; Smith ym. 2008; Hawkins-Rodgers 2007), suhteen laadun vaikutusta nuoren hyvinvointiin ja resilienssiin (Mota ym. 2015), lastenkodin arkea ja lastenkotityötä (Laakso 2009), yhteisön muodostumista lastenkodissa neuvoteltavina ihmissuhteina (Törrönen 2006), suhteessa

---

¹ Lastenkodissa asuvien nuorten ja ohjaajien suhteen lisäksi Ungar ym. (2017) tutkimuksessa on tutkittu perhehoidossa asuvien nuorten ja perhehoitajien ja ehdonalaisessa olevien nuorten ja ehdonalaisvalvojan välistä suhdetta.

turvallisuuteen ja koettuun turvallisuuteen (Moore ym. 2018) sekä kiintymyssuhteen muodostumista laitosolosuhteissa (Harder ym. 2013; Robison ym. 2009; Zegers ym. 2006).

Työskentelymenetelmiä koskevissa tutkimuksissa on tutkittu myös kuinka suhdeperustainen lähityöskentely vaikuttaa nuoren kuntoutumiseen (Swan ym. 2018; Robison ym. 2009), kuinka ulkopuolisen mentorin sisällyttäminen vaikuttaa lastenkodin organisaatioon ja lapsiin (Martin ym. 2017) sekä miten suhdeperusteisen työskentelymalli vaikutti kiinnipitojen määrään ja ennaltaehkäisevien menetelmien soveltamiseen (Van Loan ym. 2015).

Työntekijöiden rooleja ja tehtäviä koskevissa tutkimuksissa on selvitetty muun muassa sitä, miten nuorten kanssa työskentelevien eri ammattiryhmien (ohjaajat ja terveydenhuollon ammattilaiset) läheisyys suhteessa nuoriin vaikuttaa seksuaalisen hyväksikäytön epäilyyn tai tunnistamiseen (Timmerman ym. 2017). Rooleja on myös tutkittu siitä näkökannasta, miten ne näyttäytyvät nuorille eri tilanteissa, joissa ohjaajat asettavat nuorille rajoja ja normeja käytöksellään ja toiminnallaan (McLean 2015; Steckley & Kendrick 2008; Richmond 2006) tai edustavat rooleja, jotka voivat olla jopa ristiriidassa keskenään, kuten hoivaajan ja kontrolloijan rooli (Ungar & Ikeda 2017). Tutkimuksissa on myös selvitetty nuorten odotuksia suhteestaan työntekijöihin (Duppung Hurley ym. 2013; Harder ym. 2013; Manso ym. 2008; Richmond 2006) ja työntekijöiden näkemyksiä suhteestaan nuoriin (Mann-Feder 2018; McLean 2015; Harder ym. 2013).

Turvallisuutta koskevassa tutkimuksessa on tutkittu, kuinka työntekijät voivat edistää nuorten turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta lastenkodissa (Moore ym. 2018 & 2020; Sellers ym. 2020). Turvallisuutta koskevissa tutkimuksissa todettiin, että ohjaajat pitivät nuorten turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta parempana kuin nuoret itse (Sellers ym. 2020). Hyvän nuori-ohjaaja suhteen on todettu suojaavan nuorta (Sellers ym. 2020; Moore ym. 2018), mutta toisaalta on selvinnyt,

että nuoret eivät uskoutu tai tukeudu turvallisuusasioissa ohjaajiin vaan toisiin nuoriin (Moore ym. 2020; Emond 2014), eikä henkilökunnan tuki välttämättä ole yhteydessä kiusatuksi tulemiseen tai uhriksi joutumiseen (Sekol 2016).

Nuorten resilienssiä koskevissa tutkimuksissa tutkittiin, miten nuorten ja ohjaajien väliset suhteet vaikuttivat nuorten resilienssiin, hyvinvointiin sekä käytöshäiriöiden esiintymiseen (Mota ym. 2015 & 2016). Vain yksi aineistossa mukana ollut artikkeli käsitteli suhteita liittyen viranomaiskäytäntöihin. Siinä tutkittiin viranomaisten, nuorten ja heidän läheistensä yhteistyökäytäntöjä (Willumsen & Skivenes 2005).

Tutkimukset eivät vastaa suoraan kysymykseen, millaisia ohjaajien ja nuorten väliset suhteet tosiasiaissa ovat. Käsittelen tätä kysymystä tuonnempana Yhteenveto-luvussa. Tutkimuksissa, joissa on nuorten näkökulma, on enemmänkin pyritty selvittämään, millainen hyvä laitoksen ohjaaja on nuoren näkökulmasta ja mitä nuoret kaipaavat suhteeltaan ohjaajin. Aineistossa korostui se, että nuoret kaipaavat eniten sitä, että heillä on luottamukselliset välit ohjaajaan (Harder ym. 2013; Manso ym. 2008; Moore ym. 2018; Swan ym. 2018; Richmond 2006).

Nuoret painottavat ohjaajissa myös ammattitaitoa nuorten kanssa työskentelemissä ja ammattimaista otetta, johon liittyy myös nuorten turvallisuuden takaaminen laitoksen sisällä (Harder ym. 2013; Moore ym. 2018 & 2020; Ungar & Ikeda 2017; Emond 2014). Ohjaajilta kaivataan selkeyttä ja yhdenmukaisuutta sääntöjen suhteen, ja sitä että ohjaajat vastavuoroisesti luottaisivat nuoriin (Richmond 2006; Ungar & Ikeda 2017). Hyvä ohjaaja pyrkii myös toiminnallaan edistämään sitä, että nuoret tulevat kuulluiksi ja heillä itsellään olisi vaikutusvaltaa laitoksen käytäntöihin (Moore ym. 2018; Richmond 2006; Ungar & Ikeda 2017). Harder ym. (2013) tutkimuksen nuoret toivoivat myös opettajilta ammattitaitoa ja selkeyttä. Heidät koetaan etäisempinä kuin ohjaajat. (Harder ym. 2013.)

Nuoret haluavat, että heillä olisi henkilökohtainen suhde laitoksen ohjaajaan, ja että ohjaajat jakaisivat itsestään myös henkilökohtaisia asioita ja tulisivat välillä myös ulos työroolistaan (Manso ym. 2008; Richmond 2006; Ungar & Ikeda 2017; Törrönen 2006). Moore ym. tutkimukseen osallistuneiden nuorten mielestä hyvä ohjaaja ilmaisee välittämistä, on aktiivinen suhteen rakentamisessa nuoriin, ei luovuta heidän suhteensa helpolla, kuuntelee ja on käytettävissä (Moore ym. 2018 & 2020). Laitoksen aikuisten halutaan toimivan myös esimerkkinä nuorille omien elämäkokemustensa kautta, jotta heiltä voisi oppia, koska nuorilla ei välttämättä ole vastaavia aikuisen roolimalleja (Duppong Hurley ym. 2013). Nuoret kaipaavat ohjaajilta proaktiivisuutta suhteen rakentamisessa, ylläpidossa ja konfliktien sovittelussa (Moore ym. 2020 & 2018; Ungar & Ikeda 2017; Manso ym. 2018) ja mahdollisuutta olla suhteessa aikuisiin ikätasoisensa, rajoja koetteleva ja tarvitseva nuori (Moore ym. 2018; Ungar & Ikeda 2017; Manso ym. 2018). Swan ym. (2018) tutkimuksessa nuoret painottivat myös suhteen jatkuvuuden tärkeyttä.

Lastenkodissa asuvat nuoret voivat kokea, että työntekijät toimivat nuorten välisten suhteiden portinvartijoina tai rajoittavat nuorten keskinäisiä suhteita turvallisuuden varjolla, tai suojelevat nuoria tässä suhteessa liikaa. Mann-Federin (2018) nuorten vertaissuhteita koskevassa tutkimuksessa ilmeni, että sekä laitoksen aikuiset, että nuoret näkevät nuorten ystävyysuhteissa riskinä sen, että huonot tavat tarttuvat, vaikka Mann-Federin mukaan tällaisesta ilmiöstä ei ole olemassa empiiristä näyttöä. Sekä ohjaajat että nuoret näkivät laitoksen aikuiset ystävyysuhteiden välittäjinä tai estäjinä (emt.). Myös McLeanin (2015) tutkimuksessa haastatellut ohjaajat pelkäsivät huonojen vaikutteiden leviävän nuorten keskuudessa.

Richmondin (2006) tutkimuksessa ilmeni, että nuorille naisille tarkoitettussa laitoksessa asuvat nuoret kaipaavat toisiltaan sekä ohjaajilta fyysistä läheisyyttä, mutta tätä rajoitetaan tiukoissa laitosolosuhteissa hyväksikäyttösyytteiden pelossa sekä laitoksessa vallitsevan homofobisen kulttuurin vuoksi. Myös Brown ym. (2018) toteavat artikkelissaan, että heidän tutkimuksessaan mukana olleissa laitoksissa

vallitsee epäselvyyttä liittyen kosketukseen ja kehollisuuteen, ja pelko hyväksikäyttösyitteistä luo etäisyyttä ohjaajien ja nuorten välille. Nuoria suojeleva kosketus (kuten kiinnipidot) näkyi ohjaajien puheessa mutta välittämistä ilmaiseva kosketus ei. Kirjoittajat olettivat, että tämä johtuu hyväksikäyttösyitteiden pelosta (emt.). Nuoret kaipaavat ohjausta ja tosielämän esimerkkejä ohjaajilta terveistä ystävyyttä ja seurustelusuhteista, mutta ohjaajat vetoavat usein turvallisuusnäkökulmiin eivätkä halua rohkaista nuoria seurustelemaan keskenään (Moore ym. 2020; Duppong Hurley ym. 2013). Lastenkodin nuorten välisten seurustelusuhteiden nähtiin lisäävän nuorten emotionaalista kuormitusta ja seksitautien ja raskauden riskiä, eikä suhteita näistä syistä rohkaistu (Duppong Hurley ym. 2013).

Jokaisessa kirjallisuuskatsauksen nuorten ja ohjaajien välisiä suhteita koskevissa tutkimuksissa painotetaan lastenkodin ohjaajien ja nuorten välisten suhteiden läheisyyden tärkeyttä. Osa nuorista muodostaakin läheisen suhteen ohjaajaan, mutta muutamissa tutkimuksissa kävi ilmi, että nuoret uskoutuvat mieluummin toisille nuorille kuin lastenkodin aikuisille (Moore ym. 2020; Emond 2014). Tutkimuksissa selvisi myös nuorten kokemuksia siitä, etteivät aikuiset puutu tai reagoi nuorten hätään tai kuule ja näe nuorta tilanteissa, joissa nuori kaipasi turvaa ja suojelua, vaan jättäytyvät etäälle (Moore ym. 2020; Eronen 2004).

Nuorten elämä lastenkodeissa on kontrolloitua ja rajattua, mutta heillä on valta vaikuttaa joihinkin asioihin laitoksen sisällä, kuten kenen ohjaajan kanssa he ovat mieluiten vuorovaikutuksessa. Suhteet ovat neuvoteltavissa (Harder ym. 2013; Törrönen 2006). Vaikutusvaltana tai nuoren aktiivisena valintana voidaan nähdä myös se, että nuori valitsee sen, ettei halua olla vuorovaikutuksessa lainkaan (Törrönen 2006). Jos nuorella ei ole motivaatiota olla laitoksessa, ei hän myöskään halua muodostaa laitoksen ohjaajiin suhdetta (Harder ym. 2013; Törrönen 2006). Nuoret oppivat laitosolosuhteissa myös tulkitsemaan ja ennakoimaan ohjaajien mielentilaa ja käytöstä, ja muokkaavat omaa käytöstä ja toimintaa sen mukaan (Richmond 2017; Törrönen 2006).

Tutkimuksia, joissa käsiteltiin nuorten ja ohjaajien välistä suhdetta ohjaajien näkökulmasta, oli vähemmän kuin nuorten näkökulmasta tehtyjä tutkimuksia. Harder ym. (2013) tutkimuksessa ohjaajat painottivat ensisijaisesti nuorten laitoshoitoon sitoutumisen keskeisyyttä hyvän suhteen luomisessa. Toisekseen ohjaajat näkivät omassa toiminnassaan selkeyden, luotettavuuden, nuoren ”tasolle” menemisen ja hyvän kontaktin saamisen tärkeinä tekijöinä hyvän ohjaaja-nuori vuorovaikutussuhteen luomiseksi (emt.). Brown ym. (2018) haastattelemat ohjaajat painottivat suhteen luomisessa läsnäoloa ja ”omana itsenä” olemista. Mann-Federin (2018) tutkimuksessa myös ohjaajat tunnistivat olevansa nuorten välisten ystävyys-suhteiden välittäjiä tai estäjiä. Ohjaajat näkivät roolinaan myös jokapäiväisten sääntöjen toimeenpanemisen ja resurssien rajaamisen (Mann-Feder 2018; Törrönen 2006).

Ohjaajien näkökulmasta heidän ja nuorten välisiin suhteisiin liittyi ristiriitoja, jotka ovat jatkuvasti läsnä arjen työssä. Ohjaajat ovat kuvailleet tutkimuksessa, että heidän ja nuorten välisiin suhteisiin liittyy stressiä työntekijöiden ristiriitaisen roolin, nuorten haastavan käytöksen ja institutionaalisten rakenteiden vuoksi (Brown ym. 2018; Mclean 2015). Työntekijät taiteilevat nuorten kanssa työskennellessään ammattimaisen etäisyyden ja lähellä olon, kontrolloinnin ja yhteyden rakentamisen (Brown ym. 2018; Mclean 2015; Törrönen 2006), normaalin arjen turvaamisen ja nuorten tilanteiden erityisyyden (McLean 2015; Laakso 2009) sekä koko ryhmän versus yksilöiden ehdoilla menemisen välillä (Mclean 2015). Lainsäädännön ja organisaation luomat säännöt ja puitteet saattavat myös rajoittaa ohjaajien mahdollisuuksia toimia nuorten kanssa johdonmukaisesti ja estää ohjaajia luomasta läheisiä suhteita nuoriin mm. väärinkäytös- ja hyväksikäyttösyöttösten pelossa, joten ohjaajat päätyvät pitämään ammatillista etäisyyttä nuorista (Brown ym. 2018; Mclean 2015). Lastenkotityön erityisyydestä, johon liittyy mm. nuorten kontrolloimista ja fyysisistä rajoittamista, johtuen ohjaajat pelkäävät, ettei heidän työtään ymmärretä

tai se käsitetään väärin tai heidän toimintansa tuomitaan lastenkodin ulkopuolella (Brown ym. 2018; Laakso 2009; McLean 2015; Martin 2017).

Ohjaajat kokevat roolistaan ja tehtävistään myös sisäisiä ristiriitoja. Steckleyn ja Kendrickin (2017) kiinnipitoja koskevassa tutkimuksessa selvisi, että ohjaajat kokevat paineita ja jopa syyllisyyttä ristiriitaisesta tehtävistä: heidän tulee pitää nuoret turvassa ja tarvittaessa rajoittaa heitä jopa pitämällä nuorta kiinni, mutta myös kunnioittaa nuoren fyysistä koskemattomuutta ja autonomiaa. Myös McLeanin (2015) tutkimuksessa ohjaajat kuvasivat kokevansa syyllisyyttä siitä, etteivät pystyneet antamaan kaikille nuorille tarpeeksi huomiota ja olevansa turhautuneita nuorten haastavan käytöksen, omien vaikutusmahdollisuuksiensa ja vähäisten positiivisten muutosten edessä. Ohjaajan monenlaiset ja osin ristiriitaiset roolit tunnistettiin myös Ungarin ja Ikedan (2017) tutkimuksessa, jossa nuoret kertoivat näkemyksistään siitä, millainen suhde heillä on lastenkodin ohjaajiin, perhehoitajaan tai ehdonalaisvalvojaan. Työntekijän rooli saattoi vaihdella tilanteesta riippuen tukihenkilön, hallinnoivan viranomaisen ja hoivaajan välillä (emt.).

Edellä mainituissa tutkimuksissa, joissa näkökulma on nuorten, ei niinkään ole tutkittu sitä, millaisina nuoret pitävät suhdettaan ohjaajiin, vaan enemmänkin sitä, mitä he kaipaaisivat, mikä olisi ideaalitila. Suhteen kuvausta tuottavat enemmän tutkimukset, joissa on tutkittu nuorten ja ohjaajien suhteiden laatua. Niissä on keskitytty erityisesti suhteen läheisyyteen ja turvallisuuteen. Nämä teemat juontavat juurensa perhetutkimuksen teorioista, kuten kiintymyssuhdeteoriasta (Bowlby 1988, 1982) ja lastenkotityön taustalla olevasta ajatuksesta nuoren ja ohjaajan välisen suhteen kuntouttavuudesta ja terapeuttisuudesta (ks. esim. Eronen & Laakso 2016, 18-19).

Osassa nuorten ja ohjaajien välisen suhteen laatua selvittäneissä tutkimuksissa on ilmennyt, että nuoren ja työntekijän suhde voi olla läheinen ja suhteessa

voi olla samoja piirteitä kuin lapsen ja vanhemman tai kahden perheenjäsenen välisessä suhteessa (Swan ym. 2018; McLean 2015; Laakso 2009; Manso ym. 2008; Törrönen 2006). Työntekijän ja nuoren välistä suhdetta on kuvattu niin, että työntekijä toimii niin kuin vanhemmat tai hyvä vanhempi toimisi (Ungar & Ikeda 2017; Manso ym. 2008; Mclean 2015) kuten omassa kodissa (Brown ym. 2018; Laakso 2009) tai nuoren vanhempien kanssa jaettuna vanhemmuutena (Törrönen 2006; Laakso 2009).

Katsauksessa mukana olleiden tutkimuksen pohjalta voidaan kuitenkin todeta, että nuorten ja ohjaajien välille ei kehity kiintymyssuhteen kaltaista suhdetta, vaikka suhde parhaimmillaan voi olla tätä muistuttava. On mahdollista, että nuoren ja ohjaajan välille kehittyy tunneside, joka on verrannollinen perheessä muodostettuihin siteisiin (Törrönen 2006). Tutkimuksissa on myös todettu, että nuoret kyllä turvautuvat laitoksen työntekijöihin ja muodostavat luottamuksellisia ja turvallisia (*secure base*) suhteita heidän kanssaan, mutta näitä suhteita ei voi kutsua kiintymyssuhteiksi, joiden edellytys on affektiivinen tunneside (*affective bond*) (Swan ym. 2018; Harder ym. 2013; Zegers ym. 2006). Työmenetelmiä käsittelevissä tutkimuksissa on todettu, että terapeuttisilla ja suhdeperusteisilla menetelmillä voidaan muuttaa muokata nuoren kiintymyssuhdemallia turvallisemmaksi (Robison ym. 2009; Hawkins-Rodgers 2007) ja vahvistaa nuoren resilienssiä (Mota 2015). Työntekijän hyvän ammattitaidon on todettu olevan suhteen hyvää laatua ennustava tekijä (Moore ym. 2018; Harder ym. 2013).

Suhteiden mahdollisesta läheisyydestä huolimatta aineistossa kuitenkin korostuu se, ettei nuoren ja ohjaajan välinen suhde ole perhesuhde, koska siinä vallitsevat eri lainalaisuudet kuin perheessä, johon synnyttään ja/tai jossa kasvetaan (Brown ym. 2018; Swan ym. 2018; Manso ym. 2008; Törrönen 2006). Esimerkiksi Törrösen (2006) tutkimuksessa selvisi, että lastenkodissa asuvat nuoret tiedostavat hyvin heidän ja ohjaajien suhteen väliaikaisuuden, jota ei lähtökohtaisesti lasten ja vanhempien välillä perheessä ole.

Tutkijat painottavat, että nuorilla pitäisi olla yksi turvallinen aikuinen lastenkodin yhteydessä ja näitä aikuisia pitäisi olla tarjolla eri yhteyksissä (esimerkiksi lastenkodissa, koulussa tai harrastuksissa) nuorille (Martin ym. 2017; Swan ym. 2018). Mikäli nuori kokee, ettei hänellä ole luotettavia ja hyviä ihmissuhteita lastenkodissa, jää hän todennäköisesti myös ulkopuoliseksi lastenkodin yhteisöstä eikä sitoudu siihen (Törrönen 2006). Näin ollen hoidostakaan tuskin on hyötyä.

Nuorelle läheiset ja nuoren kanssa työskentelevät aikuiset neuvottelevat ja muodostavat alliansseja keskenään. Näissä kohtaamisissa neuvotellaan niinkin perustavanlaatuisesta kysymyksestä kuin lapsen etu, josta ei aina vallitse yksimielisyyttä (Törrönen 2006; Willumsen & Skivenes 2005). Willumsenin ja Skivenesin (2005) tutkimuksessa ilmeni, etteivät nuori ja hänen läheisensä tule välttämättä kuulluksi asiakasasiakirjoissa ja neuvotteluissa, vaan ne ovat vahvasti viranomaisvetoisia.

6.2 Nuorten vertaissuhteet

Lastenkodissa asuvien nuorten ja lastenkodin ohjaajien välisen suhteen lisäksi lastenkodin nuorten keskinäiset suhteet korostuivat aineistossa, vaikka näitä tutkimuksia olikin huomattavasti edellä mainittuja vähemmän. Aineistossani vertaissuhteita on tutkittu vain lastenkotikontekstissa, eikä esimerkiksi nuorten kotipaikkakunnalla.

Nuorten välisiä suhteita on tutkittu sekä nuorten sekä ohjaajien näkökulmasta koskien vertaissuhteiden laatua (Mann-Feder 2018; Lino ym. 2016; Emond 2014; Törrönen 2006), kiusaamista ja turvallisuutta (Moore ym. 2020; Sekol 2016) sekä seurustelusuhteita (Duppong Hurley ym. 2013). Kuten aiemmin totesin, tässäkin eri suhteet ja tutkimusten teoreettiset, käsiteelliset sekä käytännölliset lähtökohdat

limittyvät keskenään, eikä voida sanoa, että artikkeleilla olisi aina puhtaasti yksi lähtökohta tai viitekehys.

Vertaissuhteet lastenkodissa ja sen ulkopuolella näyttävät tärkeinä suhteina nuorille (Mann-Feder 2018; Emond 2014). Tutkimusten teoreettisissa taustoituksissa on todettu, että lastenkodeissa asuvien nuorten on vaikea muodostaa läheisiä ihmissuhteita, koska heillä on yleensä taustalla turvattomia kiintymyssuhteita, vaikea luottaa toisiin ihmisiin aikaisempien negatiivisten kokemusten vuoksi ja mm. käytöshäiriöt vaikeuttavat ystäväystymistä (Mann-Feder 2018; Coll ym. 2018; Coll ym. 2010; Lino ym. 2016; Duppong Hurley ym. 2013; Harder ym. 2013). Toisaalta esimerkiksi Linon ym. (2016) tutkimuksessa selvisi, että pojilla joilla on paljon itsesäätelyongelmia, oli helpompi ystäväystyä toisten poikien kanssa kuin pojilla joiden itsesäätely oli paremmalla tolalla, joten käytökseen liittyvät haasteet eivät välttämättä tarkoita sitä, ettei vertais- tai ystävyysuhteita olisi.

Tutkimuksissa nähdään, että vertaissuhteissa voi olla sekä positiivisia että negatiivisia piirteitä; sekä uhkatekijöitä että mahdollisuuksia. Vertaissuhteet lastenkodissa voivat luoda nuorille tärkeää yhteenkuuluvuuden tunnetta, jossa he samanlaisen elämäntilanteen lisäksi jakavat lastenkodin arjen ja ovat tuttuja toisilleen (Mann-Feder 2018; Emond 2014; Törrönen 2006). Vertaissuhteilla on suuri merkitys siinä, miten nuori näkee oman elämän narratiivin, itsensä ja oman ympäristönsä. Emondin mukaan vertaissuhteet eroavat suhteessa nuorten ja ohjaajien välisiin suhteisiin siinä, että ne ovat vapaaehtoisia ja valittuja suhteita, joita nuoret itse luovat ja hallinnoivat, eikä niihin liity ammatillisia tai hallinnollisia rooleja. (Emond 2014.) Törrösen mukaan taas lastenkodissa asuvien nuorten väliset suhteet voivat olla läheisiä ja verrannollisia perhe- tai naapuruussuhteisiin, mutta niillä on enemmänkin institutionaalinen kuin vapaaehtoinen luonne. Näissä suhteissa nuoret oppivat toisiltaan ja luovat omanlaista kulttuuria lastenkotiin. (Törrönen 2006.) Omaa identiteettiään ja sen aikaisen ryhmän yhteenkuuluvuutta vahvistaakseen nuoret

saattavat luoda alliansseja, niin sanottuja ”me vastaan he” -asetelmia, työntekijöitä tai muita nuoria vastaan (Törrönen 2006; Emond 2014).

Tutkimusten mukaan vertaissuhteissa nähdään myös negatiivisia puolia. Kuten aiemmin jo mainitsin, Mann-Federin (2018) tutkimuksessa sekä nuoret että ohjaajat olivat siinä käsityksessä, että lastenkodin nuoret voivat ”tartuttaa” toisiinsa huonoja tapoja tai käytöstä. Kyseisessä tutkimuksessa suuri osa sekä nuorista että ohjaajista piti lastenkodin nuorten välisiä suhteita lähtökohtaisesti negatiivisina (emt.). Moore ym. (2020) tutkimuksessa selvisi, että nuoret itse ajattelivat, että riskien otto ja mm. rikollinen käytös liittyivät olennaisesti vertaissuhteiden ylläpitoon ja he liittivät tällaisen käytöksen lastenkodissa asumiseen. Sekolin (2016) tutkimuksessa ilmeni, että suurin osa 272 tutkimukseen osallistuneesta nuoresta oli joko osallistunut kiusaamiseen tai joutunut kiusaamisen uhriksi, ja nämä osat saattoivat myös vaihtua. Moore ym. (2020) tutkimuksessa selvisi, että nuoret voivat olla uhka toistensa turvallisuudelle ja kohdistaa kiusaamista, väkivaltaa tai seksuaalista hyväksikäyttöä vertaisiinsa. Nuoret kuormittuvat ja sijaistraumatisoituvat myös toisten väkivaltaisesta tai itsetuhoisesta oireilusta ja kaipaavat tähän enemmän tukea ohjaajilta. Toisaalta samassa nuoret voivat myös olla toistensa tukena ja turvana uhkaavissa tilanteissa (Moore ym. 2020; Sekol 2016). Yleisesti kirjallisuuskatsauksen väkivaltaa, kiusaamista ja turvallisuutta käsittelevistä tutkimuksista ilmenee, että väkivallalta tai kiusamiselta ilmiönä on miltei mahdotonta välttyä, jos tulee sijoitetuksi lastenkotiin (Indias ym. 2019, Sekol 2016, Sellers ym. 2020).

Ystävyysuhteiden solmimista ja ylläpitoa lastenkodissa vaikeuttavat nuorten vaihtuvuus, luottamuksen puute nuorten välillä sekä ystävyysuhteiden rajoittaminen ohjaajien toimesta (Mann-Feder 2018). Vertaissuhteiden ylläpito lastensuojelulaitoksen ulkopuolisiin nuoriin on erittäin haastavaa, ellei mahdotonta. Nuoret kokevan lastensuojelustatukseen leimaavana laitoksen ulkopuolisten vertaissuhteiden näkökulmasta ja ”lastenkotistatukseen” liittyy häpeää (Moore ym. 2020; Mann-Feder 2018; Emond 2014; Eronen 2004.) Nuoret luovat asian peittämiseksi erilaisia

strategioita, joilla he pyrkivät tulemaan hyväksytyiksi ”tavallisten” nuorten silmissä, tuntemaan itsensä ”normaaleiksi” ja samanlaisiksi kuin muut nuoret (Emond 2014). Vaikka nuoret uskoutuvat mieluummin toisille nuorille kuin ohjaajille, he kaipaavat ohjaajilta tukea ja ohjausta terveiden ystävyys- ja seurustelusuhteiden luomiselle (Moore ym. 2020; Duppong Hurley ym. 2013).

6.3 Perhe- ja sisarusuhteet

Perhesuhteita koskevia tutkimuksia oli aineistossa melko vähän. Perhesuhteita on tutkittu perheen sisäisen toimivuuden (Coll ym. 2018 & 2010; Mihalo & Valenti 2018), lastenkodin ja perheen välisen yhteistyön (Mihalo & Valenti 2018; McConnel & Taglione 2012; Willumsen & Skivenes 2005) sekä sisarusuhteiden ylläpidon (Lundström & Sallnas 2018; Mota ym. 2017) näkökulmista. Kaikissa perhe- ja sisarusuhteisiin keskittyvissä tutkimuksissa Willumsenin ja Skivenesin (2005) tutkimusta lukuun ottamatta käytettiin tilastollisia analyysimenetelmiä. Kuten olen jo edellä todennut, tilastolliset analyysit eivät kerro kovin syvällisesti tai laajasti ihmissuhteiden laadusta vaan pyrkivät vahvistamaan tai hylkäämään tietyn hypoteesin.

Vaikka nuori ei sijoituksen myötä elä arkeaan taakse jääneen perheensä ja ystäviensä kanssa, nämä suhteet ovat jollain tavalla läsnä myös lastenkodin arjessa, ja nuoren on jotenkin käsiteltävä näiden suhteiden muuttuminen suhteessa ”normaalin” nuoren elämään ja omaan identiteettiinsä (Emond 2012; Törrönen 2006). Tutkimuksissa on todettu, että pidempi lastenkotisijoitus tiiviissä yhteistyössä nuoren perheen kanssa voi mahdollistaa positiivisia muutoksia nuoressa sekä perheen sisäisessä toimivuudessa (Mihalo & Valenti 2018; Coll ym. 2018). Perheen ja nuoren kanssa työskentelyyn suositellaan muun muassa terapeuttisia menetelmiä (Coll ym. 2010; McConnel & Taglione 2012) ja työntekijöiden ja vanhempien välistä säännöl-

listä palautteenantoa (Mihalo & Valenti 2018). Tässä yhteistyössä avoin kommunikaatio ja pidempiaikainen työskentelysuhde johtavat todennäköisemmin hyvään yhteistyöhön, perheen sisäisen dynamiikan paranemiseen, nuoren kotiutumiseen ja parempaan vointiin. Hyvillä perhesuhteilla ja suhteiden ylläpidolla sijoituksen aikana tuetaan nuoren hoidon edistymistä ja kotiutumista (Mota ym. 2017; McConnel & Taglione 2012; Coll ym. 2010). Terapeuttisten hoitomenetelmien, joissa nuoren perhe on mukana, on myös nähty vähentävän nuorten karkailua lastenkodista (McConnel & Taglione 2012).

Perheen ja työntekijöiden välisissä suhteissa voi olla myös haasteita. Willumserin ja Skivenesin (2005) tutkimuksessa ilmeni, että nuori ja hänen läheisensä eivät tule kunnolla kuulluksi päätettäessä ja suunniteltaessa nuoren asioita, eikä nuoren läheisverkosto sellaisena kuin nuori itse sen ajattelee, ole edustettuna neuvottelussa. Viranomaiset (lastenkodin henkilökunta ja sosiaalityöntekijä) olivat ylliedustettuina asiakasneuvotteluissa ja etupäässä määrittelemässä nuoren asioita, eikä tätä epäbalanssia valta-asetelmassa otettu huomioon viranomaisten toimesta (emt.).

Tutkimuksissa on selvinnyt, että lastenkodissa asuvat nuoret näkevät sisarusiaan säännöllisesti (Lundström & Sallnas 2018; Mota ym. 2017), ja etenkin laitoshoidon sijoitetut nuoret tapaavat sisarusiaan huomattavasti useammin kuin perhehoitoon sijoitetut (Lundström & Sallnas 2018). Pidemmän sijoituksen aikana riski sisaruussuhteiden katkeamiselle kasvaa, ja mitä pidemmän aikaa nuori on lastenkodissa, sitä enemmän hän ikävöi sisarusiaan (Lundström & Sallnas 2018). Suhde vanhempiin saattaa olla monimutkaisempi ja vaikeampi kuin sisaruksiin. Suhde vanhempiin katkeaa kokonaan todennäköisemmin kuin suhde sisaruksiin. (Lundström & Sallnas 2018.) Sisaruussuhteiden tärkeys voi korostua laitoshoidon sijoitetuilla nuorilla perhesuhteiden muuttuessa sijoituksen seurauksena (Mota ym. 2017). Tutkimusten perusteella ei ole voitu vahvistaa, että nuoren hyvinvoinnilla ja sisaruussuhteiden ylläpidolla olisi positiivinen yhteys (Lundström & Sallnas 2018; Mota ym. 2017).

Aineistossa mukana olleiden perhe- ja sisaruussuhteita käsittelevien tutkimusten pohjalta ei voida arvioida, millainen perhe- ja sisaruussuhteiden laatu lastenkotiin sijoitettujen nuorten kohdalla on. Oletettavasti tässä on paljon variaatioita riippuen nuorten ja perheiden tilanteista. Tutkimusten pohjalta voidaan kuitenkin todeta, että positiivisilla perhe- ja sisaruussuhteilla sekä sillä, että näitä suhteita tuetaan lastenkodin puolelta, on potentiaalia edistää nuoren kuntoutumista ja kotiutumista. Seuraavaksi tarkastelen tutkimustuloksiani lähemmin ihmissuhteiden laadun ja laadun merkityksen näkökulmasta.

7 LASTENKOTIEN VARAUKSELLISET JA RISTIRIITAISET IHMISSUHTEET

Tässä luvussa kokoan yhteen keskeiset tutkimustulokset. Tarkastelen ensin suhteiden laatua ja toiseksi tuon suhteen laajempaan teoreettiseen viitekehykseen ja vastaan ensisijaiseen tutkimuskysymykseeni koskien sitä, millaisina lastenkotien ihmissuhteet tutkimuksen valossa näyttävät.

Nuorten ja työntekijöiden, eli lastenkodin ohjaajien, välisen suhteen keskeisyys on kirjallisuuskatsaukseni keskeinen löydös. Suhteen keskeisyyttä ilmentävät tätä suhdetta käsittelevien tutkimusten korkea määrä sekä sisältö: poikkeuksetta tämä suhde nähtiin tutkimuksissa olennaisena nuoren hyvinvoinnille ja kuntoutumiselle. Toki kuten jo tulosluvussa kuusi totesin, suhdeperusteisen työskentelyn hakutermin on saattanut lisätä nuorten ja ohjaajien välisiin suhteisiin liittyvien artikkeleiden määrää ja näin ollen vinouttaa tutkimustulosta.

Minut yllätti nuorten ja vanhempien sekä nuorten perhesuhteita käsittelevien tutkimusten pieni osuus aineistossa. Oletin, että näitä suhteita käsitteleviä tutkimuksia olisi ollut enemmän, koska huoltajat ja perhesuhteet korostuvat lainsäädännössä, perhetutkimuksessa (ks. luku kolme) ja oman kokemukseni mukaan myös käytännön sosiaalityössä. Oletin perhesuhteiden ylläpidon nousevan kes-

keiseksi aineistossa myös koska biologiset perhesuhteet nähdään länsimaissa yleisesti ensisijaisina suhteissa muihin ihmissuhteisiin (ks. Ribbens McCarthy & Edwards 2011).

Sekä nuorten keskinäisissä, että nuorten ja ohjaajien välisissä suhteissa näkyi institutionaalisille suhteille tyypillisiä piirteitä, kuten instituution luomat roolit ja rakenteet sekä näiden aiheuttamat epäsuhtaiset valta-asetelmat. Nuorten suhteet ohjaajiin sekä lastenkodissa asuviin muihin nuoriin näyttäytyivät ristiriitaisina ja näihin liittyi paljon eritasoisia jännitteitä, etenkin ensiksi mainittuihin suhteisiin. Molemmissa suhteissa oli yhtäältä potentiaalia kuntouttavuuteen ja eheyttävyyteen, mutta suhteet saattoivat jäädä myös etäisiksi ja merkityksettömiksi. Etenkin nuorten vertaissuhteissa näkyi positiivisten vaikutusten lisäksi potentiaalia keskimmäiseen kiusaamiseen, väkivaltaan ja hyväksikäyttöön. Ohjaajat saattoivat myös rajata näitä suhteita vetoamalla nuorten suojelemiseen toisiltaan. Toisaalta jaettu arki ja elämäntilanne saattoivat lähentää nuoria ja auttaa ymmärtämään omaa elämäntilannetta ja -historiaa ja nuoret saattoivat toimia myös toistensa tukena ja turvana ja aikuisteen sijaan uskoutua toisilleen. Tutkimusten mukaan ”lastenkotistatus” aiheuttaa nuorille häpeää, jota monet nuoret haluavat peitellä etenkin laitoksen ulkopuolella toisilta nuorilta. Laitoksen ulkopuolisten ystävyysuhteiden ylläpito on haastavaa tai jopa mahdotonta.

Nuorten ja ohjaajien välisten suhteiden etäisyyden nähtiin johtuvan ohjaajien ristiriitaisesta roolista ja tehtävistä, jonka paineiden alla monet ohjaajat vetäytyivät yksilökohtaisesta lähisuhdetyöstä mieluummin hallinnolliseen työhön tai ehkäisemään turvallisuusriskejä, puhtaasti ammatilliseen rooliinsa. Tämä voidaan nähdä institutionaalisiiin suhteisiin liittyvänä defensiivisenä käytäntönä (ks. esim. Kendrick 2013), jonka taustalla saattoi tutkimusten mukaan olla pelko väärinkäytösyttöksistä tai ammatillisen roolin menettämisestä. Ohjaajat ovat yhtä aikaa hoi-

vaajia ja kontrolloijia työskennellessään haastavasti ja väkivaltaisestikin käyttäytyvien nuorten kanssa, ja heidän toimintaansa rajoitti lainsäädäntö sekä ammatillinen etiikka ja vastuu.

Toisaalta tutkimusten pohjalta voidaan sanoa, että osa nuorista muodostaa läheisiä suhteita ohjaajiin. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että näissä suhteissa on aina varaus, ne pysyvät tietyllä etäisyydellä lastenkotiympäristön institutionaalisista puitteista johtuen. Ohjaaja on kuitenkin aina työntekijä, oli suhde kuinka läheinen tahansa. Hoivan ja kontrollin välinen jännite (ks. esim. Ribbens McCarthy & Edwards 2011) oli jatkuvasti läsnä. Kiintymyssuhdetta teoreettisena viitekehyksenä käyttäneet tutkimukset eivät löytäneet nuorten ja ohjaajien väleiltä kiintymyssuhteita, vaikka suhde läheinen olisikin.

Tutkimuksista, joissa informantteina olivat nuoret, paistoi läpi vastuullisen, luotettavan ja nuoriin lämpimästi suhtautuvan aikuisen läsnäolon ja aikuisen roolimallin kaipuu. Toki tutkimuksissa mainittiin myös, että lastenkodeissa asui myös nuoria jotka eivät valinneet sitoutumista lastenkodin hoitoon ja siellä oleviin ihmisiin, joten läheisiä ihmissuhteita ei siellä muodostunut. Yhtä kaikki, katsauksen aineistosta jäi vaikutelma, että osa nuorista kokee ohjaajien jäävän ihmisinä ja tunnetasolla etäälle heistä. Nuoret toivat tutkimuksissa esiin, etteivät lastenkodin ohjaajat aina ota aikuisen roolia suhteessa heihin tai puutu tilanteisiin, jolloin nuoret kokevat jäävänsä yksin selvittämään asioita, joihin he kaipaisivat aikuisten tukea ja turvaa. Tutkimuksista ilmeni, että osa nuorista koki ohjaajien suojelevan ja rajoittavan heitä liikaakin, mitä tulee lastenkodissa asuvien nuorten keskinäisiin- ja seurustelusuhteisiin.

Aineistossa ei ollut tutkimuksia, jotka olisivat käsitelleet syvällisemmin nuorten perhesuhteiden laatua, joten perhesuhteiden osalta tutkimuskysymys suhteiden laatua koskien jää vastaamatta. Perhesuhteiden ylläpito ja yhteistyö lai-

toksen ja perheen välillä kuitenkin nähtiin tutkimuksissa lähtökohtaisesti positiivisena nuoren kuntoutumisen ja hyvinvoinnin kannalta. Yhteistyössä on käytetty terapeuttisia menetelmiä niin perheen kuin nuorenkin kanssa.

Seuraavassa luvussa yhdistelen tutkimustuloksia suhteita määritteleviin teoreettisiin jäsennyksiin.

8 TUTKIMUSTULOSTEN SUHDE TEOREETTISIIN JÄSENNYKSIIN

Tässä luvussa vastaan ensisijaiseen tutkimuskysymykseeni koskien sitä, miten lastenkodin ihmissuhteita tarkastellaan tutkimuksissa ja pohdin, miten näitä suhteita jäsennellään eri teoreettisista näkökulmista.

Oletukset lastenkodissa tehtävästä kiintymyssuhdetyöstä ja nuori-vanhempi kaltaisesta suhteesta nuoren ja ohjaajan välillä näkyivät aineistossa selvästi. Kiintymyssuhteen tai edes turvallisen ja luottamuksellisen suhteen tavoittelu näyttäytyi keskeisenä suhteita käsittelevissä tutkimuksissa. Taustalla vaikutti olevan näkemys, että sijoitetuilla nuorilla on lähtökohtaisesti häiriöitä alkuperäisissä kiintymyssuhteissaan (vanhempiin) ja tätä voitaisiin korjata suhdeperustaisella työskentelyllä lastenkodissa. Tutkimukset eivät vahvistaneet, että nuorten ja ohjaajien välillä valitsisi kiintymyssuhde, mutta läheisiä ja turvallisia, jopa perhesuhteiden kaltaisia, suhteet saattoivat olla. Nuorten katsottiin myös hyötyvän terapeuttisista työskentelymenetelmistä.

Toisaalta taas osassa tutkimuksista nähtiin lähisuhteet neuvoteltavina ja muuttuvina ja nuoret aktiivisina toimijoina omassa arjessaan. Muutamassa tutkimuksessa todettiin, että turvallinen aikuinen voisi olla myös joku muu kuin lastenkodin ohjaaja, kuten mentori tai muu lastenkodin henkilökunnan edustaja, kunhan

nuorella olisi edes yksi turvallinen aikuinen. Myös nuorten vertaissuhteita potentiaalisesti tärkeinä lähisuhteina painotettiin joissakin tutkimuksissa.

Ohjaajan ja nuoren välisen kiintymyssuhteiden painottamisen voidaan nähdä 1950- ja 60-luvun universaalia perhettä ja kiintymyssuhdetta ja ydinperhettä painottavan perhetutkimuksen teorian perinnön sekä 1990-luvulta alkaneen familisatio-trendin jatkumona (Jallinoja ym. 2014; Jallinoja 2014, 33; Hämäläinen 2012, 11; Ribbens McCarthy & Edwards 2011). Vaikka ohjaaja ei ole nuoren biologinen vanhempi, katsotaan silti, että suhde läheiseen aikuiseen on se keskeisin, nuoren traumoja korjaava ja nuorta eheyttävä suhde. Tutkimukset, joissa tuotiin esiin vaihtoehtoisia, nuorille tärkeitä, lähisuhteita laitoksissa kuten mentorisuhteita ja vertaissuhteita, edustavat moninaisempaa, neuvoteltavaa ja muuttuvampaa, 1970-luvulta alkaen vallalla ollutta näkemystä perheestä ja lähisuhteista ja lapsuuden demokratisaatiotendenssiä (esim. Ribbens McCarthy & Edwards 2011). Demokratisoitumisella tarkoitetaan sitä, että nuori on näissä suhteissa aikuisen veroinen aktiivinen toimija, jolla on päätäntävaltaa.

Terapeuttisuus ja suhdeperustaiset työskentelymenetelmät lastenkodissa nuoren, mutta myös nuoren perheen kanssa, painoutuivat aineistossa selkeästi. Tämä voi johtua osaltaan yhdysvaltalaisen tutkimusten suuresta osuudesta aineistossa (ks. liite 1). Kuten aiemmin mainitsin, niiden korostuminen voi johtua myös suhdeperustaisuus-termin sisällyttämistä hakutermeihin, joka on tutkimustuloksia luettaessa otettava huomioon. Terapeuttisuutta ja suhdeperusteisuutta käsittelevissä tutkimuksissa painottui lastenkodin hoidollisuus ja kuntoutus sekä ohjaajan ja nuoren välisen luottamuksellisen ja läheisen suhteen tärkeys. Terapeuttisuus ja suhdeperustaisuus linkittyvät myös löyhästi kiintymyssuhdeteoriaan (Bowlby, 1988, 1982), koska taustalla oleva oletus näissä menetelmissä ja kiintymyssuhdeteoriassa on, että nuorella on lastenkotiin tullessaan trauma, jonka voi korjata lähisuhteessa (ks. esim. Eronen & Laakso 2016, 18). Sosiaalipedagogiset suuntaukset

olivat aineistossa vähemmistössä, niitä esiintyi etenkin suomalaisissa tutkimuksissa, joissa painotettiin nuorten arkea, nuorten toimijuutta ja lastenkotia yhteisönä.

Turvallisuus korostui teemana aineistossa. Turvallisuutta käsittelevissä tutkimuksissa tarkasteltiin laitoksen turvallisuutta, väkivaltaa, kiusaamista ja nuorten ongelmakäyttäytymistä. Tutkimuksista ilmeni, että kiusaaminen ja väkivalta ovat ilmiöinä vahvasti läsnä lastenkotien arjessa. Tutkimusten kesken ei vallinnut yksimielisyyttä siitä, tartuttavatko nuoret toisiinsa ongelmakäyttäytymistä, vai onko tämä harhaluulo. Turvallisuuden korostuminen teemana linkittyy luvussa 2 mainittuihin lastensuojelun oikeudellistumiseen (esim. Harrikari 2019, 252), turvallis-
tamiseen (Harrikari 2019, 257; Pekkarinen 2010, 19) ja riskiorientoituneisuuteen (Burns, Pösö & Skivenes 2017b), joiden puristuksissa lastenkodin ihmissuhteet nähdään korostuneesti ohjaajien ja nuorten oikeusturvan ja todellisten sekä potentiaalisten lastenkodin suhteisiin ja nuoriin liittyvien riskien kautta. Suhteet jäivät etäisiksi riskiajattelun hallitessa lastenkodin arkea.

Lopuksi pohdin tutkimustuloksiani lastenkotien ihmissuhteiden tutkimuksen ja käytäntöjen kannalta.

9 POHDINTA: MONINAISEMPI IHMISSUHDE- JA PERHEKÄSITYS

Nuorten ja ohjaajien välinen suhde nousi aineistossani keskeiseksi. Myös lastenkodin nuorten keskinäisten suhteiden tärkeyttä korostettiin tutkimuksissa. Nuorten ja ohjaajien väliset ihmissuhteet näyttäytyvät aineistoni valossa läheisiltä mutta niissä on ”turvallinen etäisyys”. Tämä etäisyys muodostuu ohjaajien ammatillisen ja institutionaalisen roolin vuoksi, jonka myös nuoret tunnistavat. Institutionaalinen konteksti vaikuttaa myös nuorten keskinäisiin väleihin. Nuortenkin välisissä suhteissa säilyy tietty etäisyys, kun suhteiden väliaikaisuus ja institutionaalinen luonne ovat tiedossa. Perhesuhteiden laadun suhteen aineistoni anti jäi suppeaksi.

Kirjallisuuskatsauksen aineiston perusteella myös nuorten vertais- ja perhesuhteilla sekä suhteilla muihin aikuisiin kuin ohjaajiin on myös suuri merkitys nuoren kuntoutumisen kannalta. Tämä saa pohtimaan, olisiko lastenkotitutkimuksen teorian ja käytännön kehittämisessä kiinnitettävä enemmän huomiota myös muihin kuin nuoren ja ohjaajan väliseen ihmissuhteeseen? Korostunut keskittyminen ohjaajien ja nuorten väliseen suhteeseen saattaa kertoa siitä, että sijoituksen tavoitteena on luoda kiintymyssuhde tai vanhempi-lapsi kaltaista suhdetta muistuttava suhde nuoren ja ohjaajan välille, mikä ei kuitenkaan tämän katsauksen perusteella toteudu. Tämä herättää ajatuksen siitä, että tavoite nuoren ja ohjaajan välisestä kiintymyssuhteesta on kenties epätarkoituksenmukainen ja turha.

Nuorten ja ohjaajien välinen suhde on jännitteinen, ohjaajalla on nuorten arjessa monenlaisia rooleja ja tämän katsauksen perusteella suhde jää usein etäiseksi, vaikka läheisyyttä suhteessa olisikin. Vaikka nuoren ja ohjaajan suhde on tärkeä ja merkityksellinen nuoren kuntoutumiselle, katsauksen pohjalta ajattelen, että onko tässä riski siihen, että tähän suhteeseen keskitytään tutkimuksessa ja toiminnan kehittämässä liikaakin? Tulisiko fokukselta ohjata myös muihin, nuorelle potentiaalisesti tärkeisiin ja kannatteleviin suhteisiin ja tukea ja vahvistaa myös laitoshoidon kautta näitä suhteita kaikin keinoin?

Katsauksen pohjalta voin todeta, että lastenkodin ja vanhempien välisellä yhteistyöllä on positiivinen yhteys nuoren kotiutumiseen ja hyvinvointiin. Voisiko lastenkodin samanlainen tuki ja yhteistyö myös vertaissuhteissa ja mahdollisesti muissa nuorelle tärkeissä suhteissa tuottaa samanlaisia positiivisia tuloksia? Pitäisikö esimerkiksi asiakasneuvotteluihin ja muihin tilanteisiin, joissa neuvotellaan ja päätetään nuoren asioista, sisällyttää laajemmin nuoren verkostoa kuten Willumson ja Skivenes (2005) ehdottavat? Pitäisikö lastensuojelussa, sosiaalityössä ja lastenkotityössä yleisesti pitää enemmän yllä puhetta muista kuin biologisista ihmissuhteista? Näin puheella olisi mahdollisuus siirtyä käytäntöihin ja nuorten kanssa työskentelyyn ja ihmissuhteet nähtäisiin laajemmin ja moninaisemmin. Kirjallisuuskatsaukseni on kuitenkin osoittanut sen, että suhteita määrittelevä lainsäädäntö ja osittain tutkimuskin määrittelevät suhteita vanhentuneiden lähisuhteita koskevien käsitysten pohjalta.

Kiintymyssuhdeteorian ja sitä muistuttavien viitekehysten käyttäminen lastenkotien ihmissuhteiden tutkimuksessa saa miettimään, että eikö lähi- ja perhetutkimuksessa ole kehitetty uutta teoriaa sitten 1950-luvun universaalien perhetutkimusten teorioiden? Jos jo 1970-luvulta alkaen on alettu nähdä perhesuhteet ja ihminen moniulotteisemmin ja muuttuvampana, miten tämä ei näy vahvemmin lastenkodin ihmissuhteiden tutkimuksessa, perheitä koskevassa lainsäädännössä ja

lastenkotien käytännöissä? Mielestäni tilaisuuksia myös ei-perinteisten läheisten ihmissuhteiden ylläpidolle ja muodostamiselle tulisi tarjota enemmän laitoksissa ja sosiaalityössä. Jatkotutkimuksen aiheena voisikin olla, kuinka näitä mahdollisuuksia järjestettäisiin ja pitäisikö lainsäädäntöä tämän vuoksi muokata.

Kirjallisuuskatsauksen tekemisen haasteena olivat ensinnäkin aiheen laajuus ja tutkimuskysymyksien väljyys, vaikka halusinkin lähteä kartoittamaan tätä aihetta avoimesti. Toisekseen myös aiheen poikkitieteellisyys ja hajanainen teoreettinen tietopohja tuottivat haasteita. Lastenkodin ihmissuhteisiin liittyy muun muassa sosiaalityön, psykologian ja kasvatustieteiden teoreettisia viitekehyksiä, joiden haltuun ottaminen oli yhden Pro Gradu-työn puitteissa vaikeaa. Kenties fokuusoittaminen pelkästään ohjaajien ja nuorten välisiin suhteisiin olisi tuonut terävemmän analyysin suhteista. Toisaalta näen, että katsaukseni tuotti hyödyllistä tietoa nimenomaan siitä, keiden suhteita lastenkotien tutkimuksessa painotetaan sekä näiden suhteiden laadusta, koska lähdin kartoittamaan aihetta niin laajalti. Jatkotutkimuksen aiheena minua kiinnostaisi se, miten eri maiden lastenkodeissa on tuettu nuorten ei-biologisten, laitoksen ulkopuolisten, suhteiden ylläpitoa.

Kaiken kaikkiaan tutkimusprosessin myötä lastenkodissa asuvien nuorten ihmissuhteista piirtyi kuva, jossa suhteita määrittää tietynlainen ”turvallinen etäisyys”, joka on lastenkotisijoituksen juridisten, institutionaalisten ja rakenteellisten tekijöiden aiheuttamaa. Nämä suhteita määrittävät tekijät ovat lastenkotijärjestelmään sisäänrakennettuja jo pitkän historian ajalta (ks. luku 2.1 ja esim. Harrikari 2019), eikä niitä todennäköisesti ole mahdollista tai edes kannattavaa poistaa. Silti yhdyn tutkijoiden ajatukseen siitä, että nuorella pitäisi olla edes yksi, parhaassa tapauksessa monta, turvallista aikuista, ja tähän auttaisi laaja ja moninainen perhe- ja ihmissuhdekäsitys.

LÄHTEET

AINEISTOLÄHTEET

Brown, Teresa, Winter, Karen and Carr, Nicola (2018): Residential child care workers: relationship based practice in a culture of fear. *Child & Family Social Work* 23, 657–665.

Coll, Kenneth M, Freeman, Brenda J, Scholl, Stacey and Hauser, Nicole (2018): Getting to the bull's-eye: pre-post family functioning changes of adolescents in residential treatment. *Residential treatment for children & youth* 35:1, 47–59.

Coll, Kenneth M, Powell, Stephanie, Thobro, Patti and Haas, Robin (2010): Family functioning and the development of trust and intimacy among adolescents in residential treatment. *The family journal: counseling and therapy for couples and families* 18:3, 255–262.

Duppong Hurley Hurley, Kristin, Trout, Alexandra, Wheaton, Nikki, Buddenberg, Laura, Howard, Brigid and Weigel, Megan (2013): The voices of youth in out-of-home care regarding developing healthy dating relationships. *Child & youth services* 34:1, 23–36.

Emond, Ruth (2014): Longing to belong: children in residential care and their experiences of peer relationships at school and in the children's home. *Child & family social work* 19:2, 194–202.

Eronen, Tuija (2004): Kiusatut, etsijät, tyytyväiset ja rikkaat – erilaista häpeästä selviytymistä lastensuojelun asiakkaiden omaelämäkerroissa. *Janus* 12:4, 359–378. (Osa väitöskirjaa: Lastenkoti osana elämäntarinaa-narratiivinen tutkimus lastenkodissa asuneiden kertomuksista. Tampere University Press, 2012.)

Harder, Annemiek T, Knorth, Erik J and Kalverboer, Margrite E (2013): A secure base? The adolescent-staff relationship in secure residential youth care. *Child & family social work* 18:3, 305–317.

Hawkins-Rodgers, Yolanda (2007): Adolescents adjusting to a group home environment: A residential care model of re-organizing attachment behavior and building resiliency. *Children and youth services review* 29:9, 1131–1141.

Indias, Sílvia, Arruabarrena, Ignacia and De Paúl, Joaquín (2019): Child maltreatment, sexual and peer victimization experiences among adolescents in residential care. *Children and youth services review* 100:19, 267–273.

Laakso, Riitta (2009) *Arjen rutiinit ja yllätykset – etnografia lastenkotityöstä*. Tampere: Tampereen yliopisto Oy Juvenes Print.

Lino, Alexandra M, Nobre-Lima, Luiza and Mónico, Lisete S (2016): The moderating role of length of stay in the relationship between cognitive dysregulation and peer attachment in adolescent boys and girls living in residential care. *Children and youth services review* 71, 290–298.

Lundstrom, Tommy and Sallnas, Marie (2012): Sibling contact among Swedish children in foster and residential care-Out of home care in a family service system. *Children and youth services review* 34:2, 396–402.

Mann-Feder, Varda (2018): (You gotta have) Friends: care leaving, friendships, and agency intervention. *International journal of child, youth & family studies* 9:1, 154–168.

Manso, Ana and Boyd, Suzanne A (2008): Youth expectations about therapeutic alliance in a residential setting. *Residential treatment for children & youth* 25:1, 55–72.

Martin, Elisa, Bott, Cynthia, Castellana, Lauren and Lancto, Kristen (2017): Mrs. Doubtfire mentoring program: helping children in residential care transition to bedtime. *Residential treatment for children & youth* 34:1, 3–23.

McConnell, Catherine and Taglione, Patricia (2012): Collaborating with clients and improving outcomes: The relational re-enactment systems approach to treatment model. *Residential treatment for children & youth* 29:2, 103–117.

McLean, Sara (2015): Managing behaviour in child residential group care: unique tensions. *Child & family social work* 20:3, 344–353.

Mihalo, Jennifer R and Valenti, Michael W (2018): How are we doing? Results of receiving family-driven feedback on alliances between families and residential treatment staff over time. *Children and youth services review* 86, 42–48.

Moore, Tim, McArthur, Morag and Death, Jodi (2020): Brutal bullies and protective peers: how young people help or hinder each other's safety in residential care. *Residential treatment for children & youth*, 37:2, 108–135.

Moore, Tim, McArthur, Morag, Death, Jodi, Tilbury, Clare and Roche, Steven (2018): Sticking with us through it all: the importance of trustworthy relationships for children and young people in residential care. *Children and youth services review* 84, 68–75.

Mota, Catarina Pinheiro, Costa, Mónica and Matos, Paula Mena (2016): Resilience and deviant behavior among institutionalized adolescents: the relationship with significant adults. *Child & adolescent social work journal* 33:4, 313–325.

Mota, Catarina Pinheiro and Matos, Paula Mena (2015): Adolescents in institutional care: significant adults, resilience and well-being. *Child & youth care forum* 44:2, 209–224.

Mota, Catarina Pinheiro, Serra, Liliana, Relva, Inês and Fernandes, Otília Monteiro (2017): Do sibling relationships protect adolescents in residential care and traditional families from developing psychopathologies? *Journal of family studies* 23:3, 260–277.

Richmond, Pamela A (2006): Boundary realities from the wisdom of female youth in residential treatment. *Journal of child and youth care work* 21, 80–93.

Robison, Michelle, Lindaman, Sandra L, Clemmons, Mary Pat, Doyle-Buckwalter, Karen and Ryan, Marcia (2009): Behavior and beliefs about himself and others when treated with theraplay in Residential Care. *Child & adolescent social work journal* 26:4, 291–306.

Sekol, Ivana (2016): Bullying in adolescent residential care: the influence of the physical and social residential care environment. *Child & youth care forum* 45:3, 409–431.

Sellers, Deborah E, Smith, Elliott G, Izzo, Charles V, McCabe, Lisa A and Nunno, Michael A (2020): Child feelings of safety in residential care: the supporting role of adult-child relationships. *Residential treatment for children & youth* 37:2, 136–155.

Smith, Brenda D, Duffee, David E, Steinke, Camela M, Huang, Yufan and Larkin, Heather (2008): Outcomes in residential treatment for youth: the role of early engagement. *Children and youth services review* 30:12, 1425–1436.

Steckley, Laura, Kendrick, Andrew (2008): Physical restraint in residential childcare: the experiences of young people and residential workers. *Childhood* 15:4, 552–569.

Swan, Maria, Holt, Stephanie and Kirwan, Gloria (2018): 'Who do I turn to if something really bad happens?' Key working and relationship-based practice in residential child care. *Journal of social work practice* 32:4, 447–461.

Timmerman, Margaretha C, Schreuder, Pauline R and Kievitsbosch, Anne F (2017): Professional proximity in perceiving child sexual abuse in residential care: The closer the better? *Children and youth services review* 76, 192–195.

Törrönen, Maritta (2006): Community in a children's home. *Child & family social work* 11:2, 129–137.

Ungar, Michael and Ikeda, Janice (2017): Rules or no rules? Three strategies for engagement with young people in mandated services. *Child & adolescent social work journal* 34:3, 259–267.

Van Loan, Christopher L, Gage, Nicholas A and Cullen, Joseph P (2015): Reducing use of physical restraint: a pilot study investigating a relationship-based crisis prevention curriculum. *Residential treatment for children & youth* 32:2, 113–133.

Willumsen, Elisabeth and Skivenes, Marit (2005): Legitimate decisions in child protection -- a Norwegian model. *Child and family social work* 10:3, 197–206.

Zegers, Monique A M, Schuengel, Carlo, van IJzendoorn, Marinus H and Janssens, Jan M. A. M (2006): Adolescents and their professional caregivers: predicting the development of therapeutic relationships. *American journal of orthopsychiatry* 76:3, 325–334.

KIRJALLISUUS

Andersson, Gunvor (2005): Family relations, adjustment and well-being in a longitudinal study of children in care. *Child and Family Social Work*, 1, 43–56.

Andersson, Gunvor (2009): Foster children: A longitudinal study of placements and family relationships. *International Journal of Social Welfare*, 18, 13–26.

Annola, Johanna: Eletty laitoshoido: köyhäntalon ja kunnalliskodin johtajien kokemukset työstään 1890–1960. Teoksessa Moilanen, Johanna, Johanna Annola, ja Mirja Satka (toim): *Sosiaalityön Käänteet*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2020, 21–46.

Aveyard, Helen (2014): *Doing a literature review in health and social care. A practical guide*. Berkshire: McGraw-Hill Education.

Bowlby, John. M. (1969/1982): *Attachment and loss. Vol. 1: Attachment*. New York: Basic Books.

Bowlby, John. M. (1988): *A Secure Base: Parent-child Attachment and Healthy Human Development*. New York: Basic Books.

Brofenbrenner, Urie (1977): Towards an experimental ecology of human development. *American Psychologist* 32:7, 513–531.

Burns, Kenneth, Pösö, Tarja and Skivenes Marit: Child welfare removals by the state – complex and controversial decisions. In Burns, Kenneth; Tarja Pösö and Marit Skivenes (eds.): *Child Welfare Removals by the State. A Cross-Country Analysis of Decision-Making Systems*. Oxford University Press, New York 2017a, 2–17.

Burns, Kenneth, Pösö, Tarja and Skivenes, Marit: Removals of children by the child welfare system – variations and differences across countries. In Burns, Kenneth; Tarja Pösö and Marit Skivenes (eds.): *Child Welfare Removals by the State. A Cross-Country Analysis of Decision-Making Systems*. Oxford University Press, New York 2017, 224–244.

Cameron, Claire, Reimer, Daniela and Smith, Mark (2016): Towards a theory of upbringing in foster care in Europe. *European journal of social work*, 19:2, 152-170.

Castrén, Anna-Maija (2014): Konfiguraationaalinen näkökulma perheeseen. Teoksessa Jallinoja, Riitta, Helena Hurme ja Kimmo Jokinen (toim.): *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Gaudeamus, Helsinki 2014, 139 - 166.

Enroos, Rosi: Lapsen tulo julkiseen kotiin: huostassaolon ensi vaiheet sijaishuolto-paikkojen toimijoiden näkökulmasta. Teoksessa Enroos, Rosi, Tarja Heino ja Tarja Pösö (toim.): *Huostaanotto: lastensuojelun vaativin tehtävä*. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, Tampere 2016, 224–260.

Erikson, Erik H. (1950): *Childhood and Society*. New York: Norton.

Eronen, Tuija (2012): Lastenkoti osana elämäntarinaa - narratiivinen tutkimus lastenkodissa asuneiden kertomuksista. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Eronen Tuija & Laakso, Riitta (2016): Lastensuojelun laitoshoidon kasvatukselliset ja kuntouttavat orientaatiot ja niiden vaikuttavuus. Tutkimuskatsaus kansainvälisiin tutkimuksiin 2010–2016. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Eräsaari, Leena: Yhteisösuhteille perustuva sosiaalityö. Teoksessa Törrönen, Maritta, Kaija Hänninen, Tiina Lehto-Lundén, Petra Salovaara, Minna Veistilä, Anneli Anttonen ja Päivi Jouttimäki (toim.): *Vastavuoroinen Sosiaalityö*. Gaudeamus, Helsinki 2016.

Fagerström, Katarina (2016): Ihmissuhteita rakentava ja ylläpitävä lastensuojelu: Hackneyn malli ja systeeminen käytäntö lastensuojelutyössä. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Forsberg, Hannele: Konstruktionistinen lähestymistapa perheeseen. Teoksessa Jallinoja, Riitta, Helena Hurme ja Kimmo Jokinen (toim.): *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Gaudeamus, Helsinki 2014, 123 - 138.

Harrikari, Timo (2019): Lastensuojelun historia: tutkielma oikeussäätelystä, kulttuurisista kerrostumista ja hallinnan murroksista. Tampere: Vastapaino.

Harrikari, Timo (2008): Riskillä merkityt. Helsinki: Hakapaino Oy.

Helsingin Sanomat (8.9.2019): Omillaan. Kirjoittaja: Satu Vasantola. Saatavilla <<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000006230388.html>>, luettu 20.8.2020.

Helsingin Sanomat (3.12.2018): "Pienenä hain äitiä baarista" - Viisi huostaan otettua nuorta kertoo, miten lastensuojelu muutti heidän elämänsä Kirjoittaja: Noona Bäckgren. Saatavilla <<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005918966.html>>, luettu 20.8.2020.

Hämäläinen, Kati (2012): Perhehoitoon Sijoitettujen Lasten Antamat Merkitykset Kodilleen Ja Perhesuhteilleen. Helsinki: Väestöliitto.

Hoikkala, Susanna ja Lavikainen, Ville (2015): Sattumuksia vai suunnitelmallisuutta? Selvitys sijaishuollon laadusta. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.

Howe, David (1995): Attachment Theory for Social Work Practice. Basingstoke: Macmillan.

Jallinoja, Riitta, Hurme, Helena ja Jokinen, Kimmo: Johdanto. Teoksessa Jallinoja, Riitta, Helena Hurme ja Kimmo Jokinen (toim.): Perhetutkimuksen suuntauksia. Gaudeamus, Helsinki 2014, 7-17.

Jallinoja Riitta: Teoria univeraalista perheestä. Teoksessa Jallinoja, Riitta, Helena Hurme ja Kimmo Jokinen (toim.): Perhetutkimuksen suuntauksia. Gaudeamus, Helsinki 2014, 16-34.

Jokinen, Arja: Asiakkaan ja sosiaalityöntekijän välinen suhde. Teoksessa Törrönen, Maritta, Kaija Hänninen, Tiina Lehto-Lundén, Petra Salovaara, Minna Veistilä, Anneli Anttonen, ja Päivi Jouttimäki (toim.): Vastavuoroinen Sosiaalityö. Gaudeamus, Helsinki 2016.

Jokinen, Kimmo: Perhekäytäntöjen sosiologia. Teoksessa Jallinoja, Riitta, Helena Hurme ja Kimmo Jokinen (toim.): Perhetutkimuksen suuntauksia. Gaudeamus, Helsinki, 2014 167-191.

Juhila, Kirsi (2006): Sosiaalityöntekijöinä Ja Asiakkaina: Sosiaalityön Yhteiskunnalliset Tehtävät Ja Paikat. Tampere: Vastapaino.

Kallinen, Kati (2019): Perhehoitoon sijoitettujen lasten suhteet biologisiin vanhempiinsa. Yhteiskuntapolitiikka, 1, 41-51.

Kendrick, Andrew (2013): Relations, relationships and relatedness: residential child care and the family metaphor. *Child & family social work* 18:1, 77–86.

Keskinen, Jukka, Aino Kääriäinen, Julius Oravisto, Rauli Pitkänen, ja Anna-Kaisa Tukiala (2012): Asiakastyö Kohtaamisena: reseptejä vastavuoroisuuteen. Helsinki: SOCCA, Heikki Waris -instituutti.

Kestilä, Laura, Väisänen, Antti, Paananen, Reija, Heino, Tarja ja Gissler, Mika (2012): Kodin ulkopuolelle sijoitetut nuorina aikuisina: Rekisteripohjainen seurantatutkimus Suomessa vuonna 1987 syntyneistä. *Yhteiskuntapolitiikka* 2, 599–639.

Korhonen, Merja ja Perho, Hannu: Psykososiaalinen kehitysteoria. Teoksessa Jallinoja, Riitta, Helena Hurme ja Kimmo Jokinen (toim.): *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Gaudeamus, Helsinki 2014, 35–59.

Kuronen, Marjo: Perheen ideologinen tuottaminen. Teoksessa Jallinoja, Riitta, Helena Hurme ja Kimmo Jokinen (toim.): *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Gaudeamus, Helsinki 2014, 81–98.

Känkänen Päivi ja Pösö Tarja (2008): Lastensuojelulaitokset Euroopassa – tieto ja näyttö keskiössä? *Yhteiskuntapolitiikka* 73:5, 563–568.

Laakso, Riitta (2009): Arjen rutiinit ja yllätykset. *Etnografia lastenkotityöstä*. Arjen rutiinit ja yllätykset. *Etnografia lastenkotityöstä*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy, Juvenes Print.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/361. Saatavilla: <<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>>, luettu 29.5.2020.

Lastensuojelulaki 2007/417. Saatavilla: <<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L11>>, luettu 29.5.2020.

Manninen, Marko (2013): Koulukotiin sijoitettujen nuorten psykiatrinen oirekuva ja ennuste. Tampere: Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy.

Moilanen, Johanna ja Kiili, Johanna: Suojeluvalvonnasta tukihenkilötoimintaan – lasten ja aikuisten muuttuvat suhteet lastensuojelussa. Teoksessa Moilanen, Johanna, Johanna Annola, ja Mirja Satka (toim): *Sosiaalityön Käänteet*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2020, 221–254.

Morrow, Virginia (1999): Conceptualising social capital in relation to the well-being of children and young people: a critical review. *The Sociological Review* 47:4, 744–65.

Nurmi, Jari-Erik, Ahonen, Timo, Lyytinen, Heikki, Lyytinen, Paula, Pulkkinen, Lea ja Ruoppila, Isto (2015): Ihmisen Psykologinen Kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Osallisuuden aika ry:n verkkosivut: <osallisuudenaika.fi>, luettu 20.8.2020.

Niemelä, Pauli: Hyvinvoinnin edistäminen sosiaalityön eetoksena. Teoksessa Törönen, Maritta, Kaija Hänninen, Tiina Lehto-Lundén, Petra Salovaara, Minna Veistilä, Anneli Anttonen ja Päivi Jouttimäki (toim.): Vastavuoroinen Sosiaalityö. Gaudeamus, Helsinki 2016.

Parsons, Talcott (1937): The Structure of Social Action. New York.

Parsons, Talcott (1951): The Social Systemt. Glencoe (Ill.): Free Press of Glencoe.

Pekkarinen, Elina (2010): Stadilaispojat, Rikokset Ja Lastensuojelu: Viisi Tapaustutkimusta Kuudelta Vuosikymmeneltä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Pottick, Kathleen J, Warner, Lynn A and Yoder, Kevin A (2005): Youths living away from families in the US mental health system. The journal of behavioral health services & research 32, 264–281.

Pulma, Panu: Vaivaisten valtakunta. Teoksessa Jaakkola, Jouko, Panu Pulma, Mirja Satka ja Kyösti Urponen (toim.): Armeliaisuus, Yhteisöapu, Sosiaaliturva: Suomalaisen Sosiaalisen Turvan Historia. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 1994, 15–70.

Pulma, Panu: Kerjuuluvasta perhekuntoutukseen. Lapsuuden yhteiskunnallistuminen ja lastensuojelun kehitys Suomessa. Teoksessa Pulma, Panu ja Oiva Turpeinen (toim.): Suomen lastensuojelun historia. Lastensuojelun keskusliitto, Helsinki 1987, 11–26.

Pösö, Tarja and Huhtanen, Raija: Removals of children in Finland. In Burns, Kenneth; Tarja Pösö and Marit Skivenes (eds.): Child Welfare Removals by the State. A Cross-Country Analysis of Decision-Making Systems. Oxford University Press, New York, 2017, 19–39.

Richmond, Melissa and Stocker, Clare M (2006): Associations between family cohesion and adolescent siblings' externalizing behavior. Journal of family psychology, 20:4, 663–669.

Ribbens McCarthy, Jane and Edwards, Rosalind (2011): Key Concepts in Family Studies. London: SAGE.

Rose, Nikolas (1999): *Governing the soul: the shaping of the private self*. London: Free Association Books.

Salminen, Ari (2011): *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja.

Satka, Mirja: *Sosiaalinen työ peräänkatsojamiehestä hoivayrittäjiksi*. Teoksessa Jaakkola, Jouko, Panu Pulma, Mirja Satka ja Kyösti Urponen (toim.): *Armeliaisuus, Yhteisöapu, Sosiaaliturva: Suomalaisten Sosiaalisen Turvan Historia*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 1994, 261–339.

Scott, Sue, Jackson, Stevi & Backett-Milburn, Kathlyn (1998): *Swings and roundabouts: risk, anxiety and the everyday worlds of children*. *Sociology*, 32:4, 689–705.

Smith, Dorothy E (1993): *SNAF – Standard North-American family as an ideological code*. *Journal of family issues* 14:1, 50–65.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelun käsikirja, lastensuojelun palvelujärjestelmä. Saatavilla: <<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>>, luettu 29.5.2020.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2020): *Lastensuojelun tilastoraportti 28/2020*. Saatavilla <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140215/Tr28_20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, luettu 20.8.2020.

Timonen-Kallio, Eeva, Yliruka, Laura ja Närhi, Pekka (2017): *Lastensuojelun terapeutin laitostkasvatuksen mallinnus*. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Toivonen, Katri, Salohekkilä, Pirkko, Puustelli Anne and Häggman-Laitila, Arja (2020): *Somatic and mental symptoms, medical treatments and service use in after-care – document analysis of Finnish care leavers*. *Children and youth services review*, 114, 1–9.

Törrönen, Maritta: *Vastavuoroisuuden yhteisöllinen luonne*. Teoksessa Törrönen, Maritta, Kaija Hänninen, Tiina Lehto-Lundén, Petra Salovaara, Minna Veistilä, Anneli Anttonen ja Päivi Jouttimäki (toim.): *Vastavuoroinen Sosiaalityö*. Gaudeamus, Helsinki 2016.

Törrönen, Maritta (1999): *Lasten arki laitoksessa: elämistila lastenkodissa ja sairaalassa*. Helsinki: Yliopistopaino.

Vinnerljung, Bo and Sallnäs, Marie (2008): *Into adulthood: a follow-up study of 718 young people who were placed in out-of-home care during their teens*. *Child & family social work*, 13, 144–155.

Salenius, Paula, Malinen, Antti ja Markkola, Pirjo: Kirjavista käytännöistä kohti yhdenmukaista perhehoitoa: vuoden 1936 lastensuojelulaki ja sen soveltaminen. Teoksessa Moilanen, Johanna, Johanna Annola, ja Mirja Satka (toim): Sosiaalityön Käänteet. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2020, 196-220.

Weeks, Jeffrey, Catherine Donovan and Brian Heaphy (2001): Same Sex Intimacies: Families of Choice and Other Life Experiments. London: Routledge.

Winter, Karen (2010): Building Relationships and Communicating With Young Children: A Practical Guide for Social Workers. New York: Routledge.

LIITTEET

LIITE 1

	Artikkelin tiedot	Maa	Tutkimusaihe/tutkimuksen tavoite	Tutkimustulos / Artikkelin teesi	1)Miten lastenkodin ihmissuhteita tarkastellaan tutkimuksessa? -Keiden välisiä suhteita? 2)Millaisina suhteet näyttäytyvät? - Millainen on suhteen laatu?	Löydetty haulla (selitetty taulukon alapuolella):	Tutkimustyyppi (esim. tutkimus, käytäntö vai tapaustutkimusartikkeli), tutkimusmenetelmät, otanta, tutkimuksen painoarvo kirjallisuuskatsaukselle ja mahdollinen muu huomio.
	Brown, Teresa, Winter, Karen ja Carr, Nicola (2018): Residential child care workers: Relationship based practice in a culture of fear. Child & Family Social Work 23, 657– 665.	Irlanti	Lastensuojelulaitoksen työntekijöiden näkemykset koskien suhdeperusteista työskentelytapaa ("relation-based practice") Työskentelytavan haasteet ja mahdollisuudet.	Suhdeperusteista työskentelytapaa ei ole ymmärretty/se ei ole siirtynyt käytäntöön johtuen järjestelmässä vallalla olevan "pelon kulttuurin" vuoksi. Sitä vahvistaa: lastenkotityöntekijöiden alhainen status, rakenteel. tekijät (organisaatio erillään työntekijöistä -> korostunut yksikön vastuu), maine, median vaikutus ja ammattillisuuden diskurssi: objektiivisuus, tunteiden blokkautuminen on yhtä kuin tehokkuus, vaikuttavuus. Työntekijät pyrkivät luomaan ja ylläpitämään suhteita lapsiin, mutta pelko estää ja rajoittaa suhteita monella tavalla.	1)Lastensuojelulaitoksen työntekijöiden näkemyksiä suhdeperusteisesta työskentelytavasta ja siitä, miten mahdollista sitä on tehty. - Suhteiden laatu ja suhdeperustainen työskentely. -Työntekijöiden ja nuorten välisiä suhteita. 2)Laitoksen työntekijän suhde nuoreen voi olla joko ammattimaisen etäinen (pelon kulttuuri) tai empaattinen ja läsnä oleva (oma toimijuus), jolloin toimitaan vallalla olevia normeja vastaan.	2)	Tutkimusartikkeli, laadullinen, lastenkotien työntekijöiden puoli-strukturoidut haastattelut, 26 kpl. Suuri painoarvo, työntekijöiden näkemys suhteestaan nuoriin.

2.	Coll, Kenneth M, Freeman, Brenda J, Scholl, Stacey ja Hauser, Nicole (2018): Getting to the Bull's-Eye: Pre-Post Family Functioning Changes of Adolescents in Residential Treatment. Residential Treatment for Children & Youth 35:1, 47-59.	Yhdysvallat	Tutkia nuorten näkemyksiä perheen toimivuudesta 6kk laitossijoituksen jälkeen tietyntyylisessä laitoksessa. Nuorilla mielenterveysongelmia (ei ilmeisesti perhesyistä sijoitettuja).	Laitoshoito mahdollistaa muutoksen nuoressa.	1)Nuoret arvioivat tutkijoiden määrittämällä mittareilla perheen toimivuutta. Terapeuttinen hoito ja perheen sisäinen toimivuus –mittarit. - Nuoren ja perheen välisiä suhteita. 2)Perheen toimivuus parani sijoituksen jälkeen ja ne joilla oli toimiva perhe, se pysyi sellaisena. - Ei kerro tarkemmin suhteiden laadusta.	1)	Tutkimusartikkeli, tilastollinen menetelmä johon kerätty tietoa kyselymenetelmällä, 154 nuorta. Keskiarvo tai keskiarvoa alempi painoarvo. Tilastollinen menetelmä supistaa ihmisten suhteiden nyanssit pieneksi.
3.	Coll, Kenneth M, Powell, Stephanie, Thobro, Patti ja Haas, Robin (2010): Family Functioning and the Development of Trust and Intimacy Among Adolescents in Residential Treatment. The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families 18:3, 255-262.	Yhdysvallat	Tutkittiin perheenjäsenten emotionaalisen yhteyden ("koheesio") ja joustavuutta sekä sopeutuvuutta muutostilanteissa ("adaptability") = perheen toimivuuden ja nuoren psykososiaalisen kehityksen (luottamus ja kyky intiimeihin suhteisiin) suhde laitoshoidossa olevien nuorten kohdalla.	Perheen alhainen koheesio on yhteydessä alhaiseen sopeutuvuuteen, ja nämä yhdessä voivat johtaa nuoren huonompaan psykososiaaliseen toimintakykyyn (luottamus ja suhteiden intii-miys). Huono luottamus -> vaikea luoda ja ylläpitää kestäviä ja tyydyttäviä ihmissuhteita.	1) Tutkittiin laitoshoidossa olevien nuorten näkemyksiä heidän perhesuhteistaan. - Perheen toimivuus ja suhteiden laatu (luottamus ja suhteiden intii-miys) - Nuoren perhesuhteita 2)Nuoret raportoivat perheidensä olevan johdonmukaisia ("structured") (eli ei liian jäykkä, muttei toisaalta kaot-tisiakaan vaan siltä vä-liltä) ja yhteydettömiä ("disengaged") (FACES III mittari).	1)	Tutkimusartikkeli, tilastollinen menetelmä johon kerätty tietoa kyselymenetelmällä, 328 nuorta. Painoarvo keskiarvo – kertoo miten nuoret näkevät perhesuhteensa ja tässä todella tutkittu perhesuhteita eikä laitoshoidon menetelmää (kuten toinen Coll ym. artikkeli yllä)? (Tässäkin puhutaan kyllä terapeuteista ja vain osa tutkimukseen osallistuneista on lastensuojelun sijoittamia).
4.	Duppong Hurley, Kristin, Trout, Alexandra, Wheaton, Nikki, Buddenberg, Laura, Howard, Brigid ja Weigel, Megan	Yhdysvallat	Lisätä tietoa siitä, mitä aiheita ja teemoja laitoshoidossa asuvat nuoret itse	Sukupuolesta riippumatta nuoret pitivät terveiden ihmissuhteiden luomista tärkeänä teemana. Myös luottamus ja seurustelusuhteiden pitkäaikaisvaikutukset	1)Tutkitaan sitä, mitä nuoret itse ajattelevat seurustelusuhteista ja millaista tukea he kai-	1)	Tutkimusartikkeli. Laadullinen, nuorten fokusryhmä ryhmäkodissa (18 kpl)

	(2013): The Voices of Youth in Out-of-Home Care Regarding Developing Healthy Dating Relationships. Child & Youth Services 34:1, 23-36.		pitävät tärkeinä liittyen seurustelusuhteisiin ja millaista tukea he kaipaisivat aiheesta (asiasta järjestettävällä opitunnilla "healthy relationship classes").	(raskaus, sukupuolitaudit) puhuttivat jonkin verran. Pojat nostivat esiin sen, miten seurustellaan/deittaillaan? Nuoret kaipasivat aikuisilta enemmän tosielämän esimerkkejä ja ohjausta deittailuun. Em. voi kirjoittajien mukaan voi joutua siitä, että perhe/ryhmäkodin työntekijät pyrkivät rajoittamaan/eivät rohkaise sijoitettujen nuorten välisiä seurustelusuhteita turvallisuussyistä (tunnesotkut, seksitaudit, raskaus, keskittyminen platonisissa suhteissa tukemiseen esim. seks. hyväksikäytettyjen kohdalla. (Perustuu hoitajien kanssa keskusteluille) TURVALLISUUS VS. IHMISSUHTEISSA TUKEMINEN Nuorilla on erityinen tarve oppia taitoja ja strategioita, joilla he voivat parantaa seurustelusuhteita.	paisivat luodakseen tasapainoisia seurustelusuhteita. - seurustelusuhteet, suhteiden laatu. - Nuorten keskinäiset suhteet, aikuiset tukena 2) Tutkimus ei käsitellyt sitä, millaisia suhteet ovat fokus-ryhmäläisillä, mutta viittaus aiempaan kirjallisuuteen kertoi, että riskejä on ja tällä ryhmällä vaikea muodostaa terveitä suhteita.		Syvempää tietoa siitä, mitä nuoret itse ajattelevat spesifistä aiheesta liittyen ihmissuhteisiin – keskiverto painoarvo.
5.	Emond, Ruth (2014): Longing to belong: children in residential care and their experiences of peer relationships at school and in the children's home. Child & Family Social Work 19:2, 194-202.	Irlanti	Laitoshoidon sijoitettujen nuorten vertaissuhteiden merkitys koulussa ja laitoksessa sekä nuorten omat kokemukset niistä.	Nuoret erittäin tietoisia "lastenkotistatuksestaan"-> RISTIRII-TOJA* -> tätä varten selviytymisstrategioita koulussa. Uskoutuvat enemmän toisille nuorille kuin aikuisille. Nuoret tarvitsevat tukea aikuisilta sijoituksen syiden ymmärtämiseen ja oman identiteetin rakentamiseen, jotta he voivat kokea itsensä hyväksytyiksi ja joukkoon kuuluviksi muiden nuorten joukossa koulussa ja muualla. Sosiaalityön sekä laitoshoidon ja koulun henkilökunnan tulisi ottaa	1) Laitoshoidossa olevien nuorilta pyydettiin kertomaan heidän suhteistaan vertaisiin, eli muihin nuoriin laitoksessa sekä koulussa. - suhteen laatu (suhteet resilienssin potentiaalisena vahvistajana). - Nuorten välisiä suhteita - nuorten näkökulma 2) Nuorten suhteet olivat erilaisia, ja niitä	1)	Tutkimusartikkeli. Laadullinen tutkimus, nuorten haastatteluita (16kpl) ja yksi focus-ryhmä. Tutkimusaiheella melko suuri painoarvo, käsittelee suhteita analyytisesti.

				<p>vertaissuhteet paremmin huomi- oon, sillä näillä on iso merkitys siinä, miten nuori näkee itsensä ja oman ympäristönsä (relatio- naalinen näkemys). Laitoshoidon ambivalentti asema (toissijaisuus mutta välttämättö- myys?) näkyy nuorten arjessa sekä yhteiskunnassa yleensä? *SAMANLAISUUS – ERILAISUUS, YHTEENKUULUVUUS – EKSKLUU- SIO, NORMAALIUS - TOISEUS</p>	<p>neuvoteltiin sosiaali- sessa kontekstissa suh- teessa pidettyyn ”nor- maaliin” ja muihin nuorten ryhmittymiin (me vs. he). Vertaissuh- teet saattoivat tuoda yhteenkuuluvuuden ja yhteyden tunnetta, mutta ne saattoivat myös laukaista häpeän tunteita sijoitettuna olemisesta, lastenkoti- status haluttiin jopa sa- lata muilta nuorilta. Aikuisten (laitoksen ja koulun) rooli nähtiin positiivisena, mutta neuvoa ja tukea vertais- suhteisiin haettiin muilta nuorilta. Suhde muihin nuoriin oli kes- keinen oman itsen, menneisyyden ja nykyi- sen ympäristön hah- mottamisessa.</p>	
6.	<p>Eronen, Tuija (2004): Kiu- satut, etsijät, tyytyväiset ja rikkaat – erilaista häpeästä selviytymistä lastensuoje- lun asiakkaiden omaelä- mäkerroissa. Janus 12:4, 359–378. (Osa väitöskirjaa: Lastenkoti osana elämän- tarinaa-narratiivinen tut- kimus lastenkodissa asu- neiden kertomuksista. Tampere University Press, 2012.)</p>	Suomi	<p>Millaisia ”subjekti- positioita” ja ”mi- nän paikkoja” sijais- huollossa olleet rak- entavat omaelä- mäkerroissa ja mi- ten häpeän tunne säätelää suhteita.</p>	<p>1) Kiusatun, 2)etsijän, 3)tyytyväi- sen ja 4)rikkaan subjektipositiot. 1)Kiusatut ovat turvattomia mutta riippuvaisia ihmissuhteis- saan, välttelevät ja pelkäävät hä- peää ihmissuhteissaan ja kertovat elämästään kiusatun ja uhrin po- sitiosta nyt ja ennen. Pettymys lä- heisiin ihmissuhteisiin sekä laitok- sessa että sen ulkopuolella. Kiusatuilla kokemus, etteivät lä- heiset aikuiset ja sosiaalityönteki-</p>	<p>1)Omaelämäkertojen narratiivinen tutkimus. - Suhteiden laatu, hä- peän tunne suhteiden säätelijänä. - Nuorten (ja lasten) suhteet yleisesti, sijo- itettuna olleen nuor- ren/aikuisen näkökul- masta. 2) Erilaisia suhteita, yh- teisenä tekijänä se, että suuri osa koki, etteivät</p>	<p>2) Tutkimusartikkeli. Laadullinen tutki- mus, aineistona 24 kpl 12-75-vuoti- aan sijaishuollon kokeneen henkilön omaelämäkertaa, teemana koke- mukset perhe- ja laitoshoidosta. Nar- ratiivinen analyysi aineistolle. Keskiverto painoarvo. Ottettava huomioon, että osassa ker- tomuksista puhutaan menneestä ja aineistossa myös pidemmälle histo- rian ulottuvia muistoja sekä koke- muksia myös perhehoidosta!</p>

			<p>jät puutu, vaikka näkevät. Keholliset ilmaiset ja puhumattomuus, herkkyyks ja toisten tulkinta, ei paljoa kertomusta aikuisen nähdyksi, kuulluksi ja ymmärtämäksi tulemisesta. 2)Etsijät: elämän alkupuolella "selviytyjiä", sijoitus-historia & sos. suhteet: hylätyksi tulemisen kokemus, irrallisuus (useita sijoituspaikkoja) ja ulkopuolisuus. Tulevaisuussuuntautuneisuus, häpeä ja mitätöinti liittyvät menneisiin ihmissuhteisiin. Häpeä vihana itseä/muita vastaan. Kokemus, että työntekijät ovat etäällä. 3)Tyytyväiset: Elämä nyt tasapainossa, taustalla edes jossain vaiheessa pysyvämpi sijoitus, sosiaalisten suhteiden uudelleenmäärittely ja itsensä hyväksyminen, ilo ja ylpeys. Perhe josta sijoitettu turvaton, hakenut muilta aikuisilta apua. Avoin suhtautuminen vanhempien ongelmiin. Häpeä ei jäsennä elämäntarinaa.</p> <p>4) Rikkaat: Kertovat elämästään omasta kodista ja turvasta käsin, ylpeys muista ja itsestä. Anteeksi-anto, häpeä takanapäin, totuuden puhuminen. Oma paikka, itsensä puolustaminen ja muuttaminen sos. suhteissa. Laaja tunnekirjo. Kokemus aikuisten reagoimattomuudesta esim. kiusaamiseen.</p> <p>Yleistä: Sukupuoli ja ikä vaikuttavat kiusatun subjektipositioon: aikuiset</p>	<p>aikuiset näe, kuule, ymmärrä tai puutu kun tarvitsisi.</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>määrittelevät esim. hyväksi tai huonoksi tytöksi ja tytön vihaa ei oteta vastaan. Naiseksi kasvami- seen eri teitä riippuen subj.positi- osta.</p> <p>Olosuhteiden/paikan muuttami- nen ei auta, jos siellä olevat suh- teet eivät ole turvallisia. Sos. suh- teet ja niiden laatu tärkeämpiä kuin ulk. olosuhteet! Kysymyksiä, joihin aikuiset eivät vastanneet.</p>			
7.	<p>Harder, Annemiek T, Knorth, Erik J ja Kalverboer, Margrite E (2013): A secure base? The adolescent-staff relationship in secure residential youth care. Child & Family Social Work 18:3, 305-317.</p>	Alankomaat	<p>Asiakas – hoi- taja/opettaja suh- teen laadun arvi- ointi ja niiden teki- jöiden tunnistami- nen, jotka tekevät suhteesta onnistu- neen suljetussa lai- toshoidossa ("se- cure residential care", sijoitus "coercive civil/penal measure").</p>	<p>Nuoret turvautuvat ("secure at- tachment bond") hoitajiin ja opettajiin laitoshoidon varhai- sessa vaiheessa, vaikka kyse ei olekaan tunnesiteestä ("affective bond"). Etenkin hoitohenkilökun- nan rooli on keskeinen! Hyvä ammattitaito ennustaa hy- vää suhdetta sekä hoitajien että opettajien kohdalla. Nuoret toi- vovat hoitajilta luottamukselli- suutta/luotettavuutta ja opetta- jilta selkeyttä.</p> <p>→ työntekijöiden koulut- taminen!</p>	<p>1)Tutkitaan suljetussa laitoshoidossa olevien nuorten suhdetta hoito- henkilökuntaan ja opet- tajiin affektiivisesta nä- kökulmasta.</p> <p>- Suhteen laatu ja lähei- syys, kiintymyssuhde- teoria.</p> <p>- Nuorten ja työntekijöi- den välinen suhde.</p> <p>2) Nuoret turvautuvat työntekijöihin, mutta henk. koht. affektiivista sidettä esiintyy harvem- min. Suhde opettajiin on etäisempi, heiltä nuoret odottavat sel- keyttä.</p>	1)	<p>Tutkimusartikkeli</p> <p>Menetelmä: haastattelu 135 nuorta, osa näistä nuorista täytti kyselyn hoitohenkilökunnan ja opet- tajien taidoista.</p> <p>87 hoitajaa ja 93 opettajaa täyttivät kyselyn koskien heidän suhdetta nuoriin. -> tulokset analysoitu tilastollisin menetelmin.</p> <p>Painoarvo melko suuri, koska empiiri- nen, iso otanta verrattuna laadullisiin tutkimuksiin ja tutkimus käsittelee ni- menomaan ihmissuhteita.</p> <p>Nuorten ja ohjaajien näkökulma, mutta tutkijoiden tulkinta tilastolli- sesta analyysistä. Artikkelin lopussa tutkijat pohtivat, pitäisikö tätä ai- hetta tutkia pitemminkin laadullisin menetelmin.</p>
8.	<p>Hawkins-Rodgers, Yolanda (2007): Adolescents adjusting to a group home environment: A resi- dential care model of re-or- ganizing attachment be- havior and building resili- ency. Children and Youth</p>	Yhdysvallat	<p>Esitellään laitoshoidon/ryhmäkodin hoitomalli, joka painottuu kiintymys- suhdemallin paran- tamiseen (terapeut- tisuus, terapeuttinen opettaminen ja</p>	<p>Laitoshoidossa pitäisi ottaa paremmin nuorten yksilölliset tarpeet, huomioida se, että hoidon pitäisi valmistaa nuorta myös itsenäiseen elämään ja keskittyä enemmän ymmärtää se, että lai- toshoito voi olla nuoren loppuelämän kannalta parempi vaihto- ehto kuin perhesijoitus tai</p>	<p>1)Artikkelissa ei varsinaisesti tutkittu nuor- ten, heidän läheistensä tai laitoksen työntekijöi- den ihmissuhteita, vaan esiteltiin terapeuttinen hoitomalli ja sen tulok- sia kolmen tapausesi-</p>	1)	<p>Tapaustutkimus, esittelee yhden lai- toshoidon hoitomallin.</p> <p>Melko vähäinen painoarvo, koska ei empiiristä tutkimusta (vain 3 case- esimerkkiä).</p>

	Services Review 29:9, 1131-1141.		kiintymyssuhdemallin muokkaaminen) ja resilienssin rakentamiseen nuoressa. Hoitomalli tähtää siihen, että nuori pärjää myös itsenäistymisvaiheessa ja suhde lastenkotiin voi jatkua itsenäistymisen jälkeenkin.	adoptio (koska nämä usein keskeytyvät) ja laitoshoidossa voidaan tehdä nuoren loppuelämään vaikuttavia muutoksia (kiintymyssuhdemalli, resilienssi).	merkin pohjalta, kerrottiin kolmen nuoren tarinat. - Liittyy kyllä nuoren ja ohjaajien väliseen suhteeseen. 2) Nuorten tarinat olivat kys. hoitomallin läpikäyneiden onnistumistarinoita, nuoret käänsivät henkilökohtaiset ominaisuutensa ja jossain määrin jopa vastoinikämisensä onnistumiseen (resilienssi) ja hyötyivät laitoksessa tarjolla olevista terapeuttisista hoitosuhteista. - Suhteet voivat olla terapeuttisia, pitkäkestoisia ja läheisiä.		
9.	Indias, Sílvia, Arruabarrena, Ignacia ja De Paúl, Joaquín (2019): Child maltreatment, sexual and peer victimization experiences among adolescents in residential care. Children and Youth Services Review 100:19, 267-273.	Espanja	Tutkimuksen tavoitteena on mitata väkivallan ja kaltoinkohtelun esiintyvyyttä (%) ja frekvenssiä (kuinka monta kertaa) laitoksiin sijoitettujen nuorten elämässä (perheessä ennen sijoitusta sekä laitossijoituksen aikana. Tavoitteena on myös selvittää sukupuoli-ikä ja	Laitoshoidossa olevat lapset kokevat todennäköisemmin väkivaltaa ja kaltoinkohtelua sekä kotona ollessaan, että laitossijoituksessa kuin muut lapset. = haavoittuva ryhmä, jolla voi olla taustalla kokemuksia väkivallan uhrina olemisesta sekä suuri todennäköisyys joutua väkivallan uhriksi jatkossa. Tarkemmin: -suurin osa kokenut jotain väkivallan muotoa - jos väkivaltaa kotona -> tod.näk. myös laitoksessa/yhteisössä -naiset raportoivat enemmän seks. väkivaltaa aikuisten taholta,	1) Nuorilta kysyttiin, ovatko he kokeneet väkivaltaa perheessään, laitoksessa tai muualla ollessaan. - Turvallisuus ja väkivallan kokemus. - Suhteet lastenkodissa asuvien nuorten elämässä yleisesti. 2) Laitoksiin sijoitetut nuoret kokevat paljon väkivaltaa suhteessa valtaväestön nuoriin. - Väkivalta mukana monissa suhteissa jollain tavalla.	4)	Tutkimusartikkeli. Kyselytutkimus, tulokset analysoitu kvantitatiivisin menetelmin. Otos 107 nuorta 24:stä eri laitoksesta. Painoarvo kysymyksenasettelulta piehenkö (ei pureuduta ihmissuhteisiin muuta kuin väkivallan näkökulmasta: väkivalta synnyttää väkivaltaa myös muilla elämänalueilla ja jatkossa), mutta otannan ja vakuuttavuuden kannalta suurehko/keskiverto.

			maahanmuuttajastatuksen vaikutusta.	muuten nuoret raportoivat väkivaltaa yhtä lailla -ikä ei muuten merkittävä, paitsi kiusaamisen kohdalla -maahanmuuttajataustaiset kokivat enemmän väkivaltaa.			
10.	Laakso, Riitta (2009) Arjen rutiinit ja yllätykset – etnografia lastenkotityöstä. Tampere: Tampereen yliopisto Oy Juvenes Print.	Suomi	Lastenkotityön kuvaaminen, jäsentäminen ja käsitteellistäminen	Lastenkotityö on haasteellista ja tavanomaista arjen huolenpitoa, lasten kanssa tehtävää arkista työtä (normaalin ja tavallisen arjen turvaaminen korostuu, ”koti-tapaisuus”), kasvatuksellista työtä, lastenkotityössä on valtasuhteita (hoivaava, rajoittava ja määrittelevä valta), se on yhteistyötä vanhempien kanssa (kasvatuskumppanuus, vanhempien kontrollointi ja biologisten vanhempien ja nuoren suhteen säilyttämisen korostuminen) ja hankalien aiheiden läsnäoloa ja käsitelyä.	1) Ei tutkittu varsinaisesti ihmissuhteita, vaan lastenkodin arkea ja lasten kanssa tehtävää työtä. - Lastenkotityön ja arjen kuvaaminen etnografisesta näkökulmasta. - Suhteet tulevat arjen kuvauksessa kuitenkin esille yleisesti. 2) Nuorten ja ohjaajien sekä ohjaajien ja vanhempien välisissä suhteissa on perhemäisiä ja laitospaisia elementtejä.	2)	Monografiatutkimus, etnografinen (havaintomuisti.panot, haastattelut ja lastenkodin omat dokumentit) aineisto kerätty kahdesta eri lastenkodista. Painoarvo keskiverto, ei suoranaisesti kerro suhteista vaan lastenkotityöstä ja sen arjesta.
11.	Lino, Alexandra M, Nobre-Lima, Luiza ja Mónico, Lisete S (2016): The moderating role of length of stay in the relationship between cognitive dysregulation and peer attachment in adolescent boys and girls living in residential care. Children and Youth Services Review 71, 290-298.	Portugali	Sijoituksen pituuden vaikutus (”moderating role”) laitoksessa asuvien nuorten itsesäätelyn haasteiden ja nuorten välisten kiintymyssuhteiden väliseen suhteeseen.	Yleisesti, mitä enemmän nuorella on haasteita itsesäätelyn kanssa, sitä vaikeampi hänen on kommunikoida ja luottaa toisiin nuoriin tai muodostaa heidän kanssa läheisiä ihmissuhteita. Otoksen pohjalla tämä oli päinvastoin: mitä suuremmat itsesäätelyongelmat, sitä helpompi kommunikoida, luottaa ja kiinnittyä toisiin nuoriin. (-> Tukijoiden hypoteesi: käytösongelmat identiteetti-asiana ja poikien välisenä sosiaalisena riittinä)	1) Tutkittu sijoituksen pituuden vaikutusta nuorten itsesäätelyyn ja nuorten välisiin suhteisiin. - Suhteiden laatu ja läheisyys. - Nuorten väliset suhteet. 2) Itsesäätelyhaasteet vaikeuttavat läheisten vertaissuhteiden muodostamista, mutta tässä on sukupuolieroja: Pojilla ne saattavat jopa parantaa suhteiden	1)	Tutkimusartikkeli 100 osallistujaa kyselyyn, tulokset analysoitu tilastollisilla menetelmillä. Tutkimuksella sisällöltään keskiverto/vähäinen painoarvo - ei kerro niin paljon suhteiden sisällöstä, millaisia ne ovat, vaan tutkitaan eri tekijöiden vaikutusta läheisten ihmissuhteiden muodostamiseen lastenkodissa.

				<p>Tytöt, tunnesäätely, kommunikaatio (tytöt yleensä epäileväisempiä)</p> <p>Sijoituksen pituudella on lieventävä vaikutus itsesäätelyongelmien ja kommunikaation ja luottamuksen ja kiinnittymisen välillä riippuen itsesäätelyvaikeuksien suuruudesta. Pitkä laitossijoitus parantaa kommunikaatiota, luottamusta ja kiintymyssuhteita niiden poikien kohdalla, joilla on paljon itsesäätelyvaikeuksia. Tyttöjen kohdalla tällaista ei näkynyt.</p>	<p>muodostusta, etenkin jos laitossijoitus on pitkäjäksoinen. Tyttöillä tällaista ei havaittu.</p>		
12.	<p>Lundstrom, Tommy ja Sallnas, Marie (2012): Sibling contact among Swedish children in foster and residential care-Out of home care in a family service system. Children and Youth Services Review 34:2, 396-402.</p>	Ruotsi	<p>Tavoitteena kartoittaa sijaishuollossa (perhe- ja laitos!) sisaruskontaktien frekvenssiä ja lasten ja nuorten toiveita asian tiimoilta, sekä selvittää, onko yhteydenpidolla ja lapsen/nuoren hyvinvoinnilla (tässä: "psykosomaattinen status") yhteys.</p>	<p>Lähes 40% lapsista näkee sisarusiaan harvemmin kuin 1x/kk, etenkin perhehoidossa olevat näkevät sisarusiaan harvoin. 42% perhehoidossa olevista tapaa sisarusiaan harvoin/ei koskaan, laitoshoidossa 28%. 34% perhehoidossa olevista lapsista tapaa sisarusiaan säännöllisesti, laitoshoidossa 25%.</p> <p>Kourallinen vastaajista ei halunnut nähdä useammin. Sisaruskontaktin häviämisen riski kasvaa sitä myöten, mitä pidempi sijoitus on.</p> <p>Noin puolet (enemmän tytöt kuin pojat) haluaisivat tavata sisarusiaan useammin.</p> <p>Mitä harvemmin näkevät, sitä enemmän kaipaavat.</p> <p>Tulokset eivät tue sitä, että yhteydenpidon ja lapsen hyvinvoinnilla olisi yhteys.</p>	<p>1) Lapsilta kysyttiin, miten usein he tapaavat sisarusiaan ja miten usein he haluaisivat sisarusiaan tavata. Tämä kertoo myös suhteiden läheisyydestä sijoituksen aikana ja siitä, miten tärkeitä ne lapsille itselleen ovat.</p> <p>- Sisaruussuhteiden ylläpito (tiedostaen että niillä voi olla positiivisia, mutta myös negatiivisia, vaikutuksia nuoren hyvinvoinnille).</p> <p>- Sisaruussuhteet.</p> <p>2) Suurimmalle osalle sisaruussuhteet ovat tärkeitä ja sisarusia haluttaisiin tavata useammin.</p> <p>- Suhteet ovat tärkeitä suurelle osalle nuorista.</p>	1)	<p>Tutkimusartikkeli</p> <p>Strukturoitu haastattelumenetelmä, jonka tulokset on analysoitu tilastollisin menetelmin.</p> <p>Melko korkea/keskiarvioinen painarvo, tutkittu ihmissuhteita ja niiden laatua isolla otannalla. Painarvoa vähentää se, että tutkittu sekä perhe- että laitoshoidossa olevien suhteita, ei yksin laitoshoidon.</p> <p>Haastateltu 240 perhehoidossa/laitoksessa asuvaa lasta joista 134 laitoshoidossa.</p> <p>Otettava huomioon, että tässä puhutaan useimmissa kohdissa perhehoitoon ja laitoshoidon sijoitetuista!!</p>

				Lasten toiveiden kuuntelemiseen ja sisaruksien yhteydenpitoon pitäisi panostaa enemmän.			
13.	Mann-Feder, Varda (2018): (You gotta have) Friends: care leaving, friendships, and agrncy intervention. International Journal of Child, Youth & Family Studies 9:1, 154-168.	Kanada	Miten laitoksessa asuvat tai asuneet sekä laitoshoidon työntekijät näkevät ystävyssuhteiden roolin laitokseen sijoitetun nuoren elämässä. Miten käytökelpoisena nuoret näkevät menetelmät, joilla pyritään edistämään nuorten välisiä suhteita.	Kaikki tutkimukseen osallistuneet olivat sitä mieltä, että ystävyssuhteet ovat tärkeitä sijoitetuilla lapsille, mutta niitä on vaikea ylläpitää ja niitä varjostaa usein luottamuksen puute. Kaikki osallistujat uskoivat, että laitoshoidossa asuvat lapset voivat vaikuttaa negatiivisesti toisiinsa ("contagion"). (vaikka tämä ei empirisesti ole saanut tukea, kirjoittajat huomauttavat). Tämä on yksi syy sille, miksi osallistujat eivät pitäneet vertaisohjelmia tai –mentoointia itsenäistyville hyvänä ideana. Ent. laitoksessa asuvia nuoria ei pidetty tarpeeksi tasapainoisina (yksi nuori sanoi itsestään näin) tai luotettavina. Kaikki osallistujat olivat sitä mieltä, että työntekijät toimivat ystävyssuhteiden välittäjinä ystävyyden estäjinä, sääntöjen toimeenpanijoina tai resurssien rajaajina (kirjoittajat: riskinä ylisuojelu?). Työntekijät myös rohkaisivat mielestään "positiivista" kanssakäymistä, nuoret eivät tällaista tuoneet esiin. Osallistujat kertoivat leimasta, joka nuorilla on laitoksessa asumisesta. Tämän nähtiin vaikeuttavan ystävyyksien solmimista laitoksen ulkopuolella.	1) Laitoksissa asuvilta, asuneilta ja henkilökunnalta kysyttiin nuorten ystävyssuhteista ja heidän mielipiteitä mahdollisista tukitoimista/vertaisryhmästä laitoksista itsenäistyville nuorille. - Suhteiden laatu ja työntekijöiden rooli. - Nuorten vertais- ja ystävyssuhteet. 2) Ystävyssuhteet laitoksissa nähtiin suurilta osin vaikeina ja negatiivisina, vaikka positiivisiakin näkemyksiä tuli ilmi. Ystävyssuhteiden muodostaminen laitoksen ulkopuolella nähtiin todella vaikeana, miltei mahdottomana. Työntekijät nähtiin ystävyssuhteiden rajoittajina.	1)	Tutkimusartikkeli. Kvalitatiivinen menetelmä: fokusryhmähaastattelu ja yksilöllisiä haastatteluita (puolistrukturoituja), 11 nuorta ja 3 henkilökunnan jäsentä. Korkea painoarvo - syvällistä tietoa siitä, mitä nuoret itse ihmissuhteistaan ajattelevat ja millaisina niitä pitävät, ja miten niitä laitoksesta käsin säädellään. Toisaalta pieni otanta tulee ottaa huomioon.

				Kirjoittajien mielestä aikuisten tulisi kaikin mahdollisin tavoin tukea nuoria läheisten ystävyssuhteiden solmimisessa laitoksessa ja sen ulkopuolella. Harhaluulo, että nuorilla olisi huono vaikutus toisiinsa, pitäisi kyseenalaistaa sekä muut arvot ja toiminnat, jotka mahdollisesti estävät ystävyttä.			
14.	Manso, Ana ja Boyd, Suzanne A (2008): Youth Expectations about Therapeutic Alliance in a Residential Setting. Residential Treatment for Children & Youth 25:1, 55-72.	Yhdysvallat	Mitkä piirteet nuorten mielestä ovat tärkeitä laitoksen henkilökunnassa nuorten ja työntekijöiden välisen suhteen kannalta ja kuka siitä pääasiallisesti on vastuussa.	Nuorten mielipide opettaja-ohjaajista riippui kolmesta näkökulmasta: tunnesuhteesta (kunnioitus, välittäminen, luottamus) ohjaajaan, tämän ominaisuuksista (luotettavuus, välittävä, itsetietoinen ja kypsä) sekä käytöksestä (selkeä palautteenanto, kuuntelee, on reilu ja sitoutuu työhön). Nuorten mielestä ohjaajat olivat päävastuussa nuorten ja ohjaajien välisistä suhteista ja niiden korjaamisesta. Suhteen kehittyminen vie aikaa puolin toisin. Epäreilisuus, ankaruus, epäluovuus, maltin menettäminen, epäesimerkillisyys, kuuntelemattomuus, luovuttaminen ja irtisanoutuminen loivat vaikeuksia nuorten ja ohjaajien väliselle suhteelle. Nuorille on tärkeää, että ohjaajalla on heihin henkilökohtainen suhde. Kirjoittavat uskovat, että ohjaajilla voi olla nuoriin suhde, jossa on vanhemmuuden piirteitä.	1) Nuorten näkemystä siitä, millainen on hyvä opettaja-ohjaaja, jonka kanssa voi muodostaa hyvän suhteen. - Ohjaajien roolit ja tehtävät, terapeuttisuus hoitosuhteessa. - Nuorten ja opettaja-ohjaajien väliset suhteet. 2) Suhteet ovat tärkeitä nuorille, niistä voi oppia eikä ohjaajia nähdä vain ammattinsa kautta vaan myös tavallisina ihmisinä, jotka voivat olla aikuisia roolimalleja.	1)	Tutkimusartikkeli. Kvalitatiivinen, fokusryhmähaastattelu, 11 nuorta. Huom! Tutkimus tehtiin erityisolosuhteissa: terapeuttinen laitoshoidto-ohjelma erämaaosuhteissa. Painoarvo melko suuri, tutkittu ihmisten kertomana. Otettava huomioon, että erityislaitos.

				Aikuisten tulisi ottaa enemmän aloitetta ja vastuuta suhteista ja niiden korjaamisesta etenkin laitososuhteissa. Henkilökunnan rekrytointi ja koulutus!			
15.	Martin, Elisa, Bott, Cynthia, Castellana, Lauren ja Lancto, Kristen (2017): Mrs. Doubtfire Mentoring Program: Helping Children in Residential Care Transition to Bedtime. Residential Treatment for Children & Youth 34:1, 3-23.	Yhdysvallat	Tutkia Mrs. Doubtfire-mentorointiohjelman hyötyjä ja haasteita lastenkodin henkilökunnan, vapaaehtoismentorien näkökulmasta sekä lasten kokemuksia mentoroinnista. Vapaaehtoinen mentori tapaa lasta 1x/vko 6 vkon ajan ja lukee iltasadun tms. yhdessä tekemistä ja lapsen kanssa juttelemista. Lastenkoti rekrytoi ja koordinoi vapaaehtoiset.	Lastenkodin toiminta tuli vapaaehtoisten myötä tutuksi paikallisyhteisössä -> rahoitusta ja vapaaehtoistarjokkaita. Mentorien tietoisuus koskien lapsia, lastenkotityötä ja lastensuojelua lisääntyi. Mentorit olivat sitoutuneita ja syntyi mahdollisuuksia pidempiin vapaaehtoisuhteisiin. Henkilökunnan mukaan vapaaehtoiset muuttivat laitoksen kulttuuria. Henkilökunnan ja mentoreiden mukaan lasten käytös, itsetunto ja kyky kanssa käydä aikuisten kanssa parani. Lapset saivat kokemuksen positiivisesta suhteesta aikuiseen (luottamus ja säännöllisyys). Lasten kertoman mukaan kokemukset positiivisia.	1) Tutkittiin lasten ja mentoreiden välistä suhdetta ja sen vaikutusta lapsiin ja lastenkotiin. - Työskentelymenetelmän kokeilu. 2) Suhteet olivat positiivisia lasten voinnin kannalta ja vapaaehtoiset mentorit koettiin organisaatiossa hyvänä lisänä.	1)	Kokeellinen/käytännön kvalitatiivinen tutkimusartikkeli. Keskiarvo/keskiarvoa alhaisempi painoarvo, koska suppea lyhyessä ajassa erityisosuhteissa tehty käytännön tutkimus alle 10v. lasten kanssa yhdessä lastenkodissa.
16.	McConnell, Catherine ja Taglione, Patricia (2012): Collaborating With Clients and Improving Outcomes: The Relational Re-enactment Systems Approach to Treatment Model. Residential Treatment for Children & Youth 29:2, 103-117.	Yhdysvallat	Tutkitaan sitä, miten REStArT-työskentelymalli (perheen mukaan ottaminen työskentelyyn ja työryhmiin, "terapeut. allianssi") on vaikuttanut nuorten kotiutumismääriin/vähemmän suljettuun sijoituspaikkaan siirtymiseen	REStArT-mallilla voidaan saada positiivisia tuloksia, etenkin kotiutuksen suhteen. Mallissa käytetty konsultaatiostrategia, jossa kliininen työryhmä ja perhe yhdessä suunnittelevat hoitoa ja kotiutusta. Malli todettiin hyväksi, vaikutti positiivisesti hoitopolkuun ja/tai kotiuttamiseen.	1) Ei tutki niinkään suhteita, vaan tilannetta jossa nuoren perhe otetaan mukaan lastenkodin terapeuttiseen työskentelyyn, ja kuinka se voi vaikuttaa kotiuttamiseen/hoitopolkuun positiivisesti. - Työskentelymallin testaaminen.	1)	Käytännön/tutkimusartikkeli. Kvantitatiiviset menetelmät, tutkittu laitoksesta kotiutuneiden määrää suhteessa muihin laitoksesta lähtemisen/siirtojen määrään. Tulokset eivät oikein kestä vertailua, koska kyse yhdestä laitoksesta ja työmallista. Terapeuttinen perheen kanssa työskentely todettiin hyväksi. Tutkimuksen painoarvo aika pieni, ei tutkita varsinaisesti ihmissuhteita tai millaisia ne ovat.

			(esim. perhehoito, laitos) neljän vuoden aikana. (Kyseinen laitos suunnattu käytös- ja mielenterv.ongelmallisille nuorille)		- Perhesuhteet osana laitoshoidoa. 2) -		
17.	McLean, Sara (2015): Managing behaviour in child residential group care: Unique tensions. Child & Family social work 20:3, 344-353.	Australia	Miten laitoksen työntekijät ymmärtävät ja hallitsevat nuorten haastavaa käytöstä – löytyykö yhtäläisiä teemoja? Miten tästä näkökulmasta voitaisiin kehittää tehokkaampaa työntekijöiden valvontaa, tukea ja koulutusta?	Haastatteluiden pohjalta tunnistettiin viisi teemaa (jännitettä), jotka liittyivät haastavasti käyttäytyvien nuorten tukemiseen laitososuhteissa: i) toisenlainen vanhemmuus (ammattimaisuus ja läheisyys, systeemin rajoitukset ii) johdonmukaisuus (...vs. lapsikohtaisuus, pelko kontaminaatiosta) iii) kontrolli ja yhteys (käytöksen rajaaminen ja rajoitustoimenpiteet, niistä kaksijakoisia tunteuksia, mutta rajoittaminen voi tuoda lähemmäksi) iv) normaaliuden halu (pyrkimys normaaliuteen, mutta laitoksessa normaalius määritellään uudelleen, työntekijät vastaan ulkopuolista miel.terv. apua) ja v) suhteiden epäjohdonmukaisuus (työntekijät: suhde nuoriin epäjohdonmukainen, turhauttava, työläs, epäpalkitseva). Kirjoittajien johtopäätökset: - Jännitteiden tiedostaminen ja niiden käsittely työntekijöiden kanssa tärkeää. - Mielenterveyspalvelut, joissa myös työntekijöiden näkemykset otetaan huomioon. - Tarve koulutukselle.	1) Suhteista nuoriin kytettiin laitoksen työntekijöiltä - Työntekijöiden roolit. - Nuorten ja ohjaajien väliset suhteet. 2) Suhteisiin liittyy paljon stressiä työntekijöiden ristiriitaisen roolin, nuorten haastavan käytöksen ja systeemisten rakenteiden vuoksi. Työntekijät taiteilevat ammattimaisuuden ja nuorten lähellä olon, rajaamisen/kontrollin ja yhteyden etsimisen välillä.	4)	Laadullinen tutkimus, 17 ryhmäkodin työntekijää, puolistrukturoitu haastattelu, temaattinen analyysi. Keskiarvo painoarvo.

				- Työntekijöiden taipuminen enemmän ammattimaisuuteen huolestuttavaa nuorten kannalta.			
18.	Mihalo, Jennifer R ja Valenti, Michael W (2018): How are we doing? Results of receiving family-driven feedback on alliances between families and residential treatment staff over time. Children and Youth Services Review 86, 42-48.	Yhdysvallat	Vaikuttaako palautteenanto perheen ja laitoksen työntekijän työskentelyallianssiin, näkevätkö he allianssin eri tavalla, vaikuttaako allianssin tila perheen toimivuuteen ("family functioning") ja onko hoidon kestolla vaikutusta allianssiin ja perheen toimivuuteen?	Työntekijän ja perheen välisellä allianssilla on vaikutusta perheen toimivuuteen, palautteenanto työntekijälle voi vaikuttaa tähän positiivisesti. Pidempi laitoshoidon aika voi vaikuttaa positiivisesti allianssiin ja perheen toimivuuteen. Perheenjäsenet antoivat paremman arvion allianssista kuin työntekijät (kirjoittajat: syy työn kuormittavuus yms. tekijät?). Palautteenanto ja avoin vuorovaikutus voivat parantaa yhteistyön laatua. Jos perheenjäsenet pitivät allianssia hyvänä, perheen toimivuus oli parempi. Vahvan yhteistyöallianssin rakentamiseen menee aikaa (luottamus).	1) Tutkittu perheen ja laitoksen välistä yhteistyötä. - Lastenkodin ja perheen välinen yhteistyö, perheen toimivuus ja yhteistyöallianssi. - Perheen ja laitoksen suhde. 2) Yhteistyö parantaa suhteen laatua.	1)	Kysely, analysoitu tilastollisin menetelmin. 114 perheenjäsentä (vanhempaa/iso-vanhempaa/muu aikuinen sukulainen) 22 perhetyöntekijää. Keskiarvo painoarvo.
19.	Moore, Tim, McArthur, Morag ja Death, Jodi (2020): Brutal Bullies and Protective Peers: How Young People Help or Hinder Each Other's Safety in Residential Care. Residential Treatment for Children & Youth; Birmingham 37:2, 108-135.	Australia	Miten nuoret määrittelevät turvallisuutta laitoshoidossa ja mitä siihen liittyviä huolia heillä on.	Laitos voi olla turvallinen paikka, mutta turvallisuudentunne voi olla eri asia. Suuri osa nuorista kokenut väkivaltaa toisten nuorten taholta laitoksissa. Nuoret kokivat, että laitoksen henkilökunta ei tunnista, ota tosissaan/osaavia toimia tilanteissa, joissa on nuoriin kohdistuvaa väkivallan riskiä ja siitä koettua emotionaalista kuormitusta. Muut nuoret voivat olla väkivaltaisia ja kiusaajia, mutta myös tukena toisilleen (vertaisten tärkeys turvallisuustekijänä!). Nuoret eivät uskoutu-neet aikuisille. Nuoret kaipasivat	1) Nuorilta kysyttiin heidän mielipiteitään, kokemuksistaan ja huolistaan liittyen laitosten turvallisuuteen. - Vertaissuhteet. 2) Toiset nuoret koettiin sekä uhkana turvallisuudelle, että luotettaviksi vertaisiksi. Laitoksen aikuisiin ei uskouduttu, eikä heidän katsottu tunnistavan/puuttuvan/osaavan toimia useissa tilanteissa,	1)	Tutkimusartikkelit, laadullinen menetelmä. Puolistrukturoidut haastattelut (kehitetty yhdessä lastenkotitaitaisten nuorten kanssa) 27 nuoren kanssa (6:sta eri laitoksesta). Suuri painoarvo, kertoo suhteista laitoksessa syvällisemmin ja monipuolisesti (muut nuoret JA työntekijät). Pieni otanta otettava huomioon.

				<p>kuitenkin enemmän rakenteita ja aikuisten aktiivisuutta, jotta väkivaltaan puututtaisiin ja nuoret pääsisivät harjoittelemaan turvallisia läheisiä ihmissuhteita. Nykyiset ohjelmat, joilla turvallisuushuoliin pyrittiin puuttumaan, eivät vakuuttaneet nuoria. Tarve turvalliselle laitospöytäkirjalle, rohkaisu puhumiseen toisten nuorten kanssa ("also providing skills for this"), nuorten si- ja traumaatisoitumisen huomiointi, nuorten asiantuntijuus ja osallisuus turvallisuuskäytännöissä sekä selkeät säännöt.</p>	<p>joissa on turvallisuussuhteita.</p>		
20.	<p>Moore, Tim, McArthur, Morag, Death, Jodi, Tilbury, Clare ja Roche, Steven (2018): Sticking with us through it all: The importance of trustworthy relationships for children and young people in residential care. Children and Youth Services Review 84, 68-75.</p>	Australia	<p>Työntekijöiden ominaisuudet, jotka luovat lapsille ja nuorille turvallisuudentunnetta.</p>	<p>Pätevä ja luotettava henkilökunta. Ominaisuuksia: välittävä, proaktiivinen, sinnikkyys suhteen rakentamisessa, on käytettävissä, kuuntelee ja takaa sen, että nuorilla on ääni. Työntekijän ja asiakkaan toimiva allianssi voi taata sen, että laitossijoitus on nuorelle posit. ja turval. kokemus. Nuoret ja lapset tunnistivat rakenteellisia tekijöitä, jotka aiheuttavat turvattomuutta.</p>	<p>1) Lapsilta ja nuorilta kysyttiin turvallisuudesta laitoksissa ja mikä sitä parantaisi ajatellen kysymystä henkilökunnan kannalta. - Suhteen läheisyys, turvallisuus laitoksessa. - Työntekijöiden ja nuorten suhde. 2) Suurimmalla osalla oli hyvä suhde ainakin yhteen aikuiseen. Joillain ei ollut edes yhteen, mikä oli riski turvallisuudelle. Hyvät ominaisuudet paransivat suhdetta ja turvallisuudentunnetta. Rakenteelliset seikat esteenä suhteen kehittymiselle.</p>	1)	<p>Laadullinen tutkimusartikkeli. 27 lasta ja nuorta haastateltiin (puolistrukturoitu, osallistivat tutkimuskehikon rakentamiseen. Tutkimuksen painoarvo suuri: syvälistä tietoa suhteista lasten ja nuorten kokemina. Pienehkö otanta otettava huomioon.</p>

21.	Mota, Catarina Pinheiro, Costa, Mónica ja Matos, Paula Mena (2016): Resilience and Deviant Behavior Among Institutionalized Adolescents: The Relationship with Significant Adults. Child & Adolescent Social Work Journal 33:4, 313-325.	Portugali	Nuoren suhde laitoksen aikuisiin (ohjaajat & opettajat) -> vaikutus nuoren resilienssiin ja poikkeavaan ("deviant") käytökseen.	Hyvä suhde ohjaajiin ja/tai opettajiin voi estää poikkeavaa käytöstä ja kasvattaa nuoren resilienssiä. Iällä tai sukupuolella ei suhteen rakentamisessa niin väliä. Pojilla enemmän poikkeavaa käytöstä, etenkin vanhemmassa ryhmässä. Tytöillä enemmän resilienssiä tullessa laitokseen. Pidempään sijoitetuilla pojilla enemmän resilienssiä kuin lyhyen aikaan sijoitetuilla. (Emotionaalisesti) hyvän suhteen luominen nuoriin keskeistä resilienssin rakentamisessa. Rakenteet ja olosuhteet esteenä.	1) Nuorilta kysyttiin suhteista ohjaajiin ja opettajiin, poikkeavasta käytöksestä ja resilienssistä. - Nuorten ja ohjaajien suhde. 2) Hyvä suhde suojaa nuorta poikkeukselliselta käytökseltä ja rakentaa nuoren resilienssiä.	1)	Tutkimusartikkeli Kyselytutkimus, 202 nuorta. Tilastollinen analyysimenetelmä. Painoarvo melko suuri, suurehko otanta ja kertoo laitoksen suhteiden laadusta ja potentiaalista. Painoarvoa vähentää se, että ei käsittele millaisia suhteet ovat, vaan niiden vaikutusta eri tekijöihin.
22.	Mota, Catarina Pinheiro ja Matos, Paula Mena (2015): Adolescents in Institutional Care: Significant Adults, Resilience and Well-Being. Child & Youth Care Forum 44:2, 209-224.	Portugali	Ihmissuhteiden laatu laitoksessa ja koulussa. Resilienssiprosessi ja suhteen laatu-> nuorten hyvinvointi.	Hyvä suhde (myös tunneside?) aikuiseen (laitoksen/koulun) enustaa hyvinvointia ja resilienssin kehittymistä nuoressa ja resilienssi puolestaan vahvistaa hyvinvointia. Hyvät suhteet-> itsetunto, tunnesiitä, että on kunnioitettu ja hyväksytty. Laitoksen ja koulun henkilökuntaa pitäisi kouluttaa kohtaamaan ja ymmärtämään nuoria laitososuhteissa paremmin. Enemmän henk.kuntaa ja moniammatil. tiimi? Rakenteelliset ongelmat esteitä.	1) Nuorilta kysyttiin suhteesta laitoksen ja koulun henk.kuntaan sekä resilienssiin ja hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. - Suhteiden laatu ja resilienssi. - Nuorten ja ohjaajien/opettajien väliset suhteet. 2) Suhteet ovat keskeisiä nuoren resilienssin kehittymisen ja hyvinvoinnin kannalta.	1)	Tutkimusartikkeli Kyselytutkimus, 246 nuorta eri laitoksista. Tilastollinen analyysi. Melko suuri/suuri painoarvo, koska käsittelee sitä, miten suhteen laatu vaikuttaa nuoriin. Ei toisaalta käsittele suoraan, millaisia suhteet ovat, mikä vähän vähentää painoarvoa.
23.	Mota, Catarina Pinheiro, Serra, Liliana, Relva, Inês ja Fernandes, Otilia Monteiro (2017): Do sibling relationships protect adolescents in residential care and traditional families	Portugali	Sisaruussuhteiden laatu -> suojaus psykopatologisilta oireilta ->miten nämä eroavat perheissä vs. laitoksissa.	Laitoksessa asuvilla nuorilla enemmän psykopatologisia ongelmia kuin perheessä asuvilla (johtuen mm. kohdatuista vastoikäymisistä, "adversity"). Laitoks.as.nuor. enemmän myös	1) Nuorilta kysyttiin sisaruussuhteiden laadusta ja psykopatologisesta oirehdinnasta. - Sisaruussuhteiden ylläpito (vaikutus psyykkiseen vointiin).	1)	Tutkimusartikkeli, Kyselytutkimus, tulokset analysoitu tilastol. menetelmin. 387 nuorta, 215 perheissä asuvaa ja 172 laitoshoidossa olevaa (eri laitoksia).

	from developing psychopathologies? <i>Journal of Family Studies</i> 23:3, 260-277.		toksissa ja sukupuolen ja iän mukaan (sukupuoli ja ikä katsottu myös pelkästään laitoksissa asuvilta)	masennusta (johtuu jatkuvuuden puutteesta?). Laitoksessa asuvilla naisilla enemmän somatisaatio- ja depressiota kuin laitoks. asuvilla miehillä. Iällä ei vaikutusta ps.pat.ongelmiin. Laitoksessa asuvilla nuorilla enemmän prososiaalista käytöstä kuin perheissä asuvilla. Sekä laitoksessa että perheessä asuvat näkivät sisaruksiaan säännöllisesti. Sisaruussuhteilla voi olla posit. vaikutuksia psykopatolog. oireiden kannalta.	- Sisaruussuhteet. 2) Ks. tulokset, suhteet olennaisia psykopatologioiden kehittym. kannalta. - Sisaruussuhteet tärkeitä.		Otettava huomioon, että tutkittu yhdessä laitos- ja perhenuoria! Hieman keskivertoa alempi painoarvo.
24.	Richmond, Pamela A (2006): Boundary Realities from the Wisdom of Female Youth in Residential Treatment. <i>Journal of Child and Youth Care Work</i> 21, 80-93.	Yhdysvallat	Millaisina laitoshoitoon sijoitetut nuoret naiset näkevät henkilökunnan ammatilliset rajaukset ("professional boundaries")?	Nuoret naiset kaipaavat toisiltaan ja ohjaajilta fyysistä kontaktia. Sille asetetut käytännön rajoitukset ovat epäselviä eivätkä tunnu tarkoitusmukaiselta (ja ohjaajat pitävät joissain tilanteissa nuorten välistä hellyyttä seksuaalisena, vaikkei se sitä olisi). Nuoret kaipaavat selkeämpiä sääntöjä tähän. Nuoret kaipaavat sitä, että henk.kunta luottaisi heihin ja antaisi päätösvaltaa ja olisi reiluitä kohtaan. Henk. kuntaa ei koeta hoivaavana eikä heidän reaktiot tietyissä tilanteissa koeta sopivina/kohtuullisina, eivätkä nuoret aina uskalla ilmaista tunteitaan reaktion pelossa. Nuoret oppivat lukemaan ohjaajien mielialaa ja sopeuttamaan käytöstään siihen.	1) Nuorten naisten näkemys ohjaajien ammatillisista rajoista suhteessa heihin. - Työntekijöiden roolit ja tehtävät. - Nuorten ja ohjaajien suhde. 2) Suhteelta ohjaajiin kaivattaisiin enemmän henk. ja fyys. läheisyyttä, selkeitä sääntöjä läheisyyden suhteen, reiluutta ja luottamusta. Tutkijan mukaan suhde oli laitosmainen eikä hoivaava henk. kunnasta johtuen, vaikka laitoksen pyrkimys tämä ei ole.	1)	Tapaustutkimusartikkeli. 10 nuorta, puolistrukturoidut haastattelut, observointi ohjaajien toimesta (ei paljoa, halausten määrä). Painoarvo melko suuri, kertoo juurikin suhteiden nyanseista ja laadusta syvemmin. Pieni otos ja melko kuvaileva tutkimus vähentävät painoarvoa hieman.

				Nuoret toivovat myös henk.kunnan jakavan henk.koht asioita, jotta voisivat oppia heidän elämästä ja jakaa (emotionaal. yhteys). Nuoret huolissaan ohjaajien turvallisuudesta. Tarve henk.kunnan koulutukselle ja toiminnan rahoitukselle.			
25.	Robison, Michelle, Lindaman, Sandra L, Clemmons, Mary Pat, Doyle-Buckwalter, Karen ja Ryan, Marcia (2009): Behavior and Beliefs About Himself and Others When Treated with Therapy in Residential Care. Child & Adolescent Social Work Journal 26:4, 291-306.	Yhdysvallat	Tapaustutkimus nuoren hoidosta terapeuttisella menetelmällä laitoksessa. Tarkoituksena demonstroida menetelmän hyötyä "vaikeahoitoisella" nuorella.	Teraplayn avulla voidaan saavuttaa muutoksia nuoren suhteissa muihin ihmisiin ja itseensä. Tarve lähteä nuorten yksilöllisistä tarpeista, niiden ymmärtämisestä ja tarve erikoistuneelle laitoshoidolle (sama malli ei sovi kaikille). Suhteen rakentaminen! Omatyöntekijä johon se rakennetaan, tukena terapeutti.	1) Kirjoittaja on itse tapaustutkimukseen osallistuvan nuoren terapeuttinen, joka esittelee hoidon etenemistä ja nuoren polkua laitoksesta lopulta terapeuttiseen perhehoitoon 17-vuotiaana. - Työskentelymenetelmä, suhteen laatu ja läheisyys. - Työntekijän/ terapeutin ja nuoren suhde. 2) Kirjoittaja kuvaa sitä, että hoito saa nuoren kiinnostumaan ja luomaan suhteita toisiin kuin ennen. - Suhde tärkeä.	1)	Tutkimusartikkeli, tapaustutkimus teini-ikäisestä nuoresta. Otettava huomioon, että terapeuttisiin menetelmiin ja kiintymyssuhteisiin erikoistunut laitos. Painoarvo keskiverto, terapeuttinen kertoo siitä, että läheinen suhde tärkeä laitoksessa olevalle nuorelle ja sillä voidaan saavuttaa hyviä tuloksia vaikeasti oireilevien nuorten kanssa. Painoarvoa vähentää se, että kyseessä vain yhden nuoren tarina, josta kertoo hoitoprosessissa ollut terapeutti itse (puolueellisuus?).
26.	Sekol, Ivana (2016): Bullying in Adolescent Residential Care: The Influence of the Physical and Social Residential Care Environment. Child & Youth Care Forum 45:3, 409-431.	Kroatia	Kuinka laitoksen fyysinen ja sosiaalinen ympäristö vaikuttaa kiusaamiseen laitoksessa. Nuoret vastaavat kyselyyn kiusaamisesta ja laitoksen fyysisistä ja sosiaalisista olosuhteista.	Sekä kiusaajilla että uhreilla (uhreilla etenkin) on merkittävästi vähemmän vertaistukea muista nuorista laitoksessa kuin ei-kiusaajilla ja ei-kiusatuilla. Miespuolisten kiusaajien koettu hyvinvointi oli merkittävästi alemmalla tasolla ja he kokivat laitoksen puitteet puutteellisempina kuin ei-kiusaajat. Kiusatut miehet olivat merkittävästi nuorempia kuin	1) Tutkittiin nuorten kokemuksia kiusaamisesta sekä siihen liittyvästä sosiaalisesta ja fyysisestä ympäristöstä. - Suhteet yleisesti. 2) Kiusaamista on paljon ja se koskettaa lähes kaikkia (4:ää 5:estä	1)	Tutkimusartikkeli. Kyselytutkimus, Multifactor Model of Bullying in Secure Settings (MMBSS), kehitetty vankilaympäristöissä. 272 nuorta 10 eri laitoksesta. Kyseessä korkeamman turvallisuustason laitokset (ei tavalliset lastenkodit) (s. 415). Suuri painoarvo.

			<p>Multifactor Model of Bullying in Secure Settings (MMBSS), kehitetty vankilaympäristöissä – testaaminen lastenkotiin.</p>	<p>kiusaajat. Kiusattujen naisten koettu hyvinvointi oli alhaisemmalla tasolla kuin ei-kiusattujen ja heillä oli huonopi/heikompi suhde henkilökuntaan.</p> <p>Suurin osa nuorista osallistuivat kiusaamiseen tai olivat kiusaamisen uhreja, ja kiusatut myös kiusasivat ja kiusaajat tulivat kiusatuiksi.</p> <p>Henkilökunnan tuki ei ollut yhteydessä uhriutumiseen tai kiusaamiseen.</p> <p>Fyys. ja sos. ympäristö voivat olla merkittäviä selittäjiä kiusaamiselle laitospesäsuhteissa.</p> <p>Toimenpide-ehdotukset: Hyvien vertais- sekä nuori-työntekijäsuhteiden vahvistaminen tärkeää.</p> <p>Henkilökunta tärkeää paremman ympäristön luomisessa, esim. vertaiskeskusteluryhmät. Materiaaliset olosuhteet ja ryhmäkokoonpanot!</p>	<p>nuoresta), ei selvää rajaa kiusaaja/kiusattu vaan kyse kulttuurista?</p> <p>- Suhteet negatiivisia: uhkana turvallisuudelle koska paljon kiusaamista.</p>		
27.	<p>Sellers, Deborah E, Smith, Elliott G, Izzo, Charles V, McCabe, Lisa A ja Nunno, Michael A (2020): Child Feelings of Safety in Residential Care: The Supporting Role of Adult-Child Relationships. Residential Treatment for Children & Youth 37:2, 136-155.</p>	Yhdysvallat	<p>Mitkä tekijät vaikuttavat lasten kokemukseen turvallisuudesta laitoksessa?</p>	<p>64% kertoivat kokevansa olevan turvassa aina, 16% ei koskaan tai harvoin, 20% joskus, tosin hajontaa eri laitosten välillä paljon: joissain laitoksissa 57% koki ette ole koskaan turvassa.</p> <p>Henk.kunta arvioi turvallisuuskokemuksen korkeammaksi kuin lapset. Lasten kokema hyvä suhde henkilökuntaan oli vahvasti yhteydessä turvallisuudentunteeseen. Muilla tekijöillä ei ollut yhteyttä turv. tunteeseen.</p>	<p>1) Lapsilta kysyttiin turvallisuustekijöistä ja työntekijöiltä siitä, miten turvassa he uskovat lasten kokevan olevansa.</p> <p>- Suhteet yleisesti.</p> <p>2) Hyvä suhde henk.kuntaan olennainen turvallisuustekijä.</p> <p>- Nuorten ja ohjaajien väliset hyvät suhteet tärkeitä, mutta kaikilla ei tällaista hyvää suhdetta ole.</p>	1)	<p>Kyselytutkimus 175 lapselle 24:ssä eri laitoksessa (yksi Kanadassa). Kysely myös henkilökunnalle samasta asiasta. Suuri/keskiverto painoarvo.</p>

				<p>Henkilökunnan luomat käytännöt, joita organisaatio tukee, parantavat heidän suhdetta lapsiin, mikä voi parantaa turv.tunnetta ja lasten hyötymistä terapeuttisesta laitoshoidosta.</p> <p>Työntekijöiden tulisi ottaa huomioon paremmin myös koettu turvallisuus eikä vain fyys. turvallisuutta – koulutusta tähän!</p> <p>Työntekijöiden tulisi panostaa suhteisiinsa lapsiin.</p> <p>Kulttuuri ja ilmapiiri tärkeä.</p>			
28.	<p>Smith, Brenda D, Duffee, David E, Steinke, Camela M, Huang, Yufan ja Larkin, Heather (2008): Outcomes in residential treatment for youth: The role of early engagement. Children and Youth Services Review 30:12, 1425-1436.</p>	Yhdysvallat	<p>Tutkii yhteyttä asiakkaan hoitoon sitoutumisen ja hoitotulosten sekä tutkia tiettyjä mekanismeja jotka saattavat selittää tätä yhteyttä.</p>	<p>Aikaisella sitoutumisella ("early commitment") hoitoon oli multilinen positiivinen yhteys hoidon tuloksiin hoidosta uloskirjausvaiheessa. Toisaalta nuorten kohdalla, jotka olivat vähemmän sitoutuneita aluksi, hoidon positiivinen muutos oli suurempi kuin varhain sitoutuneilla (Hoidon tulos pysyi samana). -> kirjoittajat sitä mieltä, että tulokset puoltavat sitä, että aikainen sitoutuminen ei ole oikotie onneen, vaan myös vähemmän alussa sitoutuneisiin nuoriin pitäisi satsata.</p> <p>Nuoria määrittävät taustatekijät heidän tullessa hoitoon ("intake characteristics") vaikuttivat enimmäkseen hoitotulokseen suoraan, eikä hoitoon sitoutumisen kautta.</p> <p>Varhainen sitoutuminen ja usko omaan kykyihin – näiden välistä yhteyttä voi välittää ("mediate") hoitointerventio, joka altistaa uusille rooleille ja kokemuksille.</p>	<p>1) Tutkittiin varhaisen sitoutumisen ja nuoren taustatekijöitä sekä tiettyjen hoitointerventioiden yhteyttä hoitotuloksiin.</p> <p>- Työskentelymenetelmät ja hoitoon sitoutuminen.</p> <p>2) Ei varsinaisesti tutki suhteita.</p>	1)	<p>Tutkimusartikkeli, haastattelu/kyselytutkimus (2 kierrosta), 130 nuorta, tulokset analysoitu määrällisin menetelmin.</p> <p>Ei varsinaisesti tutki suhteita, melko alhainen painoarvo.</p>

				<p>Nuoret jotka olivat sitoutuneempia hoitoon aluksi, heillä oli parempi kiinnittyminen kouluun, mutta ei myöhemmässä vaiheessa.</p> <p>Perhesuhteet vaikuttivat kouluun kiinnittymiseen. Hoitointerventiot eivät vaikuttaneet kouluun kiinnittymiseen.</p> <p>Katsottava nuorten yksilöllisiä tilanteita, eikä vain sitä sitoutuuko nuori hoitoon heti alussa!</p>			
29.	<p>Steckley, Laura, Kendrick, Andrew (2008): Physical Restraint in Residential Childcare: The experiences of young people and residential workers. Childhood 15:4, 552–569.</p>	Skotlanti	<p>Kartoitus nuorten ja lastenkodin työntekijöiden kokemuksia fyysisen rajoittamisen käytöstä.</p>	<p>Suurin osa sekä nuorista että ohjaajista näki fyysisen rajoittamisen olevan tarpeen joissain tilanteissa, mutta molempien mielestä sen tuli olla viimesijainen keino. Molemmille oli epäselvää, millainen tilanne oikeutti fyysisen rajoittamiseen: esim. oliko fyys. omaisuuden tuhoaminen sellainen tilanne.</p> <p>Rajoittaminen vaatii ohjaajilta paineistettua ammatillista harkintaa (välitön vaara, keinon viimesijaisuus, lapsen etu), jossa pitää ottaa monta asiaa huomioon ja miettiä mihin valinta johtaa.</p> <p>Jotkut nuoret kokivat rajoitukset tarkoituksenmukaisena satuttamisena mutta jotkut nuoret kokivat jopa helpotusta.</p> <p>Sekä nuoret että ohjaajat kuvasivat rajoittamistilanteita negatiivisin termein. Ohjaajat kokivat syyllisyyttä, että tilanne oli mennyt niin ja jotkut ohjaajat kokivat tilanteet emotionaalisesti todella</p>	<p>1) Nuorilta ja ohjaajilta kysyttiin rajoitustilannekokemuksista.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työntekijöiden roolit ja tehtävät, turvallisuus. - Nuorten ja ohjaajien väliset suhteet. <p>2) Positiivinen ja vahva suhde, luottamus auttaa tilanteissa ja niiden jälkeen. Ohjaajat kokivat paljon ristiriitaisia ja negatiivisia tunteita rajoittamistilanteista.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suhde voi olla läheinen. 	1)	<p>Tutkimusartikkeli. Laadullinen menetelmä, nuorten (37 nuorta) ja henkilökunnan (41) 21:stä eri lastenkodista. Puolistrukturoidut haastattelut ja ”vignettes” (lyhyitä kuvauksia potentiaalisista rajoitustilanteista?). Melko suuri painoarvo, koska kertoo ohjaajien ja nuorten suhteista tiettyssä tilanteessa, joka on mahdollinen vain lastenkodissa, siis on sille tyypillinen (vaikka rajoitustoimenpiteitä ei tehtäisikään, mutta niiden potentiaali voi olla läsnä).</p>

				<p>rankkoina. Positiivinen suhde ohjaajaan auttoi nuorta, joskus rajoittaminen ja sen jälkipyykki jopa lähensivät nuorta ja ohjaajaa. Ohjaajille tulee paine ristiriitaisesta tehtävästä: pitää nuoret turvassa mutta samaan aikaan kunnioittaa nuorten koskemattomuutta ja autonomiaa. Molempien mukaan suhde ja luottamus on olennaista rajoituksissa ja niistä puhuttaessa. Tarvitaan keskustelua ja selkeyttä siitä, milloin voi rajoittaa ja mitä se on!</p>			
30.	<p>Swan, Maria, Holt, Stephanie ja Kirwan, Gloria (2018): 'Who do I turn to if something really bad happens?' Key working and relationship-based practice in residential child care. <i>Journal of Social Work Practice</i> 32:4, 447-461.</p>	Irlanti	<p>Nuorten näkemykset ja kokemukset "avain-työntekijästä" ja suhdeperusteisesta työskentelystä korjaavana menetelmänä sijoituksen ja jälkihuollon aikana.</p>	<p>Lastenkoti ja suhde omatyöntekijään voi olla lähimpänä kotia ja läheistä ihmissuhdetta, mitä nuorella on ennen ollut. Työntekijä ja arjen toimet ovat avainasemassa kodinomaisuuden luomisessa. Läsnäolo ja luottamus olennaista työntekijöissä, sekä suhteen jatkuvuus ja turvallisuus. Jatkuvuutta ja turvallisuutta uhkasi henkilörotaatio ja työntekijöiden vaihtuvuus. Nuoret ja työntekijät pitivät yhteyttä sijoituksen loputtua. Avaintyöntekijyys koettiin positiivisesti, ne koettiin turvallisiksi ja auttoivat itsenäistymään. Jokaisella nuorella pitäisi olla yksi luotettu aikuinen. Suhde avaintyöntekijään voi täyttää "relaationaalisen aukon", jonka perhesuhteiden toimimattomuus on jättänyt.</p>	<p>1) Omatyöntekijä – nuori suhde nuoren näkökulmasta itsenäistyneessä. - Suhteen laatu ja läheisyys. - Nuoren ja ohjaajan välinen suhde. 2) Suhde on läheinen ja turvallinen, muttei perhesuhde mutta siinä voi olla perheen ja kodin piirteitä.</p>	1)	<p>Tutkimusartikkeli. Laadullinen menetelmä, puolistrukturoitu haastattelu, 10 lastenkodista lähtevää nuorta (18-24v.), temaattinen analyysi tuloksille. Suuri painoarvo, kertoo sisällöllisesti paljon suhteen laadusta. Tutkimukseen on voinut valikoitua juuri positiivisesti suhtautuvia nuoria.</p>

31.	<p>Timmerman, Margaretha C, Schreuder, Pauline R ja Kievitsbosch, Anne F (2017): Professional proximity in perceiving child sexual abuse in residential care: The closer the better? Children and Youth Services Review 76, 192-195.</p>	Alankomaat	<p>Ammatillisen aseman rooli seksuaalisen hyväksikäytön havaitsemisessa, tutkijat olettivat, että nuoria lähimpinä (viittaavat kiintymyssuhdeteoriaan ja ekolog, malliin) työskentelevät ohjaajat havaitsivat eniten hyväksikäyttöä ja epäilivät sellaista tapahtuvan.</p>	<p>Hoitohenkilökunta raportoi enemmän havaittua ja epäiltyä seks.hyväksikäyttöä kuin ohjaajat. Fyysisesti läheinen suhde ja tuttuus ei välttämättä tee seks.hyv.käytön havaitsemista helpommaksi.</p>	<p>1) Ammatillisen suhteen (läheisyys) vaikutus seks.hyv.käytön havaitsemiseen/epäilyyn. - Työntekijöiden roolit ja tehtävät ja suhteiden laatu ja läheisyys. - Nuorten ja työntekijöiden väliset suhteet. 2) Fyysisesti ja emotionaalisesti läheinen suhde ei takaa, että ammatillainen havaitsee em. asioita. (vastoin oletettua, vrt. kiintymyssuhde- ja ekolog.mallia).</p>	1)	<p>Tutkimusartikkeli 354 lastenkoti ammattilaista eri laitoksista vastasi kyselyyn, määrällinen analyysi. Tarkemmin katsottiin lastenkodin ohjaajien ja hoitohenkilökunnan roolia seks.hyv.käytön havaitsemisessa ("frontline professionals") ja muut ammattikunnat jätettiin ulkopuolelle. Pienehkö painoarvo, ei kerro syvällisemmin suhteiden laadusta.</p>
32.	<p>Törrönen, Maritta (2006): Community in a children's home. Child & Family Social Work 11:2, 129-137.</p>	Suomi	<p>Mitä yhteisö tarkoittaa lasten ja nuorten sosiaalisissa verkostoissa lastenkodissa? Sosiaaliset siteet ja interaktio -> merkitys sosiaalityön käytäntöjen kehittämiseksi?</p>	<p>Yhteisö muodostuu kussakin lastenkodissa työntekijöistä ja lapsista, lastenkodin ominaisuuksista (taloud. resurssit, henk.kunnan koulutus ja vuorotyöjärjestelyt) sekä lasten ihmissuhteista, jotka eivät ole fyysisesti läsnä, mutta kuitenkin jollain tavalla läsnä lastenkodissa. Lapset ja nuoret ymmärtävät suhteensa laitoksen aikuiseen olevan väliaikainen. Suhteita neuvotellaan jatkuvasti ja ne voivat olla tunnesiteitä. Nuoret voivat vaikuttaa siihen, kenen ohjaajan kanssa kanssakäyvät ja kanssakäynnin laatuun, vaikka työvuoroihin ei olisi vaikutusta. Ammatillisuus vs. läheisyys. Vertaissuhteet ovat verrannollisia sukulaisuuteen tai naapuruuteen – ei valittu!</p>	<p>1) Suhteita on tarkasteltu havainnoimalla (etnograf. menetelmät) lastenkodin arkea. - Suhteiden laatu ja yhteisön muodostuminen. - Suhteet yleisesti. 2) Nuorilla voi olla läheinen, jopa perhesuhteeseen verrannollinen suhde lastenkodin työntekijään ja/tai muihin nuoriin ja lastenkoti voi tuntua kodilta ja suhteet siellä voivat muodostaa yhteisön, johon nuori on sitoutunut. Kaikki nuoret eivät kuitenkaan näin koe eivätkä sitoudu!</p>	1)	<p>Tutkimusartikkeli, laadullinen etnografinen tutkimus. Materiaali Törrösen 1999 väitöskirjasta. Etnografisten kenttämuistiinpanojen uudelleentulkinta – eli ei jo muualla julkaistuja tutkimustuloksia esittelevä artikkeli -> voidaan sisällyttää aineistoon. Viisi lasta osallistujina. Tutkimuksen painoarvo suuri: syvällisesti tutkittu suhteita lastenkodissa ja pyritti tuomaan esille lasten näkökulma ja kokemukset. Kertoo myös suhdeverkostoista, eli lasten ihmissuhteiden kokonaisuudesta.</p>

				<p>Alliansseja luodaan, esim. me vastaa he/hän. Neuvoteltuja suhteita, lapset aktiivisia neuvottelijoita. Yhteisön jäsenenä oleminen edellyttää sitä, että sitoutuu vapaaehtoisesti ja on posit. suhteita ja voi kokea jopa olevansa kotona! Jos lastenkodeissa muodostettuja yhteisöjä ymmärrettäisiin paremmin, ehkä voitaisiin tehdä jotain sille, että sijoitukset onnistuvat ja lapset kokevat olevansa kotonaan.</p>			
33.	<p>Ungar, Michael ja Ikeda, Janice (2017): Rules or No Rules? Three Strategies for Engagement with Young People in Mandated Services. <i>Child & Adolescent Social Work Journal</i> 34:3, 259-267.</p>	Kanada	<p>Nuorten näkemykset suhteestaan ("engagement" – sitoutuminen, kanssakäynti) laitoksen työntekijöihin lastenkodeissa, sijaisperheissä ja ehdonalaisvalvonnassa. Tutkijat pohivat, kuinka roolit vaikuttavat terapeuttisen allianssin rakentamiseen.</p>	<p>Nuorten näkemyksistä paljastui, että työntekijällä on kolme erilaista, mutta toisiinsa limittyvää roolia: 1) epävirallinen tukihenkilö, 2) virallinen hallinnoija ja 3) (sijais)hoivaaja.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kuin <u>ystävä</u>, henkilökohtaiset rajat joustavammat, aitous. Nuorten mielestä tällaisen työntekijän kanssa helppo muodostaa allianssi, MUTTA tästä roolista puhuttiin negatiiv. esimerkkien kanssa, toivottiin löyempiä rajoja ja sääntöjä. 2) arvostettiin, kun koettiin että tarve suojelulle ja ymmärrettiin, että joitain <u>sääntöjä</u> ja rakenteita pitää olla. Ei hyödyllinen allianssin rakentamisessa. 3) Nuoret vastustivat sääntöjä, mutta ymmärsivät että niillä suojellaan ja joissain tilan- 	<p>1) Nuorilta kysyttiin kysymyksiä liittyen siihen, millaisina he näkevät työntekijänsä ja millaisen työntekijän kanssa käynti on mieluisaa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työntekijöiden roolit ja tehtävät. - Nuorten ja työntekijöiden välinen suhde. <p>2) Suhteilla on monia merkityksiä, työntekijä voi olla eri tilanteissa eri rooleissa ja nuoren tehtävänä on nuorten mielestä kapinoida. Parhaimmillaan työntekijät edustavat "hyvää vanhemmuutta".</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suhteet voivat olla läheisiä mutta ristiriitoja on. 	1)	<p>Tutkimusraportti, laadullinen tutkimus 61 nuorta, haastattelu. Otettava huomioon, ettei tutkimus koske eksklusiivisesti lastenkoteja! Painoarvo suuri, suhteen laadusta kertoo.</p>

				<p>teissa toivoivat niitä ja halusivat, että ne ovat olisivat ikätasoisia ja verrannollisia perheiden sääntöihin. Rooli rassittaa nuoren ja työntekijän suhdetta, muttei ole niin tuhoisa sille, kuten ei vanhemmuuskaan lapsi-vanhempi suhteelle. "Hyvä <u>vanhempi</u>".</p> <p>Mikään kanssakäyntirooli ei ole optimaalinen, neuvottelua näiden välillä. Olennaisempaa vaikuttaa suhteeseen kuin yrittää muuttaa nuorten käytöstä. Nuoret haluavat vaikuttaa sääntöihin ja heidän täytyy saada testata rajojaan turvallisesti.</p> <p>Työntekijöiden haaste: säännöt + odotusten ilmaiseminen ja vuorovaikutus -> miten paljon kontrollia? Paradoksi: joustavuus & tuki vs. rajat ja kontrolli. Työntekijöiltä vaaditaan ymmärrystä ja joustavuutta enemmän kuin perheessä.</p>			
34.	<p>Van Loan, Christopher L, Gage, Nicholas A ja Culen, Joseph P (2015): Reducing Use of Physical Restraint: A Pilot Study Investigating a Relationship-Based Crisis Prevention Curriculum Residential Treatment for Children & Youth 32:2, 113-133.</p>	Yhdysvallat	<p>Testattiin suhdeperustaista kriisinhallintamenetelmää laitoksessa (tavoitteena kiinnipitojen vähentäminen ja vaihtoehtoisten, ennakkoivien menetelmien opettaminen), sisältäen henkilökunnan koulutusta. (Motivaationa kiinnipidoista seuranta-</p>	<p>Rajoitustoimenpiteiden määrä väheni seurantajaksolla, mutta tämä laskeva trendi alkoi jo ennen ohjelmaa.</p> <p>Työntekijöiden tieto kriisien estämisestä ja vaihtoehtoisista interventiokeinoista lisääntyi seurantajaksolla.</p> <p>Työntekijöiden tyytyväisyys työympäristöön laski seurantajaksolla, tutkijat olettavat sen johtuvan työntekijöiden vaihtuvuudesta.</p>	<p>1) Tutkittiin kiinnipitoon liittyvän koulutuksen vaikutusta yhdessä laitoksessa, informantteina työntekijät.</p> <p>- Suhdeperustaisen työskentelymenetelmän testaus.</p> <p>- Nuorten ja ohjaajien väliset suhteet.</p> <p>2) Ei varsinaisesti tutkittu suhteita, vaan annettiin suosituksia aikaisempien tutkimusten ja</p>	1)	<p>Tapaustutkimus käyttöön otetusta menetelmästä, jolla vähennetään fyysisen rajoittamisen tarvetta. Määrälliset menetelmät: kyselytulosten analyysi. Laadulliset menetelmät: koulutuksen observointi.</p> <p>Erytisolosuhteet: "wilderness treatment program"</p> <p>Painoarvo keskiluokkaa tai sitä vähäisempi, ei varsinaisesti tutki suhteiden laatua, mutta kiinnipitoa joka olenainen suhteisiin vaikuttava asia laitoksissa ja ajaa menetelmää, joka</p>

			neet loukkaantumiset ja kuolemat ja epätarkoituksenmukaiset kiinnipidot)	Lukionjälkeinen koulutus/kokeemus lisäsi tietoutta vaihtoehtoisista kriisinhallintamenetelmistä. Koulutusohjelma koettiin positii-visena. Työntekijä- nuori suhde tärkeä! Työntekijöiden koulutus, myös hallinto ja johto kartalla! Rajoitustoimenpiteiden seuraaminen ja tarvittava reagointi! Selkeämpi säätely ja tiedottaminen, missä tilanteissa voi tehdä kiinnipitoja!	tämän tapaustutkimuksen perusteella: pitäisi panostaa enemmän nuori-työntekijäsuhteen eikä tehdä tarpeettomia ja vahingollisia kiinnipitoja. - Työntekijä-nuori suhde olisi tärkeä ylläpitää.		olisi suhdeperustaisempi kuin vallalla oleva laituskulttuuri.
35.	Willumsen, Elisabeth ja Skivenes, Marit (2005): Legitimate Decisions in Child Protection – A Norwegian Model. Child and Family Social Work 10:3, 197-206.	Norja	Tutkitaan ammattilaisten ja asiakkaiden yhteistyön rakenteita ja konkretiaa (deliberaatio teoreettisena viitekehysenä) – miten yhteistyön kautta voitaisiin tehdä legitiimejä päätöksiä (lapsen etu tavoitteena) ?	Tapaustutkimuksen asiakasneuvotteluissa ei ollut virallista rakennetta. Epävirallisilla yhteistyörakenteilla kompensoitiin tätä. Osallisuuden fasilitoimiseksi eikä poissa olevalle nuorelle määrätty edustajaa. Neuvotteluissa valtaosa ammattilaisia, joitain läheisiä ei oltu kutsuttu. Tarvitaan virallisia rakenteita ja selkeät roolit asiakasneuvotteluihin, jotta varmistetaan osapuolten kuulluksi tuleminen ja osallisuus. Tarvitaan kommunikaatiota abstraktimmalla tasolla, jottei jäädä riitelemään ja lapsen etu pysyy esillä. Ryhmän koostumusta ja kokoa tulisi määrittää sen kautta, mikä on neuvottelun tarkoitus. Lapsi tulisi osallistaa mahdollisimman paljon. Otettava huomioon ammattilaisten ja muiden suhdelu. Neuvottelun lainsäädännöllinen ulottuvuus oltava selvä osallistujille.	1) Tutkittiin nuorten (2 kpl) ja heidän läheistensä ja viranomaisten yhteistyötä deliberatiivisesta näkökulmasta asiakastyössä. - Yhteistyö viranomaiskäytännöissä. - Yleisesti (Nuori-työntekijät-viranomaiset-perhe). 2) Nuoret ja heidän läheisensä eivät välttämättä tule kuulluiksi neuvotteluissa, tutkijoiden mielestä tämä pitäisi turvata selkeillä rakenteilla. Tutkijat näkivät neuvotteluissa mahdollisuuksia molempuoliselle oppimiselle ja voimaantumiselle.	1)	Tutkimusartikkeli, tapaustutkimus. Observointi ja nuorten virallisten dokumenttien analyysi. (Kaksi 14-v. laitoshoittoa sijoitettua nuorta). Painoarvo keskiverto/suurehko: pieni tapaustutkimus, jossa tutkittu tiettyä vuorovaikutustilannetta laitoksessa asuvan nuoren elämässä. Tässä näkyvät ehkä institutionaaliset suhteet ja valtasuhteet!

				Joustavat organisatoriset rakenteet ovat toimivia.			
36.	Zegers, Monique A M, Schuengel, Carlo, van IJzendoorn, Marinus H ja Janssens, Jan M. A. M (2006): Adolescents and Their Professional Care-givers: Predicting the Development of Therapeutic Relationships. American Journal of Orthopsychiatry 76:3, 325-334.	Alankomaat	Nuorten ja työntekijöiden kiintymyssuhderepresentaatioiden (aiemmin koetut) vaikutus heidän väliseen suhteeseen ja sen muutokseen sijoituksen edetessä.	Kolmen kuukauden sijoituksen jälkeen ei havaittu kiintymyssuhteita. Pidempään (3-10kk) sijoitettuna olleet käyttivät työntekijöitä luotettavina aikuisina ("secure base") eivätkä vältelleet enää niin paljon kontaktia. Kiint.suhderepresentaatiot vaikuttavat terapeuttiseen prosessiin (vrt. Bowlby1988, 1982), vaikkei hoidon myötä muodostuisikaan kiintymyssuhdetta. Tutkijoiden mukaan nuorten mahdol. lisääntyvä luottamus usean kk sijoituksen myötä pitää ottaa huomioon potentiaalina hoidolle, mutta myös nähdä tässä riski nuorten haavoittuvuudelle. Henkilökuntaa pitäisi kouluttaa paremmin kiintymyssuhderepresentaatioista ja näiden ilmenemisistä, että osaavat reagoida. Nuorten ja ohjaajien representaatioissa oli variaatiota, eikä niiden yhteensopivuuksille löydetty perusteita.	1) Tutkittiin nuorten ja työntekijöiden aiempien kiint.suhteiden vaikutusta heidän suhteeseen ajan myötä. - Nuorten ja ohjaajien välinen suhde. - Viitekehys: suhteiden laatu ja läheisyys. 2) Suhteista voi tulla etenkin ajan myötä läheisiä ja luottamuksellisia.	1)	Tutkimusartikkeli Haastattelu (Adult Attachment Interview AAI, puolistrukturoitu) yhdessä hollantilaisessa laitoksessa, pitkäaikainen tutkimus, tulokset analysoitu määrällisin menetelmin. 81 nuorta ja 33 ohjaajaa, 55 nuori-työntekijä-paria. Haastattelut koodattu ja luokiteltu kiintymyssuhdetyyppittäin. Suuri painoarvo: käsittelee nuorten ja ohjaajien VÄLISTÄ suhdetta kiint.suhdeteorian näkökulmasta.

1) Haku ProQuest social Services ja Sociology abstracts:

(noft(child* OR youth* OR adolescent* OR teen* OR "young people") AND noft("residential care" OR "residential home" OR "public care" OR "residential treatment" OR "institutional treatment" OR "institutional care" OR "children's home" OR "out-of-home care" OR "residential institution" OR "group home" OR "group foster care") AND su(relation* OR "interpersonal relations" OR "personal relationships" OR relationship-based*) AND la.exact("English")) NOT (loc.exact("Chile" OR "China" OR "Hong Kong" OR "Israel" OR "Japan" OR "Nigeria" OR "Singapore" OR "South Africa" OR "South Korea")) AND PEER(yes))

2) Manuaalinen täydentävä haku JYDOK:iin ja Google Scholariin: "lastenkoti", "lastensuojelulaitos"

